POST-SCRIPTUM LA

CERBUL DE AUR '70

Joséphine Baker
FRANȚA

La 64 de ani, purtînd 30 pe un umăr, 34 pe celălalt — după cum a declarat —, Joséphine ne-a revenit după aproape patru decenii. Spectatorii au aplaudat-o pentru verva, voioșia, spiritul și sprinteneala ei; au iubit-o pentru generozitatea și umanismul ei (este celebru gestul de a înfia 12 copii de naționalități diferite), au admirat-o pentru curajul de a reveni pe scenă. Căci Joséphine, dansatoarea și cîntăreața care a adus jazul în Franța și a făcut epocă în anii 30—50 pe scenele cele mai cunoscute ale Parisului, se retrăsese din viața artistică, ocupîndu-se de opere de binefacere. A revenit însă în 1968 pe scena «Olympiei», ostentativ, pentru a arăta lumii că este obligată să-și cîștige pîinea. Și publicul care a venit din curiozitate sau din compasiune s-a trezit aplaudînd frenetic talentul, vocea, mișcarea, **spectacolul** oferit de Joséphine.

Sosită în țara noastră, ea și-a regăsit de îndată prietenii — Gherase Dendrino și J.V. Pandelescu —, pe care i-a îmbrățișat cu spontaneitatea-i caracteristică întrebînd imediat: «Dar Tănase? Unde este maestrul Tănase?»

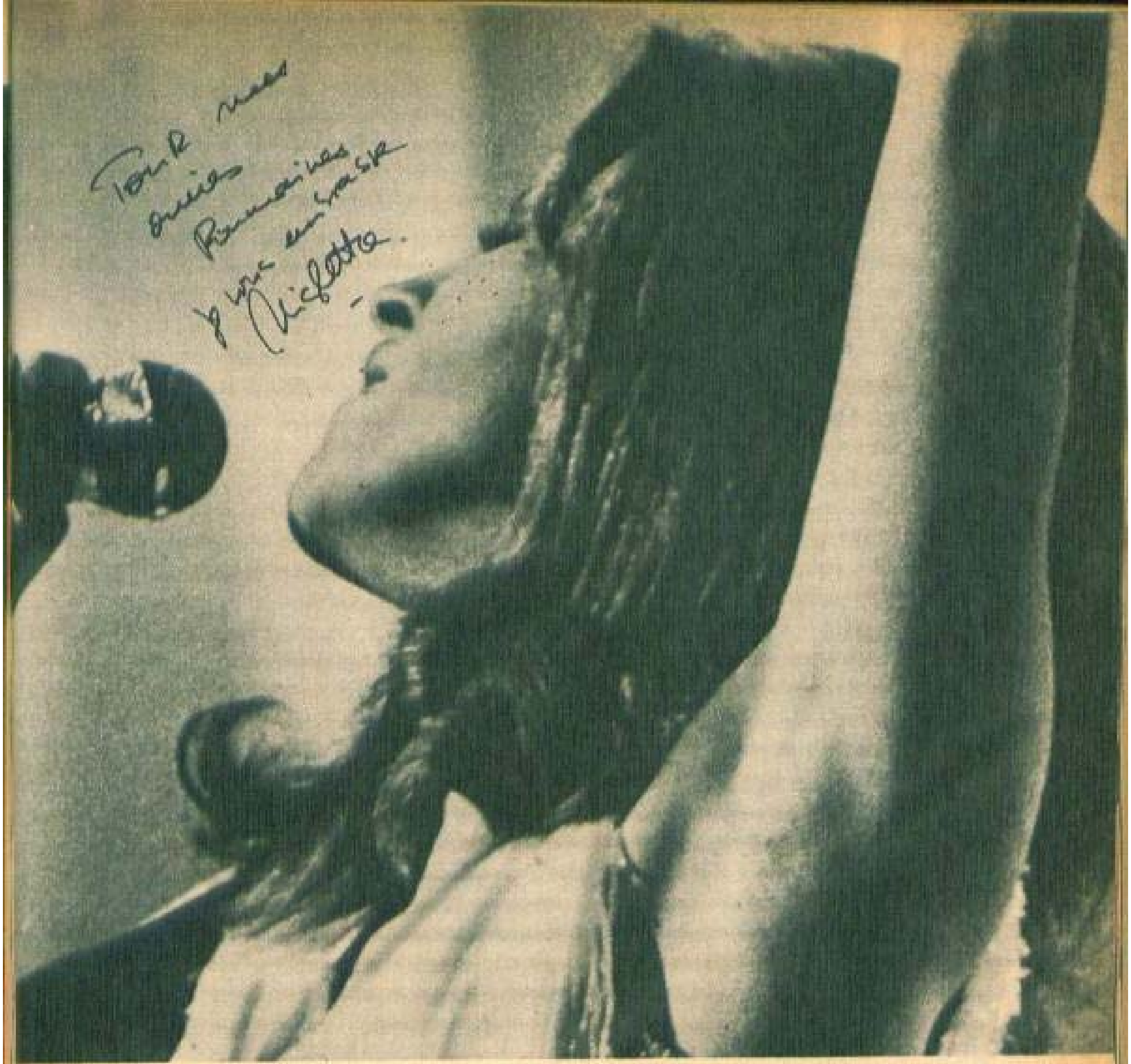

Despre copiii ei — căci fiecare o întreabă — ea vorbește ca o adevărată mamă,«Cea mai bună mamă», după cum sună premiul mondial acordat anul trecut la Verona. «Copiii mei sînt ca toți copiii. Se ceartă, se bat, se împacă, iar eu, eu mereu trebuie să-i împing la învățătură».

Nicoletta
FRANȚA

Devenind vedetă, Nicoletta și-a acordat un titlu: «Madame Sans-Gêne de la Chanson française», dorind să se știe că spiritul său fantezist și independent va fi regăsit și în cîntecele sale. Cu siguranță asta i-a adus și gloria. O glorie tîrzie,la o vîrstă cînd cei mai mulți sînt părăsiți de ea. Nicoletta însă, exact ca alți mari interpreți — Edith Piaf sau Brassens, sau Maurice Chevalier —, a știut să rămînă în cîntecele sale întotdeauna ea însăși. **Ea,** adică o explozie de uimitoare vitalitate, de neistovită bucurie, de nemărginită voluptate a vieții. **Ea,** adică furtună și seninătate, violență și șoaptă, fericire și nefericire. **Ea,** un bulgăre de aur sfărîmicios ca pămîntul uscat, imagine imaculată desfășurîndu-se ca roșul paroxistic.

— Ce credeți despre muzica ușoară franceză, Nicoletta?

— Va muri. N-are din ce să trăiască.

— Care este rațiunea dumitale de viață?

— Viața. Așa cum o înțeleg eu.

— Cum?

— Întotdeauna independentă.

— Și contractele?

— Eu decid dacă le semnez sau nu.

Probabil, pentru a demonstra încă o dată nepotolita ei sete de libertate, Nicoletta împreună cu textiera sa, Anne Gregory, au scos o carte, «Les Bucogondries», în care povestesc viața unei femei independente.

Doina Spătaru
ROMÂNIA

Am cunoscut-o în emisiunea concurs «Steaua fără nume», unde, detașîndu-se net de restul concurenților, a cîștigat. A continuat apoi să cînte la radio, televiziune, să imprime discuri, impunîndu-se din ce în ce mai mult și fiind din ce în ce mai solicitată. Extrem de serioasă, Doina urmează paralel cu evoluția artistică Facultatea de limbă și literatură română a Universității din București.

În repertoriul ei se află bucăți scrise de cei mai populari compozitori de muzică ușoară români, printre care «Poarta sărutului» de Al. Mandi și «Nu mă mai despart de tine» de Aurel Giroveanu, melodii cîntate la ediția a III-a a «Cerbului de aur». Și deși emoțiile concursului ar fi putut să altereze interpretarea celor două piese, Doina a găsit modalitatea de a transmite emoția ei publicului prin intermediul muzicii. Accentele dramatice, dublate ciudat de o ușoară poezie, zbuciumul interior exprimat prin note înalte, dar limpezi și rotunde i-au adus prețuirea cuvenită.

Bogdana Karadoceva
BULGARIA

A obținut două discuri de aur, numeroase premii și mențiuni (Orfeul de aur, Festivalul de la Soci, Canzonissima — Italia, Festivalul de la Bratislava, cel de la Bled-Iugoslavia, Festivalul prieteniei din R.D. Germană etc.)

Calitățile sale vocale remarcabile și studiul serios au ajutat-o să interpreteze colorat și desăvîrșit piesele selecționate pentru festival. Menționăm că în repertoriul său Karadoceva înscrie peste 400 de melodii, dintre care 100 din repertoriul internațional. Numeroși compozitori bulgari — Dimitri Vîlcev, Iosif Țankov, Angel Zaberski și Peter Stupel—compun special pentru ea numeroase cîntece.

Am admirat la Karadoceva firescul, un categoric refuz al ostentației vedetiste, o perfectă armonie interpretativă între text și muzică, o desăvîrșită artă a transpunerii sentimentului poetic în melodie.

Posesoare a unei asemenea zestre artistice, era firesc ca Bogdana să evolueze mereu pe treptele succesului. Ea a primit invitația «Cer-

bului de aur», după ce a cîntat în emisiuni de televiziune, în Iugoslavia, în R.P. Ungară, R.D. Germană și după un răsunător succes pe scena celebrului music-hall parizian «Olimpia».

Connie Francis
S.U.A.

A început să studieze acordeonul și teoria muzicii la 4 ani.

La 15 ani a semnat primul contract cu o casă de discuri.

În 1959, Universitatea «Saton Hall» i-a acordat mult rîvnita «Centennial Medal», devenind astfel prima și rămînînd singura cîntăreață de muzică ușoară care obține distincția.

15 milioane de discuri există astăzi în lume avînd imprimate vocea ei.

7 discuri de aur i-au fost acordate cu cele mai mari onoruri.

De trei ori, o dată în America și de două ori în Europa, a fost considerată cea mai mare cîntăreață a anului.

Numărul melodiilor interpretate de ea trece de 2 000.

A cîntat și a jucat în peste 20 de filme muzicale.

Trei președinți ai Statelor Unite au invitat-o să cînte la Casa Albă.

Cam acesta ar fi, pe scurt, profilul profesionist al Conniei Francis, cîntăreața care la Brașov ne-a încîntat cu «Malaguena», «Chitara romana» sau «Imposibile Dreams».

Întrebată ce își mai dorește în viață, ea ne-a răspuns:

— Un singur lucru: să trăiesc pentru mine, să am o viață personală, soț, copii și griji ca orice gospodină...

Eva Demarczyk
POLONIA

«Eu nu sint Ossian să mă ascund după mască, să nu mă descopere lumea. Eu cînt pentru că vreau să mă cunoască oamenii, şi eu pe ei...» — spunea Eva, una dintre vedetele — sau mai exact antivedetele — festivalului braşovean.

Eva nu s-a ascuns de lume în intîlnirile ei fugare cu lumea festivală. Poate de aceea n-am cunoscut-o. Ni se înfăţişa prea descoperită, prea la îndemînă... Haina lungă, neagră, părul lung, negru, privirea lungă, neagră ţi-o dezvăluiau clar, precis, prea precis ca s-o crezi...

Cea mai ignorată vedetă a festivalului ne-a obligat însă să luăm act de prezenţa ei odată cu primul sunet scos pe scenă. După aceea, totul n-a mai fost decît o goană ameţitoare, după fiecare următor sunet, după plastica mişcărilor, după privirile ei răscolitoare. Şi apoi încă o goană, gazetărească — post recital — pentru a-i smulge un cuvînt, o literă. Pentru că Eva spune tot acolo, pe scenă. Durere, blestem şi rugăciune, patrie şi strămoşi, naşterea, viaţa şi moartea sînt cuvinte, noţiuni care îşi capătă sensul acolo, pe scenă. După aceea, Eva se reîntoarce în ea, se ascunde de ea şi de alţii.

Nimeni în acele zile n-a văzut-o pe Eva zîmbind.

Claude Nougaro
FRANŢA

Regretatul poet şi prieten Audiberti l-a numit «Le taureau sauvage». Luc Bérimont scria în 1969: «Nougaro este unul dintre marii lirici de astăzi», iar Lucien Nicolas preciza: «Nougaro este original în tot ce scrie şi compune. Caută spaţii neumblate. Perpendicularele de negru-alb-gri care urzesc cîntecele sale evocă

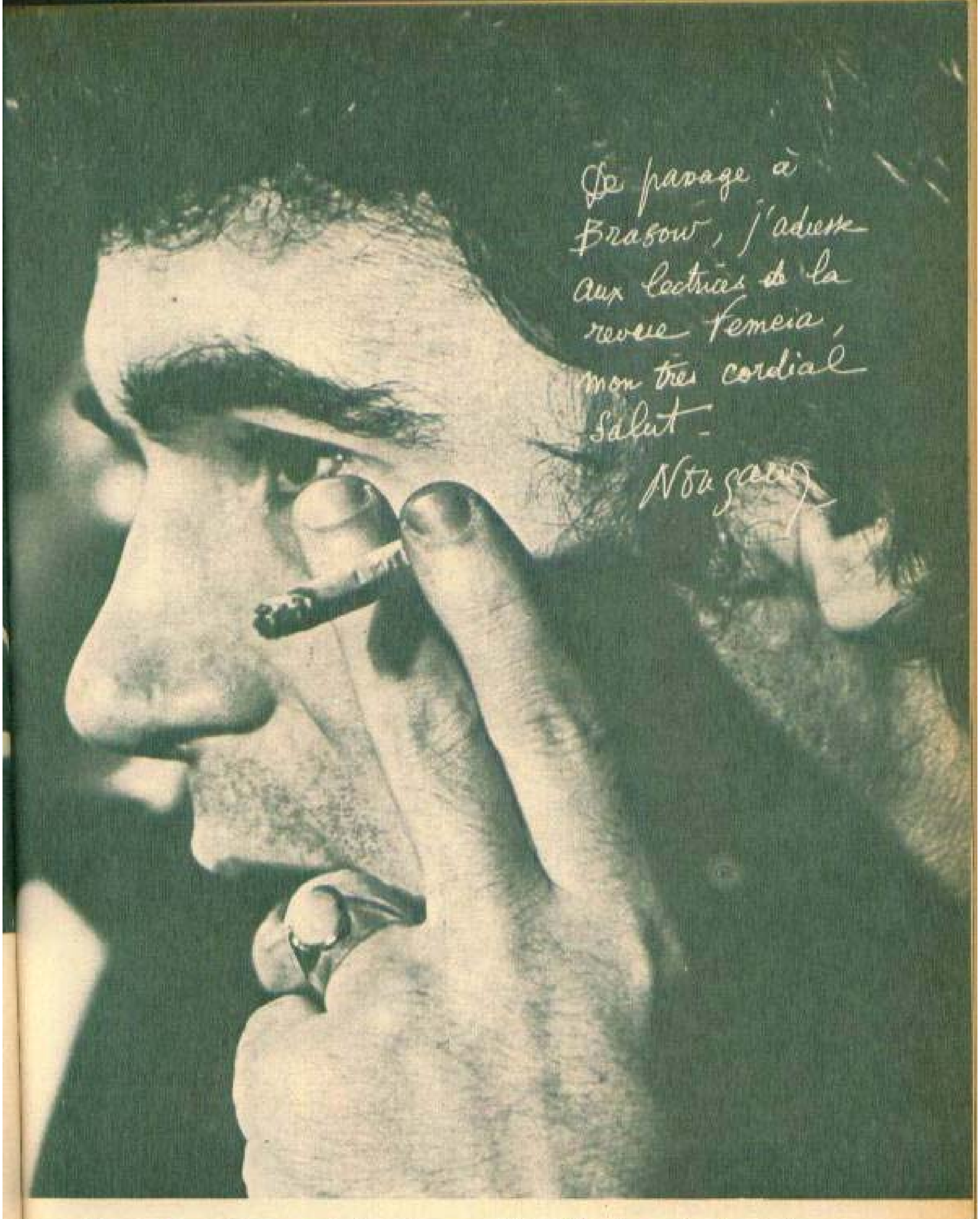

rigoarea geometrică a unor picturi moderne».

Presa de specialitate s-a ocupat mereu de Nougaro, cîntărețul, o zi adorat și o sută ostracizat, căci astfel, între asemenea alternanțe, s-a desfășurat cariera lui. Interesant ca autor și interpret, el «ambalează» în ritmuri africane sau de jaz, cel mai liniștit realism, cele mai dure idei. Bogăția invenției verbale, originalitatea temelor refuzînd facilul, pasiunea pentru teme etern umane l-au plasat pe Nougaro în categoria cîntărețului autor «unic» de neimitat.

Solicitat să dea o definiție «vedetei», Nougaro a răspuns: «O vedetă este cineva care știe să facă exact ce nu știu eu. Samy Davis și Frank Sinatra sînt exemplele mele. Pentru că dacă vrei să existe o comunicare totală cu publicul, dacă vrei să dai impresia că ai trecut rampa, că ea nu există, este necesar să păstrezi măcar magia scenei, a spațiului în care se mișcă artistul».

Lize Marke
BELGIA

Cîştigătoarea «Cerbului de argint» a beneficiat de o educaţie muzicală clasică la conservatoarele din Bruxelles şi Gand. Vocea ei este caldă şi romantică, cîntecele de o dulce melancolie. Simplă, dar atrăgătoare, plină de viaţă, dar discretă, ea a cucerit şi printr-o personalitate scenică deosebită. Cîntînd în cinci limbi — franceză, olandeză, engleză, germană, italiană —, Lize Marke impresionează totdeauna prin armonia ce-o creează între exuberanţa sa nativă şi exprimarea unor sentimente profunde.

Presa n-a ezitat să vorbească despre ea ca despre «o nouă voce», de altfel repede remarcată şi cunoscînd o ascensiune rapidă. «Cerbul de argint» confirmă, o dată în plus, valenţele sale deja recunoscute.

Julie Saget
FRANTA

Nu numai rochia inspiră muzica, dar şi muzica inspiră rochia. Părăsind Braşovul — vă amintiţi, desigur, tînăra concurentă Julie Saget a obţinut la cea de-a treia ediţie a «Cerbului de aur» premiul Uniunii Compozitorilor pentru cea mai bună interpretare a unei melodii româneşti —, cîntăreaţa a fost invitată să prezinte la O.R.T.F. unul din ultimele ei cîntece, «Rochia de plexiglas». Exact a doua zi, Julie a primit un telefon neaşteptat. Un tînăr arhitect columbian, Camilo Mazuera, i-a oferit o rochie de... plexiglas, cerînd permisiunea să lanseze pe piaţă prototipul. Amabilă, presupunînd că modelul ne-ar interesa, Julie Saget ne-a scris şi nouă.

Pour les lectrices
de la revue "Femeia"
pour qui j'aurai chanté
ici avec tout mon
coeur, mon souvenir
le meilleur

Julie Saget

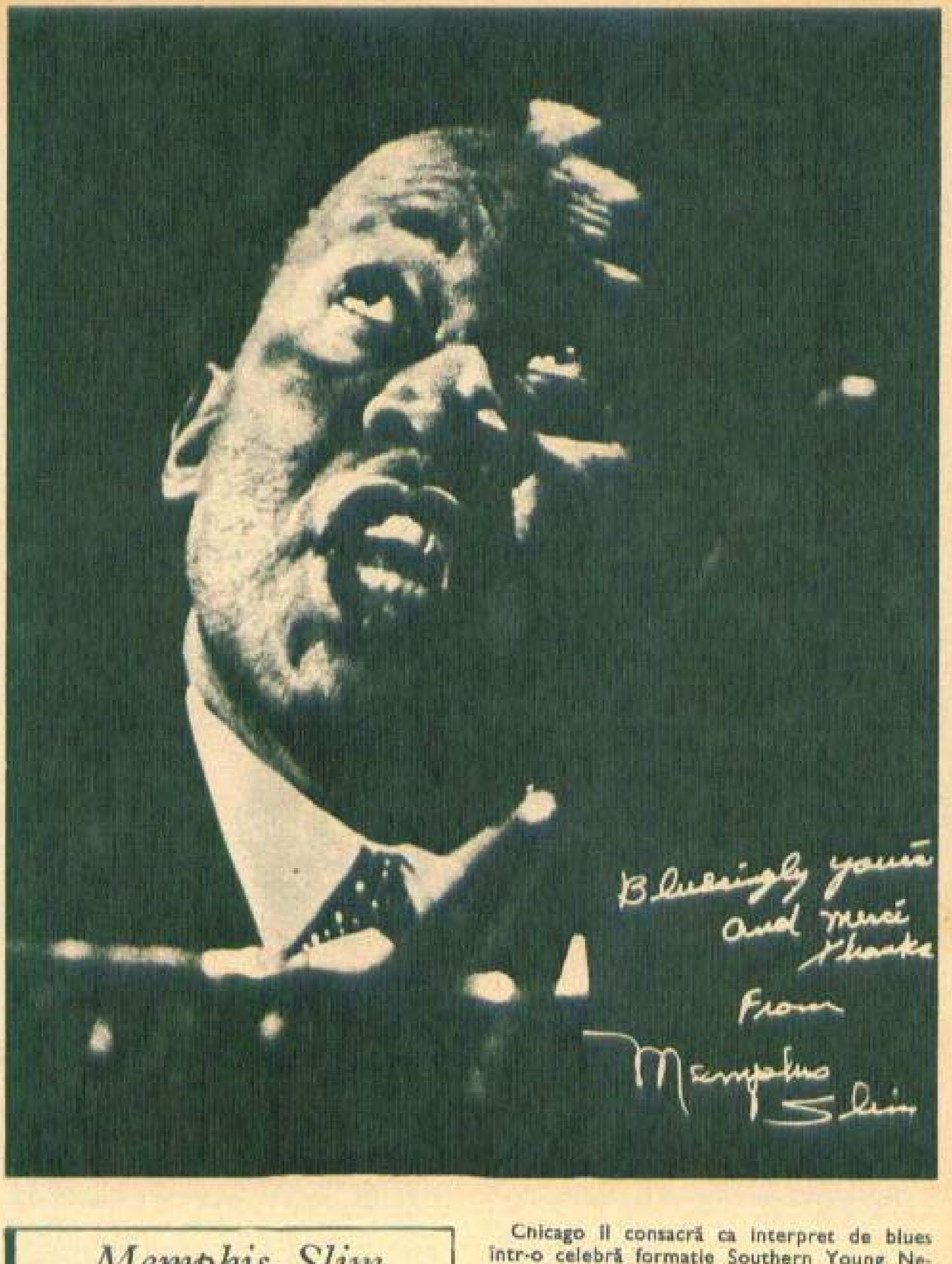

Memphis Slim
FRANȚA

Se numește în realitate Peter Chatman, născut la Memphis. A început să cînte în localuri de mîna a treia, prin Arkansas, Texas, Missouri, iar în 1930 s-a stabilit pentru 30 de ani la Chicago. În 1962 se mută la Paris. «De ce?» — l-am întrebat. «Americanii nu apreciază arta bluesului. Sînt prea grăbiți. De curînd însă m-a vizitat la Paris un impresar american care mi-a spus: «Noi n-avem asemenea cîntăreți. Nu vrei să te stabilești în America? Succesul ar fi colosal...»

Chicago îl consacră ca interpret de blues într-o celebră formație Southern Young Negroes. Vocea sa amplă și robustă îl consacră ca solist vocal. Dar el este nu numai interpret și improvizator, ci și compozitor. Are meritul de a ști să compună excelent muzica destinată discurilor sale, făcînd să contrasteze în mod abil ceea ce cîntă, blues-uri, cu subiecte și tempouri variate, cîntece folclorice negre, intercalînd interpretarea vocală cu demonstrații de pianistică, de boogie-woogie.

La Brașov, Memphis Slim a venit însoțit de soția sa, Christine, și fiica lor, Nathalie, în vîrstă de 4 ani. Întrebat cum se face că voiajează cu familia, cînd în mod obișnuit vedetele își lasă familiile acasă, răspunsul lui Slim a fost pe cît de prompt, pe atît de sincer: «Eu nu vreau să rămîn fără familie...»

Therèse Steinmetz
OLANDA

Despre concurenta olandeză, revista «Salut les copains» scria: «Televiziunea belgiană a prezentat într-una din emisiunile dedicate vocilor necunoscute o interpretă olandeză de mare viitor. Știe să te cucerească din prima clipă, stie să se apropie de telespectator și, ceea ce este foarte important, are un repertoriu variat și bogat».

N-am avut prilejul să-i ascultăm repertoriul — nici măcar în parte —, dar a fost suficient să interpreteze melodia lui H. Mălineanu «O fată mai găsești, dar un prieten nu» ca să cucerească spectatorii și să farmece juriul. Therèse Steinmetz a primit ceea ce i se cuvenea, «Cerbul de Aur», și l-a primit cu amîndouă mîinile ca pe un trofeu neprețuit. Într-adevăr, Therèse a jucat în teatru — după terminarea Conservatorului din Amsterdam —, s-a bucurat de mult succes în diferite comedii muzicale, ca «Oklahoma», «Carnaval», «Kiss me Kate», și în numeroasele sale emisiuni de radio și televiziune, dar niciodată — spune ea — n-a fost atît de răsplătită pentru efortul și talentul său ca la festivalul brașovean.

În viața de toate zilele, Therèse este o femeie drăguță, nepretențioasă, cu o mare capacitate de dragoste pentru familie, și îndeosebi pentru fetița ei, în vîrstă de 7 ani, care «promite de pe acum să devină o mare cîntăreață...»

Raphael
SPANIA

Un băiețaș frumos și firav ca o fetiță este înscris la 6 ani la un colegiu al capucinilor din Madrid. Dar smerenia, rugăciunile și studiul nu-l atrag și după cîțiva ani părăsește școala pentru ceea ce credea că este vocația lui: muzica. Este Raphael, astăzi «vocea de aur a Spaniei», cîntărețul cel mai disputat în lumea hispano-americană.

Nu împlinise 20 de ani cînd urcă pe scena «Olympiei», lucru, care se știe, înseamnă **consacrarea** pentru orice cîntăreț. Totuși succesul cel mare — momentul în care compozitorii te solicită pentru a le interpreta muzica, scenariștii fac scenarii pentru tine sau publicul intră în delir — n-a sosit pentru Raphael decît în 1965, cînd pe scena Teatrului «Zarzuela» din Madrid a susținut singur, pentru prima oară, un concert.

În repertoriul lui Raphael intră, de loc întîmplător, numeroase piese de Adamo, Aznavour, Barrière. Stilul său de un patos tulburător exprimă un temperament ardent, meridional, liric. Vocea caldă, dicția impecabilă și intonația elegantă se mișcă pe o admirabilă varietate de nuanțe: dinamic sau suav, hotărît sau sfîșietor de sentimental.

Filmul «Cînd tu nu ești» a rulat și la noi cu succes, făcîndu-ne cunoscute melodiile «Quando tu no estes», «No vuelvas», «El torero», «Miregalo» etc. Continuîndu-și ascensiunea, Raphael mai turnează un film «Digan lo que digan», imprimă discuri, obține un disc de aur. Al doilea disc de aur i se atribuie pentru celebra melodie a lui M. Alejandro «Ave Maria».

Angela Similea
ROMÂNIA

A fost o apariție uimitoare, cu rochia ca borangicul, cu părul negru-albăstrui lăsat în plete lungi, cu ochii ei luminoși și calzi. A fost și o voce uimitoare, bogată, adîncă, mîngîietoare, caldă, o voce și o apariție ce i-au adus necondiționat al treilea «Cerb».

Debutul Angelei este de dată recentă. În 1968 ea participă la concursul formațiilor de amatori și obține premiul I. La Mamaia, în 1969, la o mențiune. Începe să cînte la televiziune și în spectacole de varietăți, elevă fiind a Școlii populare de artă și apoi la cursurile de perfecționare a soliștilor de muzică ușoară.

«Cerbul» l-a obținut pentru interpretarea melodiilor «Marea cîntă» de Paul Urmuzescu și «După noapte vine zi» de Aurel Giroveanu. După care a declarat: «Am crezut că greul l-am trecut. Îmi dau seama că abia începe...»

cronica sărutului ...în film

de **ALICE MIHALCEA**

Primul sărut în film. Un act de curaj interpretat de John Rice și Max Erwin și semnat Thomas Alva Edison.

În 1922 filmul de succes al lui Rudolf Valentino este «Fiul șeicului». Multe femei visau în vremea aceea să fie sărutate de pătimașul actor.

Ne sărutăm. În semn de afecțiune, de dragoste, de amiciție sau... ipocrizie, ne sărutăm. Facem gestul de cînd ne naștem și pînă murim și niciodată nu ne întrebăm: De ce? De unde? De ce ne sărutăm? E scris în stele? De unde vine dulcele obicei? S-a născut odată cu lumea dimprejur sau a fost inventat de un popor decis să fericească și să pedepsească omenirea?

Cronicele afirmă că sărutul a fost inventat de egipteni cu o mie de ani înaintea erei noastre. Platon spunea că «sărutul înseamnă contopirea sufletelor». În timpul Inchiziției, călugării nu uitau să se înfrupte din sărutările vrăjitoarelor înainte de a le trimite pe rug. La curtea Mariei de Medicis, tinerele nobile erau instruite în arta sărutului cu aceeași grijă ca și în arta dansului, a gobelinelor și a cîntecului din lăută, ceea ce făcea ca funcția de «maestru al sărutului» să fie... foarte solicitată. Ceva mai aproape de timpurile noastre, sărutul a dat naștere unei noi științe, «sărutologia», sărutologii studiind tot ce este vechi și nou în legătură cu sărutul (?)

Născut odată cu omenirea, sau inventat de egipteni, sărutul ocupă în viața noastră un loc atît de important încît nu e de mirare că producătorii de filme s-au gîndit să-l comercializeze. Și iată, o primă imagine pe peliculă a doi tineri ce-și apropie ezitînd buzele. «Sărutul» — film a cărui premieră a avut loc în America în 1894 — a stîrnit o furtună de proteste. Preoții au fulgerat din amvoane, femeile au țipat în numele moralității, judecătorii au cerut aspra pedep-

Priviri languroase, buze de un roșu aprins: Pola Negri și Dino Hanson.

sire a vinovatului, iar producătorul s-a văzut nevoit să retragă filmul.

Dar atunci ne aflam — ca să zic așa — în epoca de piatră a cinematografiei. De atunci și pînă azi, timp de aproape opt decenii, sărutul, cu sau fără patos, tandru sau brutal, ieftin sau de calitate, reprezentantul în film al apogeului dramatic sau al happy-endului, s-a strecurat la început insidios, ca pînă la urmă să devină indispensabil. Ani de zile, filmul nu s-a mai putut lipsi de «scena sărutului» ca mîncarea de sare, căci ce haz ar fi avut Pola Negri, Mistinguette, Ramon Novaro sau Rudolf Valentino fără îmbrățișările și sărutările lor pătimașe, sfărîmătoare de inimi?

Și totuși, după ce, începînd de la sărutul languros al lui Rudolf Valentino, trecînd pe la sărutul divin al Gretei Garbo la cel clasic al lui Paul Henreide sau senzual al lui Mastroianni, pînă la lămuritorul sărut din «Viața în doi», toate modurile de sărut fiind vizionate și consumate, iată-ne ajunși la decăderea acestui rege al ecranului. Atîtea săruturi lungi și scurte timp de 76 de ani au plictisit și pe cel mai răbdător spectator. Astăzi, unii regizori tineri renunță cu totul la scena sărutului, alții o înlocuiesc cu cele erotice. Dar asta este altceva. Deocamdată, «fabricanții» de film — regizorii — actorii — tehnicienii — răsuflă ușurați. Scăderea frecvenței săruturilor pe ecran de la 50 000 la numai 3 000 pe an i-a scăpat de corvoadă. Deoarece pentru actrițe sărutul reprezintă cel mai adesea doar «a pain in the nape» (o durere în ceafă), îndeosebi cînd partenerul este mai înalt

John Gilbert și divina Garbo în 1927.

Apogeul sărutului pasional a fost acela al lui Clark Gable și Vivien Leigh în faimosul film «Pe aripile vîntului».

În sfîrșit, sărutul clasic. În «Conspiratorii». Protagoniștii sînt Paul Henreid și Hedy Lamarr.

FAIZANT

— Mi-am uitat tubul de verde acasă

și odată cu sărutul îi frînge și coloana vertebrală, cînd partenerul este amator de ceapă sau usturoi sau cînd nu-l poate suferi. Sărutul este un coșmar și pentru tehnician, el trebuind să lumineze ambele fețe ale îndrăgostiților, ceea ce este foarte greu, căci majoritatea bărbaților își răsucesc partenera, acoperindu-i imaginea și oferind obiectivului doar ceafa cu vîrteje sau fără. Pentru operator, lucrurile sînt la fel de complicate, căci, oricît de firesc s-ar părea că este să săruți o femeie, în momentul în care sărutul trebuie realizat potrivit unei poziții planificate, totdeauna intervin surprize care strică imaginea. Ca să nu mai vorbim de maestrul de sunet, cel mai speriat de sărut, pentru că pe banda lui extrem de fină acesta răsună ca un foc de revolver sau ca un plescăit. În asemenea condiții, este clar de ce demodarea în cinematograf a acestui obicei vine ca o eliberare pentru echipa de filmare.

Spuneam că în ultima vreme au apărut tot mai mulți așa-ziși cercetători care studiază primejdia pe care o reprezintă sărutul, vinovat — printre altele — de extinderea epidemiilor de gripă, a tusei, a guturaiului... În cazul sărutărilor pasionate, ar apărea și o boală a sărutului, denumită — în mod infam — febră glandulară. Pentru prevenire, medicii au prescris și antidote: cînd sărutăm, să respirăm adînc și să punem picioarele în apă rece. Cel mai indicat dezinfectant ar fi o gargară cu tinctură de iod după fiecare sărut.

Să ne întoarcem însă din nou la sărutul în film. În trei sferturi de veac, el a avut și alte consecințe decît gripe. De pildă, căsătoriile și divorțurile. Căci ajungînd în fața camerei de luat vederi și stiind că trebuie să se iubească, actorii ajung să transforme uneori ficțiunea în realitate. Happy-end-ului din film îi urmează apoi altul, în viață. Așa s-a întîmplat cu Liz Taylor și Richard Burton, cu Walter Gilles și Nadja Tiller, cu Simone Signoret și Yves Montand, căsătorii deja vechi, fericite, deși au fost rezultatul unui... sărut din film.

Epoca sărutului senzual: Marcello Mastroianni și Eleonora Rossi Drago.

Un film modern 1970. Sărutul trebuie să fie cît se poate de erotic.

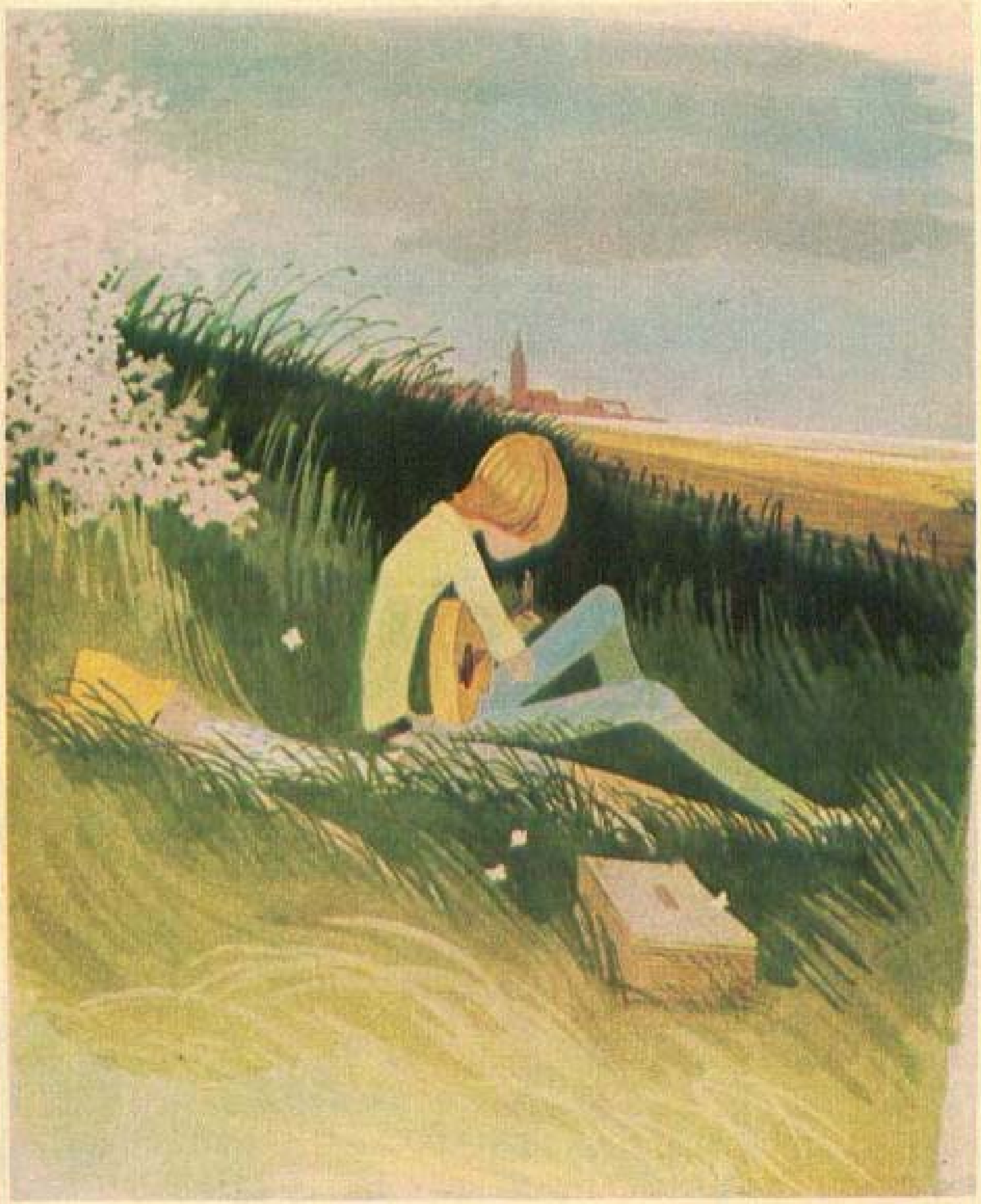

— Eu n-o mint niciodată pe mama; i-am spus că mă duc la lecția de chitară.

EUGEN FRUNZĂ

Cred

Fără tine, femeie,
sînt setea tuturor lucrurilor,
sînt cumpăna fără izvor,
sînt drumul ce nu-și dă de capăt,
sînt urna inutilă
cu gînduri arse.
Fără tine, femeie,
sînt discobol împietrit.

Fie-ți palmele mele veșmîntul
și cugetul meu poiana
în care te culci,
fie-ți sîngele meu amar
nectarul caiselor dulci —
căci cred în luminile tale
și cred în umbra ta
și cred în floarea ce-o vindeci
și cred în iarba ce-o calci
și cred în virtutea
păcatului tău.

POP SIMION

ZIGU

Fragment din volumul „Memoriile unui buldog", în curs de pregătire.

După o viață de zbor, orgoliu și austeritate, Zigu, vulturul-cu-barbă, a făcut gestul de a rupe cu tradiția. Se înșurubă vertical pentru ultima oară, sui întins spre soare, își trasă linia zborului pînă în vîrful negru-albastru al Muntelui Piramidă, unde plană îndelung, privi cu ochi hilar căldările alpine, padinile ierboase, molidișurile, clanțurile de piatră verde-sură, pe care atît de bine le cunoștea, își înfoie gușa, după care lansă țipătul trompetat, hiuul hiuul, spunînd astfel adio crestelor, pe care le dominase mîndru, demn și stăpîn. Astfel s-a rupt din aerul înălțimilor, pogorînd la șes, la sol, ca un pensionar al zborului.

Faptul e uimitor dacă ne gîndim că acest brigand al aerului are în veghe, din vremi imemoriale, Muntele Piramidă. Zigu face parte din ultima dinastie a clanului său și este cea de-a 101 verigă în lanțul vital al longevivei și temerarei specii. Nimic din ce a zburat pe aici n-a scăpat din vizorul escadrilei vulturilor-cu-barbă și, cînd a fost să fie, aceștia au știut să plătească cu zborul, cu aripile, cu plonjeul mortal. Ce s-a întîmplat cu Zigu, acest ultim descendent? S-a întîmplat, pesemne, ciudatul lucru că Zigu s-a îmbolnăvit de spleen, boală fatală pentru zburători, clipă în care pasărea de talie mare și-a pierdut orgoliul, a ajuns la șes, unde și-a luat slujbă: face salahorie cu ciocul și ghearele pe aeroportul Zigolo, curăță gurile turboreactoarelor de resturile păsărilor strivite în vol.

Lucrurile au decurs simplu. I-au bătut piciorul în inel de aramă galbenă, i-au atîrnat lănțug nichelat, i-au dat număr-serie și gata; de atunci tot urcă în botul păsărilor de fier supersonice care aterizează sau decolează de pe coaja de bitum a aeroportului. Purtat de lanț, Zigu își înfige ghearele și ciocul-cange în grătarele de duraluminiu, scoate din hidele guri mustiucul de cărnuri cu gust de benzină. Treaba e sanitară, nu cere multă bătaie de cap și, japt decisiv, împacă lenea cu ramazanul.

„Ce te-a apucat, mă? l-a întrebat un consingean. Duci o viață de bacșiș?"

„Să avem pardon! protestă Zigu. Mi-am legat numele de secolul vitezei, am trecut din avifaună în aviație. Biologia elementară merită tot disprețul".

„Eu gîndesc altfel: mai bine să fiu o zi vultur decît o viață găină. Ceea ce faci tu e o treabă de *domestique*".

„Calomnie!" puse punct discuției Zigu și își văzu de-ale lui.

Întîlnirea cu insolentul zburător nu fu totuși fără urmări. Zigu începu să aibă vise. Se vedea exact cum fusese o viață. Avînd ocazia să stea cocoțat pe păsările de fier, înlănțuit și în plin soare, vulturul-cu-barbă se moleșea repede, moțăia cît era ziua de mare. Dus în somn, lumea interioară a lui Zigu era vizitată de scene și pățanii cu Muntele Piramidă, spațiul lui de totdeauna. Scenele și pățaniile erau binevenite, erau ale lui, le aduna în serpentinele corpului, pînă în celule, zguduit de plăcere. Scenele și pățaniile promiteau să revină mereu în visul lui Zigu, a doua și a noua zi, se insinuau obsesiv și nostalgic, nu țineau cont că vulturul-cu-barbă (minte de pasăre) ignoră simțămintele, nu le cunoaște decît instinctual. Fleacul ăsta nu-l deranjează pe Zigu; important e că se duce în somn și de acolo se duce în vis, după care vine alunecușul în scene și pățanii care nu se mai isprăvesc.

Cel mai des visează zborul matinal. Planează prin lumina fumegoasă a Muntelui Piramidă, înainte de a se fi ivit soarele, cînd peste covețile de piatră din adînc curg lungi fulare de ceață; e atîta liniște încremenită, că Zigu își aude zgomotul sîngelui și alunecarea prin curenții de aer, pentru că nici nu vislește propriu-zis, planează cu aripile în nemișcare, de parcă l-ar soarbe văzduhul. E felul său de a patrula deasupra culmilor, să vadă cu ochii cum se trezesc viețățile Muntelui Piramidă. E numai zbor și ochi. Ochi bulbați, departe-văzători. Ochi neobișnuit de ageri, cu văzul lenticular-prezbit. Descoperă viețatea de la cîteva mile distanță și o ridică din adîncimea microscopică, o aduc în

clar de văz, o ţin în prim plan şi în mărime aproape naturală. Uite un pîlc de capre negre, evoluînd prin padina cu iarbă albastră. Padina e îngustă şi curge circular la baza unui perete de bazalt, formînd un culoar-păşune între masiv şi abisul de jurîmprejur. Sînt trei capre, doi ţapi şi cinci iezi. Femelele şi masculii pasc trifoi de munte şi iarbă alpină, în timp ce puii abia fătaţi îi urmează de aproape, tîndălind în zburdă mică. La o oarecare distanţă paşte un ţăpşor de doi-trei ani, şoldan frumos, masiv, parcă dat cu tuş. Zigu pe acesta îl alege. Îl priveşte de mai bine de un ceas, scriind pe deasupra cercuri-cercuri. L-ar putea ataca. Nu-i grăbit. Îl lasă să ajungă în cel mai favorabil punct al coridorului de iarbă pe care se mişcă, pînă pe buza acelei poteci de moarte. Pînă atunci îl va privi din toate punctele cardinale, studiindu-l minuţios, trăind cu fast aparte această lungă euforie a privitului. E sărbătoarea lui de văz: ochii lui Zigu, albargintii, cu cearcăn roşu, sînt halucinanţi acum. Prinde aer sub aripile sale enorme şi alunecă pe linia pietrei la tot mai mică înălţime, părînd că şterge cremenea de sus în jos. Nu încetează a-şi fixa prada, o priveşte hipnotic, în transă, lansînd asupra vietăţii care va muri o lumină hilariantă, de gheaţă, ca undele laser. Ajuns în spatele ţapului, se proiectează în crupa acestuia, buf! zdup! hîc! îl izbeşte cu pieptul în noadă, de cîteva ori la rînd, apucînd, totodată, speriatul trup în menghina aripilor ca într-o îmbrăţişare cu braţele, lungi de peste cinci coţi, tari şi grele, ca nişte scuturi. Ţapul se clatină sub lovitură, cade în bot, se ridică, sare arc să ajungă la pîlc. N-are cînd. Zigu s-a şi răsucit în zbor, revine bolid, cu mai multă forţă, lovind în acelaşi stil, buf! zdup! hîc!, învălătucindu-l cu aripile, strivindu-l în scuturi, în timp ce bufniturile-torpilă curg ca din catapultă, cu o tot mai mare frecvenţă, împingîndu-l pe bărbătuş, pas cu pas, pe poteca morţii, într-o direcţie dinainte fixată de atacant. Ţapul e beat de cap, zguduit de groază şi îngenunchează des; îşi face gîtlejul pîlnie şi boncăne, cere ajutor. Împietrită, familia îl priveşte fără speranţă, pînă ce sacrificatului i se aplică lovitura de graţie, care îl răstoarnă în prăpastie. Cade ca un bulgăre negru, din zimţ în zimţ, din colţ în colţ, din piatră în piatră, pînă atinge, cu un bufnet stins, fundul grohotişului, unde rămîne inert, cu oasele frînte, lîngă un fir de apă. Zigu nu se repede să-l înceapă, să-l hăcuie, să-l împartă, să-l înfulece. Suie în cer, vîslind în volute largi, pînă la nivelul celui mai înalt ţanc al Muntelui Piramidă; planează un timp, inundat de soarele dimineţii, admirîndu-şi opera. Zigu nu-şi poate reţine un strigăt de victorie şi extaz: hiuu! hiuu! după care se smulge din spaţiul solar, coboară în picaj, de-a lungul pereţilor, în abis, în direcţia prăzii lui. Nici acum nu va începe ospăţul. Ritualul devastării de carne, de trup, va mai dura un timp. Trufia păsării e prea mare ca să se năpustească, într-o pierdere a minţii, asupra corpului prăbuşit. Doar acvilele au această dezgustătoare neînfrînare de pofte. De aceea au şi ajuns acestea, alături de şoimii hoitari, pe treapta cea mai de jos a decăderii: mănîncă stîrvuri. Ori de cîte ori are prilejul, Zigu le aruncă acestora, cu suveran dispreţ, pentru că are de ce: dintre răpitoarele de talie mare, vulturul-cu-barbă e singurul care îşi permite luxul de a se hrăni cu viu, cu prospătură. „Spre deosebire de aceştia, eu nu-s ipocrit în a-mi ascunde cruzimea; din contră, mi-o exercit, fac din rapacitate şi forţă un steag". Astfel judecă Zigu, rîcîind cu ghearele fundul coclit de umezeală şi muşchi al căldării de piatră în care se află. Priveşte apoi animalul, să ştie durata şi felul ospăţului. Îşi face un calcul: de unde îl va începe, cum îl va croi, în ce mod va lucra la măruntaie, la smulgerea curelelor de muşchi, la dezlegarea tendoanelor şi, în sfîrşit, de cîte curse va avea nevoie pentru a căra osemintele ţapului său la soare, în găvana de miazăzi a Muntelui Piramidă, unde Zigu are un cuib fabulos, culcuş alb, clădit din straturi de calciu, în care vulturul-cu-barbă şade ca în tron. Va spori pîlnia de oase a cuibului său, va înălţa mai sus tronul. Cu această sete, Zigu se îndreaptă spre corpul animalului strivit; calcă pămînteşte, rulînd picior după picior, cu calm şi maiestate, pînă ce simte în gheare trupul încă fierbinte al ţapului pe care îl harponează imediat cu ciocul. Prînzul poate începe.

Zigu îşi simţi laba stîngă smucită de lanţ şi se trezi. „Hei, cioară! Lenevești!" — îl ocăra paznicul său, un umblător pe două picioare, îmbrăcat în combinezon galben, de covercot, care se urcase în pasărea de fier s-o pregătească de zbor. De fiecare dată cînd îi imputa ceva, paznicul acela avea obiceiul să-l croiască pe Zigu peste căpăţînă cu o vergea de oţel, lucru de loc convenabil.

„Bestie!" — ocărî, la rîndul său, Zigu în gînd și se apucă de lucru, constatînd că visul frumos îi fugise din mădulare, ca o apă.

Deși splendide, visele au dezavantajul că sînt și nu sînt; reală este pasărea de fier de care stă ancorat vulturul-cu-barbă și reală este rotunda gură a păsării de fier, și reală este carnea mușcată de această gură, în care Zigu scociorăște zi de zi, lucrează cu tridentul ghearelor și cîrligul ciocului, sculele sale de bijutier. Hăpăie tot ce agonisește. E mai comod așa și mai simplu decît să ostenești la vînătoare prin stîncile golașe ale Muntelui Piramidă. Zigu privi spre acel munte mare, ascuțit, lustruit de vînt și de aripile sale; îl văzu vag conturat în zarea putredă, purtînd căciulă de omăt, cum tot așa de vag își vedea uneori trecutul. Aici, pe aeroport, ca slujbaș al păsărilor de fier, totul îi pica de-a gata, plocon. Poate de aceea s-a și îngrășat, e argilos, greu ca pămîntul, nu-și întrebuințează aripile, motiv pentru care acestea năpîrlesc. Le mai deschide uneori, a pierdere de vreme, rulîndu-le pe lărgime, întinse de șapte coți, asemuindu-le astfel cu ale păsării de fier. E un exercițiu plicticos, renunță, face gestul domestic al adunării aripilor sub el. Este poziția cucăit-comodă, în care își poate legăna trupul dospit, dezobișnuit de agitație. Zborul e o nebunie, în fond. De ce să-l practici cînd nu-i vezi sensul și liber ești de orice vanitate? Dacă, în virtutea unor obișnuințe, pe Zigu l-ar lovi dorul de mișcare, de spațiu, acesta n-are decît să moțăie în soarele cald, să viseze din abundență. Are gustul acestui trai dublu, care îi priește; adică existența în realitatea ușoară, de nezbucium și nemișcare, cu carne adusă din cer, gata mestecată, după care vine alunecarea în vis, în traiul imaginar, cu viziuni despre tot ce a fost, cînd a fost, dacă a fost. Zigu-are astfel credința că stăpînește și azi Muntele Piramidă, în timp ce aeroportul Zigolo îi aparține cu întreg stolul de păsări de fier care coboară aici. Înseamnă că ținutul său s-a mărit enorm. Și forța, deci. Neplăcut e doar faptul că e mereu brusc trezit la realitate, fie prin scuturat de lanț, fie de miliardele de purici care i-au invadat trupul din pricina nezborului și puturoșeniei. Dar micile neplăceri se răscumpără prin meniul variat ce i se pune la dispoziție din abundență, motiv pentru care Zigu a devenit un gurmand.

Nu-i pasăre de fier care, venind la Zigolo, să nu fie controlată în cioc de vulturul-cu-barbă. Descoperă astfel ce cu mintea nu gîndești, trufandale din cele patru vînturi. În gurile celor ce vin dinspre Țara-cu-lacuri află minuscule ciocîrlii și pescăruși cu frac, ghemotoace de carne cu oscioare fragile, încrengănate în V, ca de lădeș, ciocuri, unghii, duzine de condeie cu puf. Cele care circulă pe itinerare mai lungi (Golful Orezului, Peninsula-cu-Portocali, Țara Frigului, Capul Coralier, Insula Verde sau Țara Cizmă) aduc mari cantități de porumbei voiajori, inele cu mesaje; odată a dat peste un picioruș cu brățară de platină și microfilm de spionaj (l-a hăpăit și pe acesta; nu suportă delațiunea). Lucrat-mîncat, ghiftuit pînă la plinul gușii, Zigu se poate da somnului, nu însă înainte de a se privi în ochiul enorm, ciclopic, de plexiglas incasabil al păsării de fier. Își zbîrlește nițel pămătufurile penelor din barbă, prelungi, negre, țepoase, dînd astfel un plus de expresie capului mare, cu frunte lătăreț-teșită (care a mai pleșuvit) și ochilor cu lumină stranie, tot mai opaci și mai tîmpi (ca ochii de pește fiert). Dar penajul, cu explozia lui de culori? Deși mai împuținat acum, e același, galben-ocru-ruginiu-roșcat, care îți ia respirația. Încă mai spune ceva ochiului căpățîna asta zebrată, cu linii mov-aurii, care se adună în ceafa galbenă. Pieptul de sus pînă jos și abdomenul întreg sînt ocrotite de o groasă pufoaică de pene havanne-brique, continuată cu pantalonii golf, foarte înfoiați, care îmbracă picioarele solide ale lui Zigu pînă la rădăcina ghearei. Hlamida pe care o are în spate (cam zdrențuită acum), brună, cu pigmenți indigo, în timp ce aripile au ceva din culoarea bronzului și contur trasat, palid-alburiu, ca și coada, cu pene lungi, în nuanțe pămîntii, de sienna, cu evantai tuns în acoladă. Zigu însă nu înțelege nimic din jocurile coloristice care îl împodobesc, nu percepe culorile, vede liniar, între alb și mov, atît. Tot astfel vede și păsările de fier viu colorate, care zboară pe deasupra aeroportului. Le vede, invariabil, în alb și mov. Le distinge după zgomot, formă și mărime, ghicind care de unde vine și încotro pleacă. Zigu știe foarte multe lucruri despre păsările de fier cărora le face toaleta. Acum nu prea are de lucru, se tot uită în ochiul ciclopic, sperînd să vadă ceva ce n-a mai văzut. Zadarnic. Acolo se vede pe sine.

în alb și mov. Vede și aeroportul în alb și mov. Muntele Piramidă, de asemenea, în alb și mov. Poți înnebuni cînd vezi totul în una și aceeași nuanță. Zigu nu înnebunește. Au un merit umblătorii pe două picioare, cei care stăpînesc aeroportul, poartă combinezoane de covercot și beau apă de foc, numită whisky, din sticle lătărețe, pe care le țin în buzunarul de la spate: cîteodată îi toarnă în cioc și lui Zigu din apa asta. Slujbașul se simte leuparaleu, strigă că Zigolo e o binecuvîntare, că și-a găsit vocația.

Odată i s-a desfăcut lanțul de la picior, se lărgise inelul-cătușă; Zigu însă n-a plecat nicăieri. A făcut cîțiva pași, după care s-a oprit sub picioarele de gumă ale păsării de fier, unde a stat trist, ore întregi, pînă au venit umblătorii pe două picioare, i-au pus legătura și Zigu s-a simțit iar în siguranță.

„De ce n-ai șters-o?" — l-a întrebat un cîine andaluz care făcea de pază pe aeroport.

„Nu mi-a dat prin minte — gîngăvi Zigu cu sinceritate. Mă gîndeam că e timpul să apară pasărea de fier dinspre Ținutul-cu-Conifere și va avea nevoie de mine".

„Dar spune-mi, seminția ta nu rîde că te găinărești pe aici?"

„Din contră. Mă admiră" — zise pompos vulturul-cu-barbă, însă scepticismul cîinelui andaluz îl puse pe gînduri.

Astfel îi veni ideea să încheie socotelile cu specia; găsi cu cale să-i invite pe toți ai lui pentru o comunicare importantă, ocazie cu care le va arăta adevărata față a lucrurilor. Îi va mustra pentru orbire și va cere dezdăunare pentru clevetirile cu care este înconjurat.

Vulturii-cu-barbă sosiră în escadrilă compactă, spuseră bonjour, după care se așezară cerc pe coaja de bitum, în jurul lui Zigu, aburcat pe clontul unei superbe păsări de fier, despre care se zvonea că-i iute ca gîndul și ca vîntul. Zigu cuvîntă astfel, bătînd din picior și scuturînd lanțul fin: „O confuzie stăruie în capetele voastre lătăreț-teșite, de păsări ale nimănui. Fără mine nu-s posibile marile performanțe. Pentru asta, da, recunosc, sînt plătit. Uite cît de tare m-am îngrășat și ce îmi mai strălucesc penele galben-ocru-ruginiu-roșcate! Așa-i că mă invidiați?"

„Să zicem că da — ciripi careva din masa auditoriului. Dar vrem să te întrebăm: ce ai făcut cu numele-ți falnic și silueta de

efigie? Le-ai scos din steme, monede, peceți, steaguri? Unde ți-i orgoliul de altă dată?"

„Am renunțat la glorie deșartă. Prefer tainul de carne, gata mursecată de gurile păsărilor de fier. Eu n-am altceva de făcut decît să înghit, gogîlț, acest cocteil de păsări terciuite și sînge coagulat".

Un umblător în două picioare, cu salopetă de covercot, care nu fusese avizat despre importanta adunare, urcă și puse în mișcare pasărea de fier, care luă în aer și pe Zigu, înlănțuitul.

„După cum vedeți (mai reuși să strige spre pămînt Zigu), nu pasărea de fier mă ține în lanț, eu țin în lanț pasărea de fier. O duc în norii de argint".

Credința lui asta era și putea să jure că s-a înscris în cea mai extraordinară cursă. Tăia văzduhul fără să lopăteze, naviga cu aripile strînse și ochii închiși. Niciodată nu a năvălit aerul tare al înălțimilor cu atîta putere în plămînii lui Zigu. Aeroportul cu coajă de asfalt, pădurea, lacurile fugeau pe dedesubtul lui undeva înapoi, cu o viteză amețitoare. Ce s-a întîmplat? Curenții de aer prind a curge prin el ca niște fluvii de forță. Îl dezbracă. Vine în cîmpul văzului corpul Muntelui Piramidă, în enorma lui mărime și maiestate. Zigu începe să trepideze din arborele său de calciu, din tendoane, din nervi, din toate celulele, după care începe a se roti, a se face morișcă. Mai are timp să observe găvana de miazăzi a Muntelui Piramidă, unde Zigu are un cuib pe cinste, jilțul cu straturi de oseminte, în care ar fi putut trăi mult și bine, și-ar fi fecundat femela, iar aceasta, drept recompensă, i-ar fi dăruit un ou cu pistrui, un singur ovul, pe care l-ar fi clocit apoi șezînd cincizeci și una de zile pe tronul înalt, ca să apară puiul perpetuării și așa mai departe...

Pasărea de fier încă nu depășise spațiul Muntelui Piramidă, cu molidișuri și clanțuri de piatră verde-sură, cu căldări peste care curg fulare de cețuri, cînd gura hîdă de duraluminiu și-l apropie pe Zigu, îi smulse un picior, o aripă, ca imediat să-l soarbă în întregime pe vulturul-cu-barbă, să-l pape cu pene cu tot, dintr-o respirație.

Resturile lui Zigu vor fi scociorîte cu ghearele și ciocul-cange de un alt *domestique*, pe un alt aeroport, într-o altă repriză vitală.

Desene de
CONSTANTIN BACIU

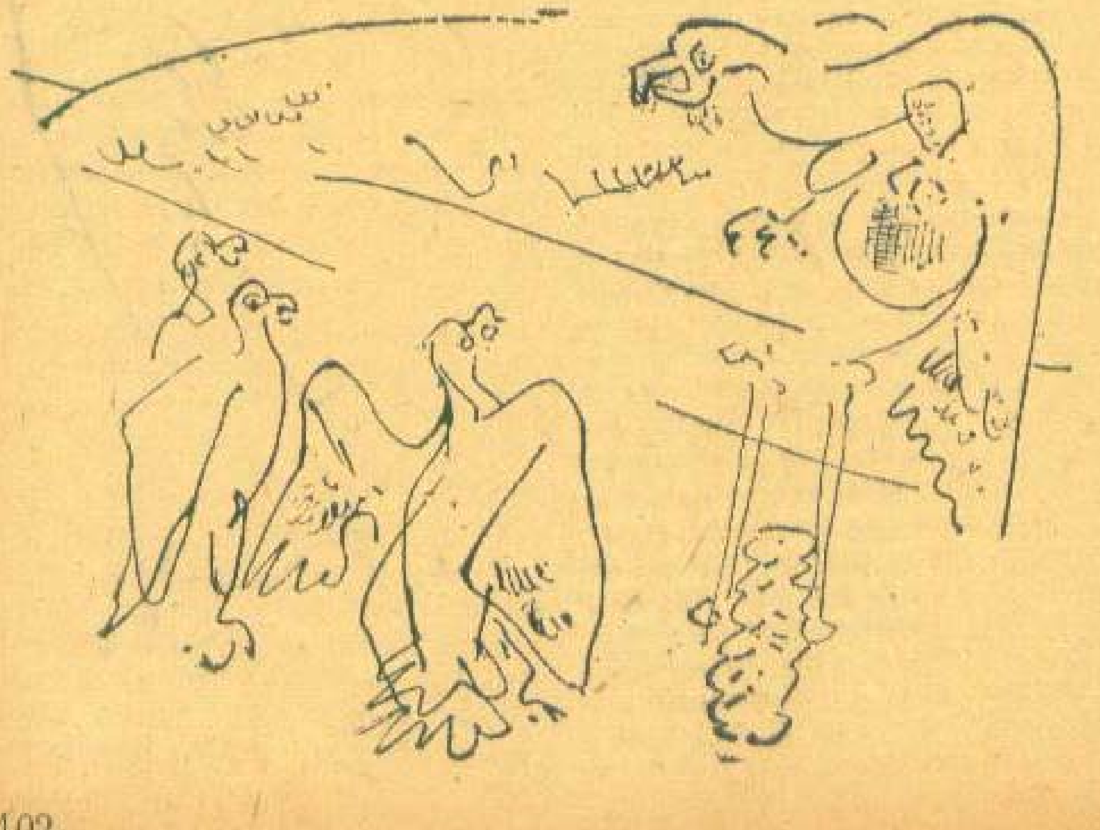

DINO BUZZATI

MĂREȚIA OMULUI

Se întunecase cînd poarta mohorîtei închisori s-a deschis, făcînd loc gardienilor să arunce înăuntrul ei un bătrîn mărunțel, cu barbă albă.

Barba lui albă era aproape mai mare decît dînsul. În penumbra tristă a celulei părea o pată firavă și ștearsă de lumină, lucru care a sfîrșit prin a impresiona pînă și pe răufăcătorii îngrămădiți acolo.

Firavul și măruntul bătrînel nu și-a putut da seama, din pricina întunericului, dacă grota aceea era locuită și a întrebat, căutînd neliniștit cu privirea în jurul lui:

— E cineva aici?

Rîsete batjocoritoare și urlete de tot felul s-au auzit drept răspuns. Apoi, conform etichetei locale, au avut loc prezentările.

— Ricardon Marcello, rosti un glas răgușit, furt calificat.

Al doilea glas, tot atît de cavernos, a rostit:

— Bezzeda Carmelo, recidivă de escrocherie.

Și apoi:

— Marfi Luciano, viol.

— Lavatore Max, nevinovat.

O altă salvă de rîsete grase salută această glumă, deoarece toți îl știau pe Lavatore faimos și temut brigand încărcat de crime. Apoi:

— Esposito Enea, omor! cu o undă de mîndrie în glas.

— Muttironi Vincenzo (cu glas triumfal) paricid!... Iar tu, păduche bătrîn?

— Eu..., răspunse noul venit, eu nici nu știu prea bine ce-aș putea spune. M-au arestat, mi-au cerut actele; eu acte însă n-am avut niciodată...

— Vagabondaj, puah! exclamă unul dintre cei de față, cu scîrbă și dispreț. Cum îți zice?

— Eu... eu sînt Morro, hm, hm zis — de fapt — cel Mare.

— Morro cel Mare, ce absurditate! comentă un deținut nevăzut din fundul încăperii. Un astfel de nume e cam mare pentru tine: poți intra într-însul cam de vreo zece ori!

— E drept, asta cam așa e! răspunse măruntul bătrîn, cu mare blîndețe. Dar n-am nici o vină. Mi-au pus în spate, în batjocură, numele ăsta și nu pot face nimic. Ba, pe deasupra, mi-aduce și tot felul de necazuri. De pildă, odată... dar e o poveste prea lungă.

— Hai, dă-i drumul, scuipă-ți povestea! se auzi glasul aspru al unui răufăcător. Timp avem berechet.

Toți încuviințară. Orice schimbare era o sărbătoare în silnica monotonie a temniței.

— Bine, începu să povestească bătrînul. Într-o bună zi mă aflam într-un oraș, al cărui nume ar fi mai bine să nu-l spun, și văd un palat mare. Slugile intrau și ieșeau pe poartă, încărcate cu toate bunătățile lăsate pe pămînt de bunul Dumnezeu. „Se dă o petrecere aici" — mă gîndesc eu și mă apropii să cer de pomană. N-am apucat să fac nici trei pași cînd un soi de cerber, un vlăjgan înalt de doi metri, mă apucă de grumaz și începe să urle: „Iată hoțul, hoțul care a furat ieri covorul stăpînului. Ei bine, acum o să-ți numărăm ciolanele!". Răspund: „Eu? Dar ieri eram la cel puțin treizeci de mile depărtare de aici. Cum se poate?". „Te-am văzut cu ochii ăștia ai mei, te-am văzut cînd fugeai cu covorul în spate". Și mă tîrăște în curtea palatului. Mă arunc în genunchi: „Ieri eram la cel puțin treizeci de mile depărtare de aici. N-am mai fost niciodată în orașul ăsta, vă dau cuvîntul lui Morro cel Mare!". „Cum?" — se răsti acela ca apucat, gata să mă mănînce din privire. Iar eu repet: „Pe cuvîntul lui Morro cel Mare". Și deodată pe minios îl apucă un rîs nebun: „Morro cel Mare? — rosti el. Veniți cu toții încoace! Veniți să vedeți pe păduchiosul

ăsta, care pretinde că se numește Morro cel Mare". Se întoarce spre mine: „Dar tu știi cine este Morro cel Mare?". Eu răspund: „În afară de mine, nu cunosc alt om cu acest nume". „Morro cel Mare — tună zbirul — nu-i altcineva decît prea slăvitul nostru stăpîn, iar tu, golane, îndrăznești să-i uzurpezi numele! S-a isprăvit cu tine! Iată-l că sosește tocmai..."

Chiar așa cum vă spun. Auzind strigătele, stăpînul palatului coborîse în curte. Un negustor foarte bogat, omul cel mai bogat din oraș și poate chiar din lume. Se apropie, întreabă despre ce-i vorba, se uită și rîde. Ideea că un biet sărman de teapa mea poate purta același nume cu dînsul îl înveselea peste măsură. Poruncește slugilor sale să mă lase în pace, mă poftește să intru și mă poartă prin încăperi și săli doldora de bogății, mă duce chiar într-o cameră blindată în care avea grămezi mari de aur și de diamante... Mi-a dat să mănînc și apoi mi-a spus:

— Întîmplarea aceasta, bătrîne cerșetor, care porți un nume asemănător cu al meu, este cu atît mai extraordinară cu cît este aidoma celor întîmplate mie într-o călătorie în India. Mă dusesem în piață ca să-mi vînd mărfurile aduse și, văzînd localnicii toate acele lucruri scumpe, deodată m-am aflat împresurat din toate părțile cu întrebări: de unde veneam și cine eram? „Mă numesc Morro cel Mare" — am răspuns eu. Și atunci fețele lor s-au întunecat. „Morro cel Mare!... — au rostit ei. De cîtă semeție dai dovadă, biet negustor nevrednic! Măreția omului sălășluiește doar în duhul lui. Nu există decît un singur Morro cel Mare și el trăiește în acest oraș. El este mîndria neamului nostru, iar tu, viclene, va trebui să dai socoteală în fața lui de această lăudăroșenie a ta".

M-au înșfăcat, m-au legat și m-au dus la acest Morro cel Mare, de a cărui existență habar n-aveam. Era un foarte vestit savant, filozof, matematician, astronom și astrolog venerat ca un zeu. Din fericire, și-a dat seama imediat de încurcătură și a început să rîdă; m-a eliberat și m-a dus să-i vizitez laboratoarele, observatorul și renumitele lui instrumente pe care le construise cu mîinile lui. În sfîrșit mi-a zis:

— Această întîmplare, nobile străin, este cu atît mai extraordinară cu cît, în timpul unei călătorii în insulele Soarelui-Răsare, mi s-a întîmplat și mie aceeași pățanie. Acolo fiind, mă îndreptam spre creștetul unui vulcan, pe care doream să-l studiez, cînd un grup de oameni înarmați, intrigați de veșmintele mele străine, m-au oprit, vrînd să știe cine sînt. Abia am apucat să-mi rostesc numele că m-au și ferecat în lanțuri și m-au tîrît legat în oraș. „Morro cel Mare? — îmi ziceau ei. Ce sete de măreție te-o fi cuprins, sărmane dascăl pedant? Măreția omului stă în biruințele lui strălucite. Nu există decît un singur Morro cel Mare. Și acesta este stăpînul acestei insule, cel mai vajnic și viteaz luptător care a făcut vreodată să strălucească în soare ascuțișul săbiei lui. Și acum o să-ți taie capul." Și m-au dus în fața monarhului lor, un om cu o înfățișare înspăimîntătoare. Am reușit, din fericire, să mă explic și înfricoșătorul războinic a început să rîdă de această neobișnuită întîmplare. M-a desfăcut din lanțuri și m-a poftit să intru în palatul lui pentru a-i admira splendidele mărturii ale victoriilor sale asupra tuturor popoarelor din insule, fie ele apropiate sau îndepărtate. Apoi mi-a spus:

— Această întîmplare, ilustre savant, care porți un nume asemănător cu al meu, este cu atît mai extraordinară cu cît în timp ce pornisem la bătălie pe pămînturile acelea îndepărtate, cărora le zice Europa, am trăit și eu aceeași aventură. Înaintam cu armata mea printr-o pădure cînd am întîlnit niște munteni neciopliți, care m-au întrebat: „Cine ești tu de îndrăznești să tulburi cu zăngănitul armelor tăcerea pădurilor noastre?" Iar eu am răspuns: „Eu sînt Morro cel Mare", gîndindu-mă că numai la auzul numelui meu or să se înfricoșeze. N-au făcut decît să zîmbească, plini de dispreț, răspunzîndu-mi: „Morro cel Mare? Îți arde de glumă. Ce măreție te-o fi cuprins, îngîmfat om al violenței? Măreția omului sălășluiește în umilința trupului și în elevarea spiritului. Nu există pe lume decît un singur Morro cel Mare și noi o să te ducem pînă la el pentru ca să cunoști adevărata glorie umană". Și m-au condus într-o vale îngustă și abruptă,

unde, într-o colibă sărăcăcioasă, îmbrăcat în straie rupte, trăia un bătrîn cu barbă albă și care-și petrecea viața lui, după cum mi s-a spus, contemplînd natura și adorînd pe dumnezeu. Și trebuie să recunosc cinstit că n-am văzut niciodată vreo ființă omenească mai senină, mai împăcată cu soarta sa și, poate, mai fericită. Dar în ce mă privea pe mine era într-adevăr prea tîrziu: nu-mi mai puteam schimba destinul.

Iată ce a povestit puternicul rege al insulei savantului, iar savantul a povestit după aceea prea bogatului negutător, iar negutătorul s-a destăinuit sărmanului bătrîn care se înfățișase la palatul lui să ceară de pomană. Și toți se numeau Morro și toți, fiecare pentru o pricină diferită, erau supranumiți cel Mare.

În sumbra închisoare, după ce bătrînul își terminase povestea, unul dintre răufăcători întrebă:

— Prin urmare, dacă țeasta mea nu-i umplută cu tărîță, acest blestemat de bătrîn din colibă, cel mai mare dintre toți, n-ar fi altul decît tu?

— Ei, scumpul meu fiu! murmură bărbosul fără să răspundă. De fapt, viața e un lucru foarte ciudat!

Și atunci, pentru cîteva clipe, pușcăriașii, care-l ascultaseră, au tăcut, deoarece anumite lucruri dau uneori de gîndit chiar și celor nedeprinși cu asemenea îndeletnicire.

Traducere de
ILEANA VASILESCU-SOMEȘAN

Desen de
CONSTANTIN BACIU

TRAIAN FILIP

NOAPTEA

Fragment din romanul *Polima nopţii* **în curs de apariţie la Editura „M. Eminescu".**

Ulpia s-a urcat în maşină alături de Dardu. Eu şi Anatol ne-am instalat în spate. Drumul pînă la Zimnicea a fost fără peripeţii. Cînd am intrat în orăşel, ne-au întîmpinat case de ţară, străzi modeste, oameni cu ferăstraie retezînd crengile arborilor. Ne-am îndreptat direct spre port. În general, aşezarea nu are industrie, sînt aproape zece mii de locuitori, dintre care numai o mie se ocupă cu agricultura, iar restul lucrează în alte domenii şi în alte localităţi. Portul rudimentar: un siloz cu ciocul lăsat într-o parte, două clădiri vechi, o magazie, o macara plutitoare pentru nisip, două şlepuri din care se descărcau lemne. Dincolo de siloz am văzut un pescar aruncînd năvodul. Aceasta era toată activitatea. Apele ajunseseră pînă în partea de sus a digului şi ameninţau să treacă deasupra. Fluviul era tulbure, greu, purtînd cioate şi lemne. O tăcere tristă, duioasă ne împresura. Dardu s-a dus la pescari şi a cumpărat cîteva kilograme de plătică. După ce a pus peştele în portbagaj, ne-am întors la Zimnicea. Şoseaua trecea prin locul marilor bălţi desecate. Am văzut Dunărica, un iaz mare în care erau înfipţi mii de copaci subţiri, ce arătau ca o pădure de antene oglindite în ape de inundaţie. Nici păsări, nici vite. Partea scoasă de sub ape după ridicarea digului de pămînt fusese arată şi se pare că în anii trecuţi au fost obţinute recolte frumoase. Dar peştele a cam dispărut. Anatol spunea că motivul îl constituiau desecările, Dardu susţinea că motivul real ar fi poluarea apelor.

La restaurant ni s-a pregătit peştele şi am stat de vorbă pînă la ora zece seara. Dardu, după o uşoară înviorare, s-a închis în sine. Ulpia, în schimb, era într-o curioasă bună-dispoziţie, făcea ironii şi-l înţepa din vreme în vreme pe Anatol, care primea gluma rîzînd zgomotos. Anatol mînca fără mofturi, tăvălea peştele în mujdei, se apleca la urechea prietenei mele spunîndu-i ceva în taină. Tuns modern, cam grăsuliu, îmbrăcat într-o scurtă de blană şi purtînd pe cap o căciulă cu clape, Anatol părea pregătit pentru o expediţie lungă şi pentru chef. Observînd reticenţele lui Dardu, îl tot îndemna să bea un pahar de vin, fără să-şi închipuie că numai dintr-atît ar putea să se ameţească. La un moment dat, l-am văzut pe Dardu că se ridică şi cere sifon. Apoi cere un pahar şi o lămîie. Avea figura cam devastată şi se apucase să facă mici crize de orgoliu: îl ameninţa pe secretar, îi spunea să nu mai vorbească în dodii, îl privea într-un fel cam duşmănos. Ulpia înţepenise în scaun, stătea dreaptă, îşi tot potrivea rujul pe buze ridicînd în faţă oglinda poşetei. Cînd ne-am îndreptat spre verandă, am observat că Dardu o prinde pe Ulpia de braţ într-o pornire de vizibilă răutate. Nu înţelegeam ce anume ar fi putut să-l supere. Pe urmă am întrebat-o pe prietena mea şi mi s-a părut că o văd cuprinsă de teamă, frisonînd.

Ne-am suit în maşină — se înnoptase de-a binelea — şi Dardu a pornit motorul, aşteptînd să se încălzească. Din felul cum trîntise portiera, din felul cum accelera motorul am înţeles că în atmosferă plutea o ameninţare. Maşina a demarat cuprinsă de friguri şi s-a pornit la drum ca un bolnav. La prima cotitură a pătruns în şanţ şi s-a tîrît cu burta de bordura drumului, ieşind pe partea carosabilă bine zdruncinată. Am rîs. Dar în aceeaşi clipă mi-am dat seama că nu era de glumă. Dardu făcea motorul să scoată sunete fioroase. S-a repezit spre altă cotitură, mult prea repede ca să poată lua virajul fără un efort cumplit. Maşina a trecut la jumătate de metru de zidul de piatră, pe deasupra căruia farurile au alunecat fierbinţi şi ameninţătoare.

— Dreapta! Dreapta! striga Anatol.

— De ce nu spuneţi la timp! Eu de unde să ştiu?! Nu cunosc toate fundăturile.

— Nu mîna aşa de tare! se ruga Ulpia.

— Dar nu mîn de loc. Drumul e liber pînă la Alexandria. Aici noaptea încetează circulaţia vehiculelor.

De la tren veneau grupuri de oameni. Dardu a trecut printre ei ca la slalom. Oamenii nu se dădeau deoparte. Socoteau proba-

bil că este dezonorant să te ferești de o mașină. Nu le era nici frică și nu se clinteau, spunîndu-și probabil că nu ei, ci șoferul trebuia să fie atent.

— Turmă de vite! exclama Dardu.

— Nu grăbi. Te rog! am spus eu.

— Pentru numele lui Dumnezeu, fii atent, Dardule! a țipat Ulpia.

În aceeași clipă am văzut cum mașina agață și răstoarnă geamantanul unui călător. Am cotit din nou și ne-am angajat pe drumul spre barieră. Îl rugam să închidă geamul. El îl deschidea mai tare. Simțind frigul, dădea să-l închidă și nu mai nimerea manivela. Era complet zăpăcit. Nu știa ce să facă mai întîi și atunci nu făcea nimic, reacționa cu întîrziere, parcă pentru a ne face în ciudă. Simțeam că sîntem prizonierii unui dement care, pînă în acea clipă, se prefăcuse de minune, pîndind sosirea nopții, cînd își putea declanșa fără consecințe furia. Nu-l puteam lovi, nu puteam să renunțăm la el. De slabele lui licăriri de conștiință depindea propria noastră existență. S-au arătat lămpile de la canton. Am privit: cantonierul se pregătea să lase bariera, dar Dardu, ca să nu i se închidă drumul, s-a aruncat cu mașina peste linii și ne-a săltat fără milă. Arcurile s-au lovit cu zgomot, mașina a avut cîteva șocuri de descumpănire, am simțit o senzație de imponderabilitate, apoi canapeaua, care mă lua în zbor, apoi iar lina așternere a roților pe asfalt. Ne-am dat seama că nu mai aveam cu cine să vorbim. Ulpia i-a pus mîna pe braț.

— Ia mîna!

— Oprește aici!

— Lăsați-mă să conduc!

— Dardule, fii rezonabil! Ți-ai pierdut simțul de orientare.

— Eu mi-am pierdut simțul de orientare!?

— Da. Noi nu mai mergem mai departe.

— Vedeți-vă de treabă! V-am spus eu că nu pot să vă duc mai departe? Cine a condus pînă la Zimnicea? Lăsați-mă să-mi văd de volan, fiindcă altfel, fiindcă altfel...

— Să nu-l enervăm! am spus eu.

— De ce să vă fie frică? Nu merge mașina? Ia te uită!

Am pătruns într-un arc enorm de lumină orbitoare. Aveam senzația că pe șosea gonește nu o mașină, ci o cometă. Dardu schimba fazele cu stîngăcie, părea să se joace. Am simțit că trecem nu prin vecinătatea unui automobil, ci prin însuși craterul unui vulcan. Anatol a stat cîteva momente să chibzuiască, apoi l-a luat pe Dardu cu binișorul. Să facem o haltă. Să ne oprim cîteva momente și să căutăm merele în portbagaj. Sensibil la această rugăminte, Dardu a oprit mașina în pantă, s-a dat jos fără să asigure frîna de mînă, și în clipa următoare am văzut cum pornim la vale cu spatele. Rămăsesem înăuntru și am dat un țipăt. Anatol căuta să deschidă portiera și să apese pe pedală, în timp ce Dardu, subit înveselit, rîdea cu dinții încleștați. El s-a suit iarăși la volan, surd la orice sfat de-al nostru, și a pornit mașina oblic, pentru a o scoate din șanț. Am simțit că-mi îngheață sîngele. Tocmai atunci venea din partea opusă, clipind din faruri, un autocamion. Noroc că nu ne-am ridicat din prima tentativă. Altfel am fi ciocnit mînioasa arătare metalică. Luînd viteză, mașina noastră nu se mai putea smulge din încleștarea primului impuls. Ținea stînga și, abia după ce Ulpia l-a prins pe Dardu de braț, acesta a redresat volanul, dar după aceea nu s-a mai priceput ce să facă spre a evita caravana de tractoare și remorci. Ne apropiam cu viteză de lanternele roșii, le vedeam cum sporesc în parbriz, ca sub o lentilă reglabilă și atunci am strigat:

— Trage pe stînga! Ocolește! Intrăm în tractoare!

— Lasă-mă, doamnă! Lasă-mă! O să mă scoateți din minți!

Cu un efort spasmodic, la jumătate de metru de trenul de remorci, Dardu a ocolit și a pătruns cu două roți în șanțul din stînga. Duruiam peste movile de pămînt înghețat și nu mai aveam altă grijă decît să ne încovoiem pentru a nu ne lovi cu capetele de plafonul metalic. Luam viteză, aproape că zburam la vale. Înaintam în virtutea inerției. Prin dreapta noastră a trecut vuind o basculantă, iar șoferul acesteia a încetinit și a scos capul pe geamul portierei, încercînd să priceapă ce se petrece. Am văzut că totul e zadarnic. Dardu era stăpînit de furie, orgoliul lui părea lezat, sfaturile și rugămințile noastre nu puteau decît să-l asmută și mai mult. Mașina făcea salturi, trecea dintr-o viteză în alta cu șocuri, se zguduia, vibra furibund. Atunci Anatol s-a aplecat peste canapea și i-a zbierat la ureche:

— Oprește! Oprește, că ne aruncăm pe ușă! Vrei să te sinucizi? Să ne asasinezi? Nu-ți dai seama ce faci? Frînează, n-auzi?!

Intimidat, Dardu a oprit și a rîs. Slab, cu figura lui oropsită, îi vedeam ceafa și obrazul, dar și privirea sălbăticită, răsfrîntă

în oglinda retrovizoare. Dacă apelurile la prudență și cumpănire îl făcuseră să rîdă, dacă mașina ce aluneca în șanț i s-a părut animată de o glumă, în schimb tonul răstit, tonul superior l-a intimidat și l-a umilit. El a apăsat pe frînă gata de harță. L-am rugat să se odihnească, să-și recapete calmul. Ulpia nu avea nici un fel de autoritate asupra lui. De cîte ori deschidea gura să-i spună ceva, el i-o reteza scurt și violent, ceea ce o făcea să se sfiască și să se ghemuiască în colțul ei, stringîndu-și trupul în palton. După ce și-a expus părerea în privința autorității, declinînd competența unui secretar de a-i da lecții și ordine, Dardu a afirmat că anume făcuse acele viraje. I-am spus că din acel loc nu ne vom deplasa decît după cîteva ore, atunci cînd îl vom simți treaz și lucid. Era frig. Ulpia tremura. Își stringea fularul în jurul gîtului. Eu eram îmbrăcată mai bine, dar tot înghețam, mai ales la picioare, deși eram încălțată cu cizmulițe. Anatol a început un dialog plin de tensiune cu Dardu:

— De ce m-ați oprit? întreba acesta. Vreau să înțeleg. De ce vreți să stăm aici, în cîmp, între Zimnicea și Smîrdioasa?

— Nu mai avem curajul s-o facem pe cascadorii.

— Asta-i bună! Uite, îi dau drumul, să vedem.

— Stai! Nu te grăbi!

— Am sesiune mîine dimineață.

— Nu e nimic.

— Trebuie să dorm, să mă odihnesc. Trebuie să mă bărbieresc.

— Lasă bărbieritul. Stai măcar o oră să te dezmeticești. Nu-mi pot închipui din ce ți-a venit zăpăceala asta.

— Uite, dacă n-o să vă placă, să nu-mi spuneți pe nume.

— Nu ne place. Ai mînat nebunește. Stăm aici, stăm în frig, dar măcar sîntem în siguranță.

— O sută de metri.

— Dacă ții cu tot dinadinsul, mergi singur! Noi coborîm!

— Du-te și lasă-mă-n pace! rosti Anatol. Am să merg pe jos pînă în primul sat.

L-am văzut foarte înfuriat, coborînd și trîntind portiera. În lumina farurilor, el a apucat-o spre deal și a mers mai bine de cincizeci de metri. În timpul acesta, Dardu se căznea să pornească motorul ca să-l ajungă din urmă. Motorul însă nu-l asculta. Am ieșit și l-am strigat pe Anatol. El s-a răsucit într-un evantai de lumină. A privit spre portierele care fluturau ca niște frunze negre. Ne-a văzut mișcîndu-ne în jurul mașinii. Ulpia m-a apucat de braț și am pornit amîndouă spre deal. Era pustiu, vîntul șuiera subțire și tăios, zăpada licărea în cîmp. Mă gîndeam că am putea fi atacați de lupi. Cînd am ajuns lîngă Anatol, Ulpia l-a înștiințat că scosese cheile și le pusese în buzunar. Dardu nu-și dădea seama și acum le căuta pe jos, aprinzînd chibrituri. Ne-am suit din nou în mașină, să stăm la adăpost. Am stat tăcuți, prefăcîndu-ne că vrem să dormim. Îl observam pe Dardu: făcea faza mică, făcea lumină la motor, aprindea lanternele de semnalizare, deschidea portiera, spunea că i se descarcă acumulatorul, că pierdem curentul și pe urmă n-o să mai putem porni. Apoi a ridicat deodată pumnii spre Ulpia:

— Ai luat cheia! Taci! Bine!

— Cheia e la mine! a spus Anatol.

— Dă-mi cheia!

— Nu ți-o dau!

— Anatol, dă-mi cheia!

— Nu-ți dau nici o cheie. Mîine, dacă se întîmplă un accident, noi vom răspunde, pentru că noi am fost limpezi la minte, deși am băut mai mult decît dumneata. Nu vreau să fiu acuzat că ți-am pus o armă ucigașă în mînă.

— Dă-mi cheia!

— Cîtă vreme nu poți susține o discuție logică, cheile stau la mine.

— Dă-mi cheia! Dă-mi cheia, Ulpia! Dați-mi cheia, oameni buni, că nu vă duc mai mult de o sută de metri. După aceea opresc. Eu știu ce fac!

— Vrem să ajungem vii, nu morți acasă. Cum să conduci cînd ai o asemenea stare de nervi, ne amenințí, ne insulți, ne certi, urli la noi!

— Dă-mi cheia, Ulpia! Eu cu tine vorbesc! O să-ți muști mîinile! Anatol, să nu-ți bați joc de un cadru de conducere! Acum, în cîmpul liber, îmi luați cheile de la mașină! Dacă eram în sat, ați fi văzut ce pățeați!

— N-ai să primești nici o cheie! Eu nu glumesc. Și chiar acum mă voi întoarce îndărăt, la Zimnicea.

Anatol a părăsit iarăși mașina pornind spre Zimnicea. L-am urmat și noi. Ulpia ne ruga să nu-l lăsăm singur pe soțul ei. Se temea să nu facă un gest nesăbuit: să iasă înaintea unei mașini în viteză, să spargă geamurile cu manivela. Avea o voce plînsă. I-a spus lui Anatol să păstreze cheile și să i le înapoieze cînd va crede el de cuviință. Deodată s-a auzit coloana de tractoare. O lumină orbitoare a inundat șoseaua. Uruitul părea infernal. Îți făcea impresia că se apropie o coloană de tancuri în marș, plină de măreție și înfricoșătoare. Luminile albgălbui măturau șoseaua, atingeau mașina noastră din vale, se apropiau tot mai zgomotoase, zgomotul se prefăcea în tunet. Cînd

formele curioase şi fioroase ale tractoarelor s-au dezvoltat la culme, am vrut să le oprim. Dar ce să le spunem tractoriştilor? Că am rămas în pană? Ulpia ne-a rugat să nu-i oprim. Tractoarele au trecut pe lîngă noi duruind şi s-au dus bălăcărindu-se, ca un balaur.

Iarăşi s-a lăsat tăcerea în întuneric. Vîntul ţiuia. După dîmbul din înălţime eram mai la adăpost. Am stat în acel adăpost şi am vorbit. Ce era de făcut? Dardu era pur şi simplu iresponsabil. Nu-mi dădeam seama exact unde începuse criza de vanitate şi unde începea criza de gelozie. Nu mai avea decît o singură dorinţă: să plece indiferent cum, să ne pedepsească înfricoşîndu-ne sau chiar să ne arunce într-un arbore cu o viteză de peste o sută de kilometri pe oră. Primejdia îl chema cu glas de sirenă. Era înclinat să creadă că exagerăm, spunea că noi sîntem cei ce ameţisem, exclama de multe ori „Fantastic!", era ca un anchetator ce pretinde delincvenţilor să restituie obiectele furate. Totul era să întîrziem. El voia să ne silească, să obţină o decizie imediată, noi trebuia însă să cîştigăm timp, amînare. Cursa dintre demenţă şi raţiune, dintre omul-maşină şi luciditate nu putea fi cîştigată decît prin răbdare. El ştia să agite, să amenințe, dar frica de autoritatea lui Anatol era singura frînă eficientă şi posibilă. Ulpia se făcuse mică, întreaga ei fiinţă spirituală părea paralizată. Nu putea să ia nici o decizie şi nici pe noi nu ne lăsa să ne îndepărtăm. Observînd că Dardu învîrtea acum la manivelă, a luat-o la fugă în vale. Am găsit-o lîngă el. Îl mîngîia, îl săruta. Dardu nu se-lăsa impresionat. Ştia că tot ceea ce i se oferă este un vicleşug sau o toleranţă, o farsă sau o tactică. Ştia să reziste la frivolităţi sentimentale. Ne-am dat seama că fără noi tot n-ar fi plecat. Aşa că am pornit din nou spre Zimnicea.

— E un ambiţios! spunea Anatol. Harnic uneori. Munceşte în salturi. Apoi cade bolnav. Un om bun, blînd, cuviincios. Niciodată n-a mai făcut asemenea lucruri. Ş doar îl cunosc de ani de zile. N-am să mai pot lucra cu el de acum înainte. Eu nu sînt obişnuit cu insultele. Cine l-a pus la volan rău a făcut! Mă tem să nu fie alcoolic.

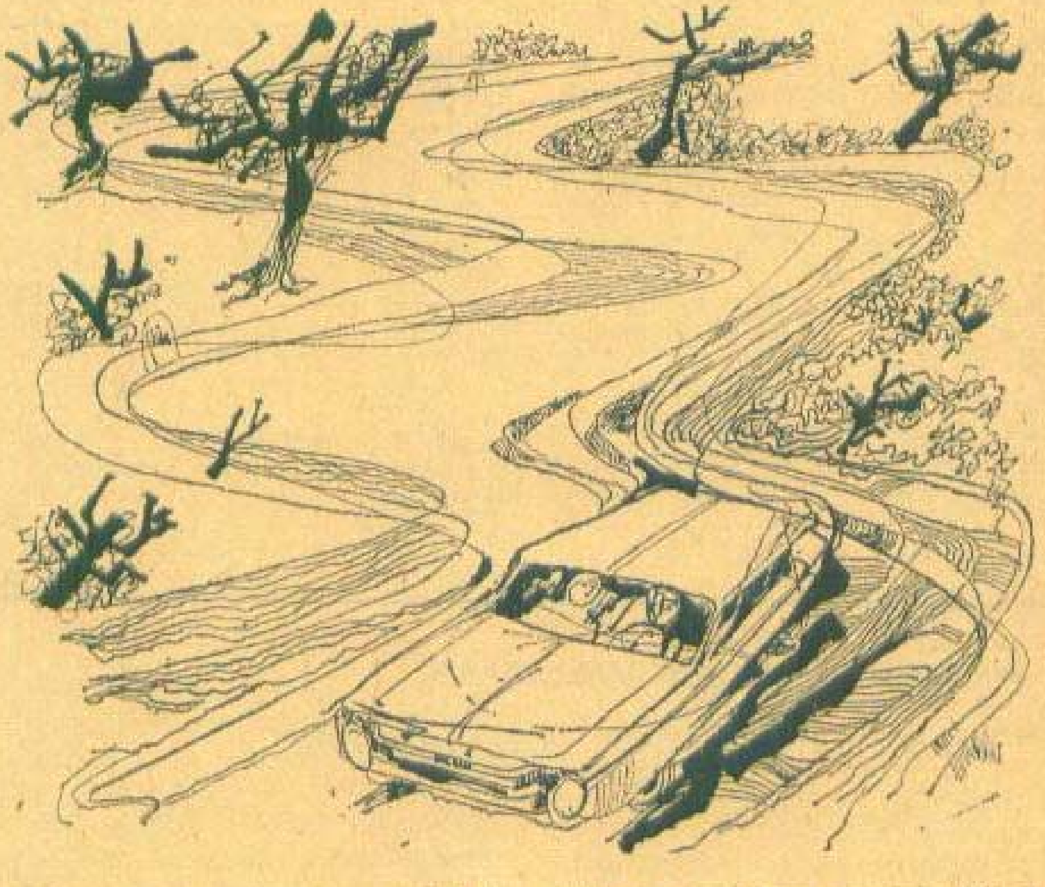

— N-aş crede!

— În fond, lucrul este cît se poate de ciudat. Neputinţa de a rezista la un pahar care, în mod normal, ar trebui să-i mărească elanul... O luciditate a elanului... Dorinţa de a deveni un om de curaj, care să-şi dovedească iscusinţa şi dispreţul faţă de moarte... Ne-a înspăimîntat pe toţi fără să ne facă vreun rău deocamdată, maşina fiindu-i

aliată, nu potrivnică... Dar pentru toate aceste experiențe de ce ne-a ales tocmai pe noi?

— Nu știu! Este îngrozitor să te simți stăpînită de un astfel de demon. Să știi că nu poți face nimic. Să vorbești ca la un zid. Să vezi că nimic nu-l mișcă: nici rugăminți, nici viziunea pericolului, nici lacrimile noastre...

— Într-adevăr, nici nu ți-ai putea închipui că un om normal ar putea să te amenințe pentru faptul că îl împiedici să săvîrșească o crimă, ba să se plîngă că îl terorizezi și că îl lipsești de libertatea de acțiune. Nu-i sînt obligat cu nimic, și totuși el vrea să-i acord credit. O sută de metri. Atît cere. Atît este suficient spre a-și pune în aplicare planul diabolic... dacă îl are.

— Noi sîntem vinovații! am accentuat. L-am văzut la restaurant cum voia să treacă dintr-o încăpere în alta. Nu nimerea ușile. Și dacă într-o casă se rătăcea și rîdea ca prostul, dar pe drum, unde are de întîmpinat atîtea situații neprevăzute, care îți cer să acționezi rapid, să iei decizii ferme! Nu trebuia să ne suim în mașină la Zimnicea. Orice sfat îl înfurie. Nu mai poate asculta decît vocea răului.

— Dacă îi dăm cheile, pornește la fel ca la început. Nu-i așa? Deși vorbește exact, deși știe ce vrea, nu-și controlează cuvintele. Privește-l cum umblă pe șapte cărări în jurul mașinii. Cu cît îl vom ruga mai mult, cu atît va deveni mai furios. Nu ascultă decît de porunci, dar și de acestea o singură clipă, cît are o licărire de spaimă sau de conștiință.

Ne-am întors. Ulpia dansa de frig. Nu mai puteam să stăm nici afară, nici înăuntru. Ne-am gîndit să oprim o mașină și să ne urcăm în ea. Pe de altă parte, ne gîndeam că Dardu își va reveni după cîteva ore, mai ales că se apucase să controleze motorul. Ridica de zor capota, trăgea la manivelă, patrula pînă la portbagaj, încerca prin lovituri de picior pneurile. Osîndea și amenința. De amenințări nu se temea decît Ulpia. Era foarte tristă. Cînd ne-am suit iarăși, Dardu s-a instalat la volan, s-a prefăcut blînd și ostenit. L-am întrebat dacă nu avusese niciodată de lucru cu inima. Era o întrebare de detașare.

— E bună, rezistentă! a afirmat el.

— Dar cu nervii?

— Sînt un om normal. Mă faci să rîd.

— Dă-mi pulsul, Dardule! Nu te supăra! Cred că ți-a fost rău. Nu știu din ce pricină.

— Poftim.

— Abia se simte. E încet și neregulat.

— Uită-te la ceas, Desa, dacă vrei să stabilești ceva!

WILLIAM CARLOS WILLIAMS

Portretul unei doamne

Coapsele tale sînt niște meri
cu ramuri în floare mîngîind cerul.
Care cer? Cerul de care Watteau
a atîrnat un pantof
de damă. Genunchii tăi
sînt o briză din sud — sau
un vîrtej de nea. Ah! Ce
fel de om a fost Fragonard?
— ca și cum asta ar răspunde
vreunei întrebări. Ah, da,
mai jos de genunchi, o dată
ce asta-i melodia, dogorește
una din acele albe zile de vară,
iarba înaltă a gleznelor tale
licărește pe țărm —
care țărm?
Nisipul mi se lipește de buze —
care țărm?
Ah, poate petale. De
unde să știu?
Care țărm? Am zis petale dintr-un
măr.

Tălmăcire de **AUREL COVACI**

Cu astfel de convorbiri simpliste, am mai făcut să treacă încă o jumătate de oră. Văzîndu-ne istoviți, căutînd să adormim, el a reînceput:

— Dă-mi cheia, Ulpia!

— Ți-am spus că nu-i la mine. Uite, să-ți confirme Anatol.

— Cheile sînt la mine și eu nu le dau.

— E frig. Să dăm drumul la radiator. Nu se poate fără chei. Dați-mi cheile sau măcar arătați-mi-le!

— Poftim! Le auzi, le vezi! Peste o jumătate de oră ți le pun cu mîna mea în bordul mașinii. Cînd o să vorbim normal. Acum nu ești calm, ești furios. Nu putem merge cu un om care ne urăște.

— Cheile!

— Vezi? Ai reflexe întîrziate. Un anume automatism. Ar fi o crimă să-ți încredințăm cheile înainte de vreme. Ne mai gîndim.

— Nu, voi nu sînteți oameni! Sînteți neoameni! Am lăsat copilul acasă. Trebuie să dormim. Trebuie să mă bărbieresc. Mîine am sesiune. Voi vă puteți permite, aveți timp, eu n-am. Eu n-am dreptul să stau în cîmp, uitat și părăsit. Eu am o misiune și am să vă duc la Alexandria fără greș. Ați pățit ceva pînă acum? Puteți dovedi că s-a întîmplat ceva?

— Da! am intervenit eu. Cinci ipoteze de accident mortal. Cu o sută de kilometri pe oră, în serpentină. N-am chef să devin piftie.

— Anatol, dă-mi cheile!

— Degeaba stărui.

— Vorbim noi mîine! O să vedem noi! Sîntem aici, în inima Bărăganului. Așa am fost mereu ținut în umbră. Într-un cîmp pustiu. Împiedicat să acționez. Cu mîinile legate. Suspectat. Cîte am făcut pentru voi, tot nerecunoscători! Eu sînt vinovat! Cum am putut să las cheile din mînă! Ca ochii din cap trebuie să le păzești! Sînt vinovat! Rău o să-ți pară, Anatoale, o să plîngi în pumni, dar o să fie prea tîrziu!

— De ce să plîng în pumni, stimate? Ce-am făcut? Încă nu m-ai înjurat și nu m-ai ocărît niciodată în față!

— Pentru că n-am știut ce poamă ești!

S-au văzut farurile unei autocamionete care cobora în viteză dinspre Zimnicea. Dardu a sărit din mașină și a făcut semn să oprească. Cîteva minute am stat sub tensiune. Dardu s-a apucat să explice că nu poate porni mașina și l-a rugat pe șofer să tragă la manivelă. Amîndoi s-au vîrît sub capotă și eu verificat bujiile. În clipa în care Dardu a trecut la manivelă și șoferul la volan, i-am spus acestuia să nu pună motorul în mișcare pentru că devine părtaș la un asasinat.

— Mi-am dat seama. Șoferul dumneavoastră e beat! a decibrat omul, s-a șters pe mîini, i-a spus lui Dardu că a observat o defecțiune la carburator și că el va face totul să-i trimită un ajutor de la Alexandria.

— Nepricopsitule! a răcnit Dardu, în timp ce furgoneta s-a pus în mișcare și a suit dealul deschizînd o auroră de lumină albă, scăpărătoare.

La miezul nopții, Anatol i-a înapoiat cheile. Dardu își revenise. Și-a aruncat mantaua din spate, ținînd să ne demonstreze că acum va lucra ca un as. Era ca și cum și-ar fi suflecat mînecile înainte de a se apuca de o treabă grea. Dar, după ce a vîrît cheile s-a văzut că motorul nu vrea să asculte. Dardu se ridica, trăgea frîna de mînă, ieșea, trîntea portiera, deschidea capota, lucra ceva la motor, venea iar, încerca pornirea, dar mașina nu voia să pornească. Stăpînit de mînie, cu tenacitate și voință îndrăcită, ca un elev care vrea cu orice preț să rezolve o problemă irezolvabilă, luînd-o de fiecare dată pe altă pistă, el verifica instalația electrică, cerceta condensatorul, fixa bujiile, se uita la carburator.

— M-ai vîndut, Ulpia! Ce-ți pasă! N-ai vrut să-mi dai cheile cînd ți le-am cerut! Acuma trebuie să trag la manivelă. Anatol, ajută-mă...

— Nu pot, nu știu! Manivela are și ea dichisul ei. Saro, poate să mă lovească peste mînă, eu n-am umblat niciodată la mașini.

— Măcar s-o împingeți, că poate la viteză și intră motorul în priză.

Am coborît împreună cu Anatol și am împins mai întîi din față, apoi din spate. Motorul era gata să prindă, horcăia, stopa, scotea cîte o pocnitură, se înțepenea, apoi iar aluneca pe roți. Tabla era înghețată, avea promoroacă, pe ce puneam mîna trosnea de ger. Mașina aluneca oblic, revenea la locul ei, nu dădea nici un semn de bunăvoință. Dardu și-a aprins o țigară și ne-a cerut să recapitulăm evenimentele. I-am istorisit pas cu pas tot ce se întîmplase. Se mira și rîdea. Părea să fie surprins, de parcă ne-am fi întrecut să ne batem joc de dînsul. Voiam să inventăm tot felul de lucruri

Desene de
DONE STAN

spre a-l speria și a-l determina să rămînă mai departe în cîmp?

Luînd-o pe fir, Dardu a deschis din nou motorul spre a-l pune în ordine. Își recăpătase calmul și stăpînirea de sine. Cînd s-a instalat la volan, am înțeles că ultimii aburi i se risipiseră din minte. Mașina, simțind ea însăși acest lucru, s-a pus în mișcare și a alunecat grăbită pe asfalt. În fața noastră apăruse un automobil, care părea decis să nu ne dea cale liberă. Îl ajungeam din urmă, semnalizam, eram gata să-l atingem cu bara. Aveam impresia că ne repezim în fluturi enormi de lumină. Mașina din față se învăluia într-o lumină primejdioasă și rea, o lumină cu scăpărări de semnalizare. Dardu mi-a cerut să șterg geamul din spate, care se aburise și nu-i lăsa suficientă vizibilitate. Tot timpul se simțea în întrecere cu cineva, ambiționîndu-se să sancționeze, să umilească pe cel dinainte, să ajungă deasupra. La curba periculoasă de la viaduct, unde se petrec deseori accidente, Dardu a luat-o subit înainte, a scăpat la larg și a apăsat pe accelerator cu voluptate. Mașina lăsa spirale de fum în urmă, un fum albicios, cețos, și se ducea alunecînd, ca pe o pîrtie de bob, la vale.

Satele începeau să se trezească. Oamenii mergeau la cimitir, îndeplinind probabil ceremonialurile din sîmbăta morților. Duceau diferite lucruri în brațe. Multe femei, dar și fete mai tinere. De la o vreme au început să apară acele grupuri de oameni care se îndreaptă zilnic spre Alexandria pe jos. Tineri care făceau semne pe bordura trotuarului, dînd spectacole de pantomimă: mai întîi semnalizînd larg cu brațul sus, apoi cu figuri rugătoare, cu guri mari, vorbind expresiv, cu ochii licărind în lumina farurilor ca ochii de pisică, apoi rămînînd în urmă, cu chipuri dezolate, înjurînd, disprețuitori, furioși.

Cînd am ajuns acasă, Dardu mi-a întins mîna:

— Nu știu ce să-ți spun, Desa: bună-dimineața sau la revedere!

M-a condus pînă la intrare, de unde l-am văzut întorcîndu-se la mașină cu picioare subțiri și năbădăioase. Mă gîndeam la Ulpia și, pentru întîia oară, am înțeles în mod definitiv cît de profund trebuie să fi fost iadul străbătut de ea împreună cu Dardu. Aveam presentimentul că această familie se afla în pragul unui faliment ce nu mai putea să fie evitat.

JEAN LOUIS CURTIS

NIMIC NU MAI E CA ALTĂDATĂ

Totul era schimbat. Nu mai recunoştea nimic.

Era pentru a treia oară, de cînd sosiseră, că dînsul făcea această observaţie; şi părea întristat, într-adevăr, de aceste schimbări. Era dezamăgit, aproape descumpănit.

— Ce vrei, răspunse femeia, nu te poţi aştepta să regăseşti absolut neschimbate lucrurile... după douăzeci şi cinci de ani... Însăşi lumea s-a schimbat.

— Aici însă acest lucru este izbitor. Toate construcţiile astea noi... Adu-ţi aminte cum era altădată... la capătul satului colina cu pinii şi hăţişurile ei. Acum a dispărut... A apărut în locul ei un cartier nou, hidos, străin...

— Da, da; mărturisesc şi eu că nu e prea frumos... Ar fi trebuit să fi cruţat cel puţin colina; şi drumeagul care o străbătea... Într-asta constă marea ta decepţie, nu-i aşa? Cînd ai observat, intrînd în camera noastră, că nu se mai vedea drumeagul îngust, ci doar un teren viran şi nişte clădiri înfiorătoare, moderne...

— Într-adevăr; priveliştea nu mai e atît de poetică.

— Şi-ai reţinut cameră cu atîtea luni înainte, tocmai pentru a fi sigur că o s-o avem pe cea de altădată!

Femeia a întors capul spre dînsul, dar nu i-a putut zări privirea, ascunsă după ochelarii negri.

— Nu e numai din pricina drumeagului, rosti bărbatul, cu glasul puţin schimbat. Am reţinut această cameră fiindcă fusese camera noastră de odinioară.

Ea i-a zîmbit cu duioşie şi s-a strîns mai tare la braţul tovarăşului ei.

— Ştiu, o ştiu bine, dragul meu. Nu mai e nevoie să mi-o spui.

Nu, nu era nevoie, într-adevăr, de nici o precizare; era totuşi mişcată să-l audă rostind acest lucru. Mişcată şi recunoscătoare! Fuseseră atît de fericiţi în cele opt zile ale călătoriei lor de nuntă. În definitiv, ea fusese fericită aproape tot timpul. Şi, după toate aparenţele, şi el, de asemenea. Da, da şi el!

Se plimbau de-a lungul stăvilarului; şi-şi amintea acum că în timpul primei lor şederi aici făceau această plimbare în fiecare seară; pe atunci ei erau singurii vilegiaturişti, sau aproape singurii. Se plimbau pe stăvilar, lăsînd în urmă portul, care se profila ca un decor de operetă meridională; în faţă aveau doar albastrul veşnic pur al mării şi al cerului. Erau singuri în acest imens peisaj marin atît de odihnitor... Pe dig era acum un du-te-vino neîntrerupt de oameni care se plimbau; o gloată pestriţă, zgomotoasă. Tot felul de oameni se înghesuiau şi trebuia să te dai în lături, la o parte din drumul lor.

— Of, şi turiştii ăştia... Îţi distrug toată plăcerea călătoriei.

— Micul port nu s-a prea schimbat, rosti femeia cu glas liniştitor.

— Nu; nu se poate modifica arcuirea ţărmului; deşi nici de asta nu mai poţi fi sigur. În zece ani vor mări poate portul, aşa cum se face prin alte părţi. Ei bine... mulţimea asta! Pe atunci, noi eram singurii vilegiaturişti.

—Nu eram absolut singurii. Adu-ţi aminte: la hotel eram cam o duzină de străini.

— Atîţia?

— Da. Am făcut chiar cunoştinţă cu unii dintre ei: de pildă, cu englezii aceia atît de politicoşi, care ne-au trimis apoi, ani în şir, ilustrate de Crăciun... Mă tem că noi n-am fost tot atît de credincioşi în prietenie ca ei. Mai era şi perechea aceea de tineri francezi, aflată în călătorie de nuntă, ca şi noi. Ţi-i mai aminteşti? Tinerii aceia drăguţi, Narbonne sau Beziers? Aceia care rîdeau ca nişte nebuni tot timpul, privindu-se mîncînd spaghetti.

El a răspuns că-şi mai amintea doar vag, ceva.

— E ciudat, spuse femeia, eu însă n-am

uitat pe nici unul dintre cei care se aflau în hotel, pe vremea aceea, cu noi. Îi văd parcă și acum. Neamțul acela gras, în pantalonași scurți, tirolezi; și doamna aceea blondă atît de...

— Toți acei oameni aveau o ținută, rosti bărbatul; nu erau prea distinși, poate, însă știau să se poarte. Acuma însă pînă și oamenii de vîrsta noastră sînt dezmățați.

— Da, ai dreptate! Aveau o ținută. Îți mai aduci aminte de doamna blondă; era atît de elegantă și era mereu singură...

— Nu, cred că nu.

— Ba da, adu-ți aminte, ne imaginasem atîtea lucruri despre ea...

— Ah! Da. Îmi amintesc... Ai o memorie fantastică!

Treceau tocmai pe lîngă un chioșc de ziare.

— Hai să cumpărăm niște ilustrate, spuse el. Am promis copiilor că le scriem imediat ce sosim.

* * *

În camera lor au scris ilustratele; sau mai bine-zis ea le-a scris celor 3 copii ai lor. El a adăugat doar cîteva vorbe afectuoase la sfîrșitul celor scrise de ea. Ea scria întotdeauna scrisorile. „Tu ești epistolierul casei" — îi spunea adeseori fiica ei cea mare. Copiii fuseseră foarte drăguți față de ei cu prilejul acestei călătorii a lor, menită să le sărbătorească nunta de argint. Fata cea mare obișnuia să spună mereu că ei doi formau împreună o pereche exemplară. „Cei 25 de ani ai căsătoriei voastre n-au fost decît o nesfîrșită lună de miere. Nu-i așa, mamă? Sînt sigură că nici nu v-a trecut prin gînd să vă înșelați vreodată unul pe celălalt; că acest gînd nici nu v-a încercat niciodată. Ce lucru minunat! Te asigur că azi nici nu mai există astfel de căsătorii!" Vorbea cu privirea pierdută și cu un ușor suspin în glas. Iar mama ei știa unde-i era gîndul. Soțul Helenei nu era un soț prea credincios. „Da, așa e, ai dreptate! Eu am fost privilegiată de soartă; tatăl tău și cu mine ne-am înțeles întotdeauna. Am avut, cu toate acestea, cred, și noi clipele noastre grele".

Și au existat, într-adevăr, astfel de clipe; mai ales în primii lor ani de căsnicie. Fără să fi fost însă prea grave. Dacă i-ar fi cerut cineva să fie mai precisă în această privință, n-ar fi știut ce să spună. Fusese doar o impresie nedeslușită... apăsătoare, însă nedefinită. Ea și soțul ei nu se ciondăniseră niciodată pentru nimicuri, iar ea nu avea nimic să-i reproșeze, decît... poate faptul că nu i se încredința în întregime, că păstra într-însul anumite laturi ascunse. Existaseră între ei tăceri, reticențe. Ea nu-l înțelegea prea bine. Ajunsese la concluzia că dincolo de înfățișarea lui de om așezat, conștiincios și competent în meseria lui, era însă un om slab, un nemulțumit. Ea avea însă într-însa tărie pentru amîndoi, care-și avea izvorul în acea blîndă și discretă energie cu ajutorul căreia știa, în orice clipă, în mod aproape imperceptibil, să restabilească echilibrul lui instabil.

De pildă, el se plîngea adeseori că nu era apreciat așa cum s-ar fi cuvenit, mai ales de superiorii lui. Meritele nu-i erau recunoscute. Mai spunea că, dacă ar fi avut mai mult noroc, ar fi putut avea o altă soartă... Sau, încetînd să se mai plîngă de împrejurări, se acuza pe sine. Își reproșa că era un visător, un veleitar. Ea combătea cu îndîrjire acest defetism și încerca să-i evidențieze anumite detalii, din care dînsul să-și poată făuri o imagine mai măgulitoare, mai favorabilă despre el însuși; și de cele mai multe ori reușea să-i risipească norii frunții, să-l însenineze. El o lăuda: „Tu ești mai curajoasă decît mine. Dacă n-ai fi fost tu, deveneam un neurastenic". Și-o privea deodată intens, ca și cum o vedea pentru întîia oară. „Da, așa e; într-adevăr, am avut noroc să te am pe tine — îi spunea. Ne legănăm cu vise, sîntem copleșiți de nostalgii absurde; și nu ne gîndim la ceea ce avem mai de preț". Astfel de mărturisiri o tulburau și o copleșeau în același timp. Da, da... Cu toate acestea, fuseseră fericiți împreună. Douăzeci și cinci de ani; aproape un sfert de viață. Și aceasta era ceva!

S-au pregătit pentru cină. Ea s-a îmbrăcat cu rochia cumpărată anume pentru acest voiaj; la sfatul fiicei ei. Era o rochie de seară, neagră „minihabillé", foarte distinsă. Și-a pus pe umeri un șal mare de mătase albă, pe care-l luase cu ea pentru serile mai răcoroase. Soțului ei îi plăcea s-o vadă elegantă. Și știa și ea că acest lucru făcea și el parte din acea formă de reprezentare a vieții, de care soțul ei avea nevoie pentru a se menține, cu fiecare zi care trecea, pe linia de plutire. A mai adunat ici-colo cîte ceva prin cameră, pînă să termine soțul ei cu îmbrăcatul. A deschis apoi fereastra.

— Ai dreptate, e păcat, într-adevăr, că a dispărut micul drumeag și colina, rosti ea. Și să-ți rămînă în fața ochilor doar aceste clădiri, atît de urîte... Altădată aveai impresia că ești în plin cîmp. Îți mai amintești? În fiecare dimineață, la ceasurile opt, veneai să respiri aer curat la această fereastră.

— Ah! Da? rosti el cam mecanic.

— Da! Iar eu îți spuneam: „De ce te scoli așa devreme". Tu însă țineai atît de mult la

porția ta de aer curat!... Și mă obligai să rămîn în pat. Te temeai să nu răcesc.

— Dar veneam apoi iar să mă culc, nu-i așa? spuse el cu ton glumeț și tandru.

— Da, întotdeauna, șopti ea.

Și s-au sărutat, zîmbind.

În sala de mese, ea a ales masa lor de odinioară. Își amintea exact care era. Se schimbase decorația interioară a încăperii, însă nu se schimbaseră dimensiunile ei și nici dispunerea meselor. A observat un chelner care părea să fie șeful personalului, după autoritatea pe care o avea. I se părea cunoscut; iar cînd i-a auzit numele, strigat de directorul hotelului, i-au dispărut și ultimele îndoieli. Era, într-adevăr, Mario, băiatul care-i servise cu ocazia primei lor șederi acolo. A simțit o mare bucurie văzîndu-l. Cînd s-a apropiat însă să se intereseze dacă nu le lipsea ceva, n-a îndrăznit să-i vorbească. La urma urmelor, ce interes putea să aibă pentru el acest lucru. Și cum ar fi putut ține minte, de altfel, toate tinerele perechi în voiaj de nuntă care s-au perindat prin această sală de mese în ultimul sfert de veac!

După cină s-au dus să ia cafeaua în grădină. Soțul uitase însă să-și cumpere țigări și a plecat să și le cumpere — tutungeria nefiind departe. În grădină era plăcut, destul de cald. Erau palmieri, fotolii de pai și lumini ascunse prin frunziș, care răspîndeau o lumină verzuie, foarte blîndă, puțin spectrală. Veneau mereu și alți clienți ai hotelului să stea în grădină. Mario a apărut și el. S-a îndreptat spre dînsa, pentru a o întreba, curtenitor, dacă se simțea bine. Luîndu-și inima în dinți, ea i-a spus că i se părea cunoscut: nu era în hotel și în anul cutare? La răspunsul lui afirmativ, a exclamat bucuroasă: „Eram sigură!" Și-au început să vorbească despre vremurile acelea îndepărtate, cînd toate erau altfel, cînd nu exista îmbulzeala și zgomotul de acum.

— În anul acela, a spus ea, nu erau aici decît vreo douăsprezece persoane; și i-a descris, cu mult umor, cîteva.

Mario nu și le mai amintea, bineînțeles; însă cînd a menționat-o pe doamna aceea blondă, chipul chelnerului s-a luminat deodată. Da, da, de ea își aducea aminte, foarte bine! O femeie atît de frumoasă și atît de misterioasă! Tot personalul bărbătesc era îndrăgostit de dînsa. Unii își pierdeau, pur și simplu, capul cînd o serveau. Se numea Irina. Venise de mai multe ori, ani la rînd, la acest hotel. Apoi n-a mai apărut nici-

Desen de
DONE STAN

odată. Dacă își mai aduce aminte de ea? Mai încăpea vorbă! O ființă de legendă; și era întotdeauna singură. Întotdeauna! Punctuală, exactă ca un orologiu. În fiecare dimineață își făcea plimbarea pe colină. O mai vedea parcă și acum; urcînd pe poteca îngustă din spatele hotelului. Ea fusese printre primele femei care adoptaseră pantalonii ca ținută de sport. Și o prindea de minune această ținută, de altfel... era înaltă și subțire, cu picioare lungi și zvelte. Chiar dacă adoptase, pentru plimbare, pantalonii, nu renunțase însă la minunatul ei coc de păr auriu... Chelnerul începea să devină liric. Femeia îl asculta zîmbind, puțin încordată.

— În fiecare dimineață, într-adevăr?... Plimbarea...

— În fiecare dimineață, exact la ora opt.

Se aducea tava cu cafele; și chelnerul, discret ca Șeherezada la ivirea zorilor, s-a retras.

După vreo două minute de imobilitate absolută, femeia și-a luat șalul pe care-l pusese pe spătarul scaunului și s-a înfășurat tremurînd într-însul.

— Am făcut un scurt ocoliș prin piață, spuse, întorcîndu-se, bărbatul. E atîta lume. O harababură de nedescris!... Dar ce-i cu tine? o întrebă privind-o mai atent. Nu te simți bine?

— Ba da, mă simt foarte bine. De ce mă întrebi?

— Ai un aer cam straniu...

— E de vină lumina aceasta, ca de acvariu. Te face să arăți prost.

Și a servit cafeaua.

— La fel e luminată și piața, rosti el. Pînă și bisericuța barocă... Și aceasta nu e o notă de gust perfect. Ah! oftă apoi, nimic nu mai e ca altădată!

Femeia se uită spre el cu o privire ascuțită și strălucitoare; ca și cum ar fi descoperit ceva cu totul nou într-însul, o dimensiune nebănuită, devenită deodată perceptibilă, și o repetă apoi și ea, cu glasul doar ușor mai scăzut și mai înăbușit ca de obicei.

— Așa! Nimic nu mai e ca altădată!

Traducere de
ILEANA VASILESCU—SOMEȘAN

OMAR KHAYYAM

Cerul ne este bolta rumenită

Cerul ne este bolta rumenită,
De trandafiri acoperită...
Oaspeții noștri, fluturii fîlfîitori
Și cîntăreții noștri sînt privighetori.
Cînd trandafirii se vor ofili
Și în pădure frunze n-or mai fi
Atuncea, draga mea,
Un trandafir va fi oricare stea;
Și de pădure nu mai e, nu-mi pasă,
Căci părul tău mi-e umbră răcoroasă.

Alături de iubirea liniștită

Alături de iubirea liniștită,
O patimă-n adînc dezlănțuită,
E ca jăraticul fierbinte
Lîngă tăciunele cuminte.

Noaptea și ziua, pentru cel
îndrăgostit,
Sînt numai foc ce-l mistuie cumplit,
Cu flacăra de bucurie arzătoare
Pe jarul suferinței care doare.

Tălmăciri de MARIA DIMA

VASILE BĂRAN

FABULA CU PICĂTURĂ DE OCEAN

I

Să vă spun povestea unei picături de ocean, a unei picături mici, cu părul albastru și ochii albaștri, și nasul albastru, și gura albastră, cea mai frumoasă picătură din ocean — după cum o asigura oglinda în care se privea de cinci ori pe zi, o dată dimineață, o dată la prînz, o dată la amiază, o dată după-amiaza și o dată seara înainte de plimbare într-un caiac albastru cu solzi strălucitori —, celelalte picături fiind inventate anume s-o irite și s-o facă să țipe.

— Nu mai vreau să fiu picătură de ocean, m-am săturat să mai fiu o picătură de ocean! — și cu care nu voia, în nici un chip, să fie asemănată.

Se hotărî să fugă:

Ori ocean, ori nimic!

II

Ocean, bineînțeles, nu putea să fie, oceanul era el însuși făcut din picături de ocean, din miriade de picături de ocean, din atîtea picături cu neputință de numărat, mai ales că unele se și evaporau, transformîndu-se în fulgi de nori și plutind, apoi, deasupra picăturilor din care plecaseră.

Dar picătura noastră, neștiind toate astea, nu înceta să țipe, desenîndu-și ochii cu rimel albastru:

— Nu mai vreau să fiu o picătură, vreau să fiu oceanul!

III

Într-o noapte, neuitînd s-adoarmă, picătura țipă atît de tare, că se trezi din somn însuși oceanul.

— Cine-i și ce se-ntîmplă, se întrebă el, și se întristă, și se revoltă, și, ca s-o învețe minte, o apucă de funda ei albastră și-o tăvăli pînă-n adîncuri pe spinări de rechini și de cîrtițe de mare și-o ridică în aer răsucind-o pe aripi de fregată și-o aduse apoi între celelalte, izbind-o peste ochi și peste gură, peste ochii ei albaștri și peste gura ei albastră, încît, de-ai fi văzut-o atît de chinuită, te-ar fi cuprins mila.

IV

O vreme, picătura zăcu printre corali. Apoi se agăță de-un val care ieșea în larg.

— Exist, exist! se bucura picătura țopăind pe coama acelui cal de spume, exist, exist! țipa fără răbdare și valul alerga ieșit din căpăstru spre stîncile vinete din depărtare.

Picătura își scoase oglinda și își pudră fața cu pudră albastră.

Era încă tînără, era încă foarte tînără, aproape o copilă; de n-ar fi fumat tutun de ocean, marinăresc, și n-ar fi băut coniac din alge, ar fi fost, într-adevăr, numai o copilă și nimic mai mult.

Dar ea se socotea o curtezană.

V

Oceanul, ocupat cu alte treburi, de pildă cu scoaterea dintr-un abis a unei caracatițe pe care s-o dea hrană unor cașaloți aproape morți de foame, nu-i observă fuga. Altfel ar fi întors-o din drumul ei spre stînci.

Dincolo era plaja, o plajă albă, mare, și cînd valul ajunse lîngă stînci, picătura se-azvîrli, de-acolo, pe nisip.

— Sînt liberă! Adio! vru ea să strige înspre oceanul de apă, dar o-nghiți un alt ocean, oceanul de nisip în care se-necă cu adevărat.

VI

Cum însă n-aș dori ca această poveste cu o picătură albastră să aibă un sfîrșit atît de tragic, am să vă spun că-n ciuda obrăzniciei ei, oceanul o salvă cu ajutorul norilor trimiși, în chiar acel moment, pe plaja fierbinte.

Picătura pluti, un timp, în văzduh, apoi coborî cu prima ploaie la suratele ei, într-o parașută la fel de albastră ca și ea.

Și-acum, scriind finalul, e de prisos, cred, să mai adaug că picătura noastră s-a făcut cuminte.

WILL STANTON

În ajunul Anului nou, un cap de familie a luat hotărîrea că...

LA ANUL TOTUL VA FI ALTFEL!

Cu hotărîrile luate de Anul nou se întîmplă ca și cu toate celelalte; nu culegi decît ce-ai semănat. În ce mă privește, judecînd după rezultate, se vede că în anii dinainte n-am semănat destul. Dar în anul cu pricina am luat hotărîrea fermă ca lucrurile să ia un curs cu totul nou. Înainte de a întocmi lista celor ce trebuiau schimbate, am citit cîteva lucrări de morală practică: „Găsiți o părticică de frumos în orice", „Dați interlocutorului impresia că vă interesează în cel mai înalt grad". Vreo treizeci de sfaturi de felul acesta. Cel care se conforma acestor reguli avea cea mai mare șansă de a dobîndi tot felul de avantaje și de favoruri: o viață mai bogată, dragostea fără margini a celor din jurul lui, admirația și afecțiunea tuturor celor cu care intra în contact. Abia așteptam să vină Anul nou ca să încep să pun la încercare aceste principii.

La 1 ianuarie, cînd am coborît, Maggie, soția mea, era în fața chiuvetei. M-am apropiat de dînsa pe furiș și am sărutat-o pe ceafă (hotărîrea nr. 1: „Fiți spontan în manifestările de afecțiune"). Dînsa a țipat și a lăsat să-i scape o cešcuță.

— Ce-ți veni să mă sperii așa! a gemut Maggie.

— Ești drăguță ca un îngeraș în dimineața asta, am încercat eu să-mi răscumpăr greșeala („Un compliment sincer face cît greutatea lui în aur").

— Ei, fără ironii! Nu eu am vrut să stăm pînă la 4 dimineața.

Am bătut în retragere spre sufragerie, cu cafeaua și un calmant în mînă. Dar abia am apucat să-mi arunc ochii peste ziar, cînd a intrat Sammy, băiețelul meu de cinci ani. Avea la el ceasul pe care îl primise cadou de Anul nou.

— Tăticule, cine face să meargă ceasurile?

În loc să-l trimit s-o întrebe pe mămica, cum aș fi făcut probabil altădată, i-am răspuns:

— Să-ți arăt („Încurajați cu orice prilej curiozitatea copiilor").

Am luat un creion și am început să-i fac o schiță a mecanismului, treabă care mi-a luat mai bine de un sfert de oră. Sammy a încercat de mai multe ori s-o șteargă de acolo, dar de fiecare dată l-am rechemat:

— Uite, piesa asta face să meargă ceasurile.

— Atunci, de ce nu merge?

Tocmai atunci a intrat și Raymond, frate-său.

— Păi trebuie învîrtit.

Sammy și-a întors ceasul și l-a dus la ureche.

— Ei, Raymond știe de toate, a mai observat el, cu un zîmbet pînă la urechi.

În clipa aceea a venit și fetița noastră, Greta, cu păpușa, căreia îi spune, Dumnezeu știe de ce, „Doamna Robin".

— Bună dimineața, Greta, i-am spus. Și un an bun, doamnă Robin („E important să știți a vă situa la nivelul copiilor").

— Nu-i de loc un an bun. Doamna Robin e bolnavă. Cred că-i un infarct.

— De ce nu te duci s-o vadă doctorul Sammy? Are o trusă de chirurgie nouă-nouță. Ar fi o bună ocazie pentru el s-o folosească.

Atunci a sunat telefonul. M-am dus să răspund. Era o prietenă a fiicei noastre Catherine.

— Un an bun și fericit, Marilyn, i-am spus. Ce-ai făcut în vacanță? („Arătați-vă plin de interes față de prietenii copiilor voștri").

— Oh, nu prea mare lucru...

— Se poate, o fată frumoasă ca tine! i-am vorbit eu foarte jovial. Pariez că toți băieții îți fac curte. Ce-ai spus? Dacă poți să vorbești cu Catherine? Sigur, sigur...

Catherine era în camera ei, de unde se auzea urlînd picupul. Am bătut la ușă. Catherine a zbierat ceva de neînțeles și am intrat. Era în pijama.

— Dar nu ți-am spus să intri! a vociferat ea, apucînd un halat pe care și l-a ținut pudic în fața ei.

La paisprezece ani e de acum o femeiușcă și își dă foarte bine seama de asta.

— Iartă-mă, dar n-am înțeles ce-ai spus. Și pentru a destinde atmosfera, am crezut că ar fi bine să-i adun de pe jos puloverul nou și să-l pun pe spătarul unui scaun.

— Tocmai voiam să-l string. Și tu îți arunci lucrurile peste tot.

În clipa aceea s-au auzit din vestibul niște țipete disperate. Am dat fuga într-acolo și am găsit-o pe Greta plîngînd. Raymond și Sammy se pregăteau s-o opereze pe doamna Robin.

— Dînsa ne-a spus că doamna Robin e bolnavă, mi-a explicat Raymond.

I-am sfătuit să sculpteze vreun obiect pentru mămica lor, o lingură de salată, de pildă („Încurajați-i pe tineri la exerciții creatoare").

Maggie, care era în bucătărie, a vrut să știe ce se întîmplase cu Greta.

— Doamna Robin a avut o tromboză coronariană, i-am explicat eu.

— Ascultă! Înțeleg că nu ești prea în formă după o noapte albă și n-aș vrea să fiu nedreaptă, dar glumele tale nesărate încep să mă scoată din sărite. N-ai vrea să fii așa de bun să scoți afară cutia de gunoi?

— Aș fi fericit, i-am răspuns („Corvoada cea mai plicticoasă poate fi o plăcere dacă e făcută cu tragere de inimă").

— Iar ironiile tale. Încep să devină o manie.

Hotărîrile mele nu păreau să dea roadele despre care scriau cărțile. Dar nu înțelegeam totuși să mă dau bătut. I-am ajutat pe băieți să facă un om de zăpadă. Din păcate, lui Sammy i-am udat picioarele, Raymond și-a pierdut mănușile și a trebuit să intre în casă. Apoi am jucat arșice cu Greta, care mi-a spus că nu mă pricep nici de doi bani! Am început o conversație cu Catherine ca să stabilesc între noi un „dialog". Am atins diverse subiecte: hippies, muzica pop, relațiile cu băieții, „noua morală" etc. N-am aflat însă decît o foarte slabă audiență. Un altul ar fi abandonat partida. Știind apoi că Maggie are oroare să adune globurile de pe pomul de Crăciun, mi-am spus că i-aș face o plăcută surpriză dacă mi-aș asuma eu treaba asta ingrată („Scutiți soția de o corvoadă, lucrul îi va merge drept la inimă").

Munca era pe trei sferturi gata, cînd Maggie a intrat și m-a văzut. A încremenit în prag.

— Nu! a țipat ea deznădăjduită. Și eu care voiam să păstrez podoabele pentru masa de astă-seară! Nu poți sta locului și

să privești un meci de fotbal, cum faci de obicei?!

— Începînd de anul acesta, lucrurile se schimbă.

— Asta da, poți s-o mai spui o dată.

După care s-a așezat și a continuat:

— Nu mai înțeleg nimic, ți-o jur. Copiii au fost imposibili toată ziua. Pe băieți i-am găsit ciopîrțindu-mi cea mai frumoasă lingură de salată și au avut neobrăzarea să-mi spună că ideea a fost a ta. Una din arșicele Gretei a intrat în aspirator și nerușinata mi-a spus că nu dînsa le-a împrăștiat peste tot. Cît despre Catherine, turbează, nu alta. Mi-a spus că Marilyn i-a telefonat și că tu n-ai vrut s-o chemi. Și că, pe deasupra, ai vrut s-o tragi de limbă pe Marilyn despre prietenii ei.

— Dar cum îți închipui una ca asta, i-am spus. Am vrut numai să fac puțină conversație, din politețe.

Atrași de tonul discuției noastre, copiii au intrat în cameră unii după alții.

— Pînă acum conversațiile de soiul ăsta nu erau specialitatea ta, a continuat soția. Ce te-a apucat?

— Păi, e Anul nou.

Și a trebuit să mă explic față de toți. Să le vorbesc de cărți, de hotărîrile mele frumoase, de transformarea pe care încercam s-o săvîrșesc. Nimeni însă nu reacționa. Copiii se priveau doar unii pe alții stingheriți.

— Omul aspiră mereu să se perfecționeze, să devină un soț bun, un tată mai bun...

— Sîntem cu toții aici, a spus Maggie. Cînd ești vesel și prevenitor, lucrul nu pare firesc. Dacă copiii fac o prostie și tu te înfurii, știu ce au de făcut. Pe cînd așa, cu o stare de spirit mereu egală...

— Da, a fost de părere și Catherine. Nu mi-ai spus măcar o vorbă despre pic-up și despre puloverul aruncat pe jos. Lucrul mi-a părut ciudat.

— Nu-mi amintesc să fi avut vreodată atîtea neplăceri de Anul nou, a afirmat și Raymond.

— Era mai bine cînd nu jucai arșice, a convenit Greta.

— Și cînd țipai și suduiai după noi toți, a adăugat Sammy.

— Bine, le-am răspuns încîudat. M-am săturat. Eu fac tot ce pot ca să fiu un tată bun. Dacă astea-s mulțumirile voastre, puteți să le țineți pentru voi. Un lucru mai vreau să vă mai spun: nu meritați să aveți un tată bun. Nu meritați să aveți tatăl pe care-l aveți!

Umblam de colo pînă colo și gesticulam.

— Voi ar trebui să luați hotărîri! Ca, de pildă, să vă faceți lecțiile, să vă aranjați camerele, să lăsați la locul lor lingurile... Începînd de acum, cînd am să vă spun să faceți ceva, apoi să vă scapere călcîiele!

După care am întins mîna să apuc o limpă pe care o izbeam cu cotul și am continuat:

— Și încă nu-i totul!...

Dar dintr-o dată mi-am dat seama că atmosfera se schimbase. Copiii se așezaseră pe podea și șușoteau între ei, bine dispuși. M-am întors spre Maggie:

— De ce zîmbiți? Ce glumă mai e și asta?

— Nu-i nici o glumă, mi-a răspuns dînsa. Sîntem foarte bucuroși că te aflăm iar ca mai înainte.

Traducere de
D. HÎNCU
Desen de
CRISTINA PAȘCU

ȘANDOR PETÖFI

Copac m-oi face

Copac m-oi face dacă tu ești floare
Și, dacă floare ești, m-oi face rouă;
Tot rouă, dacă rază ești, de soare,
Să ne unim ființele-amîndouă.

Iar dacă tu ești cerul, fată dragă,
O stea pe firmamentul tău voi fi;
Și dacă iadul ești, o viață-ntreagă,
S-ajung la tine, voi păcătui.

Tălmăcire de
AUREL COVACI

ÎN speranța UNUI zîmbet

Bărbați și femei

Înainte de a se căsători, ginerele îi cere socrului cîteva sfaturi.

— Singurul lucru previzibil în ce o privește pe fata mea este că lucrurile imprevizibile se vor produce cu o regularitate previzibilă.

*

Doi bărbați stau de vorbă despre soțiile lor.

— Este pur și simplu un înger. Dar a ta?

— Nici a mea nu este om!

*

Marele comic burlesc Groucho Marx, stînd pe scaun în metro, se adresează unei bătrîne aflată în picioare lîngă el:

— V-aș ceda desigur locul meu, dar el este deja ocupat...

*

O remarcă a lui Joseph Prudhomme:

— Mă întreb de ce nu se construiesc orașele la țară. Aerul e acolo cu adevărat curat!

*

De revelion

În curtea fermei, un curcan către altul:

— Și cum te gîndești să petreci Anul nou?

*

Catastrofă

Un accidentat grav iese din comă și întreabă:

— Oare sînt în paradis?

— Nu, îi răspunde soția, de la căpătîi. Ești cu mine.

*

Cum vă place

Doi purici ies de la cinema și unul îl întreabă pe celălalt:

— Mergem pe jos sau luăm un cîine?

*

Absurdă

La film, un cîine este așezat într-un fotoliu de orchestră. Cînd eroina scapă cu viață și se află în brațele admiratorului, cîinele plînge cu lacrimi mari. Un spectator uimit îi spune stăpînului:

— E fantastic, un cîine care să plîngă așa la film!?

— Adevărat. Cu atît mai fantastic, cu cît nu i-a plăcut de loc cartea...

Dragoste e atunci cînd...

Desene de KIM GROVE

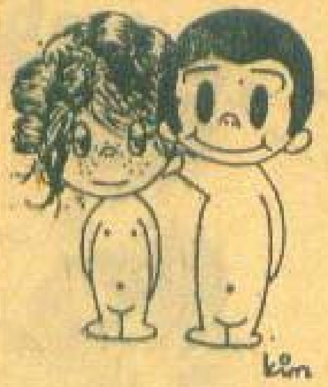

...te lasă să-ți faci o pieptănătură sofisticată.

...te găsește frumoasă chiar și dimineața, abia trezită.

...te scoli la patru dimineața pentru a-i pregăti micul dejun.

...nu alegi la restaurant o mîncare scumpă.

...îl aștepți răbdătoare în ploaie.

...nu-ți îngăduie să ieși pe stradă în minifustă.

...te lasă să-l admiri în toată liniștea pe Tom Jones.

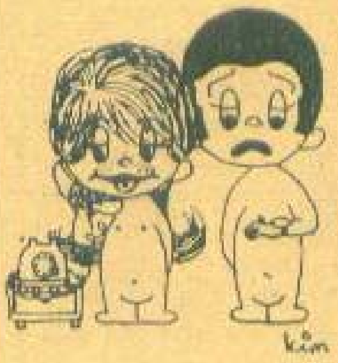

...nu protestează că vorbești prea mult la telefon cu mama, care este în provincie.

VASILE CRĂIȚĂ MÎNDRA

Bucuriile mamei în excursie

(„Stimme der Frau")

„De bunăvoie și nesilit de nimeni"

„Previziune sentimentală"

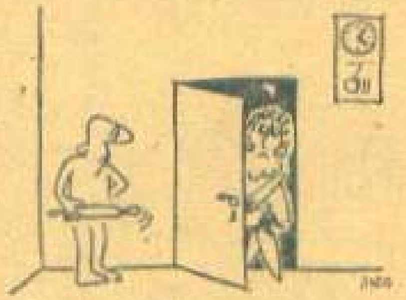

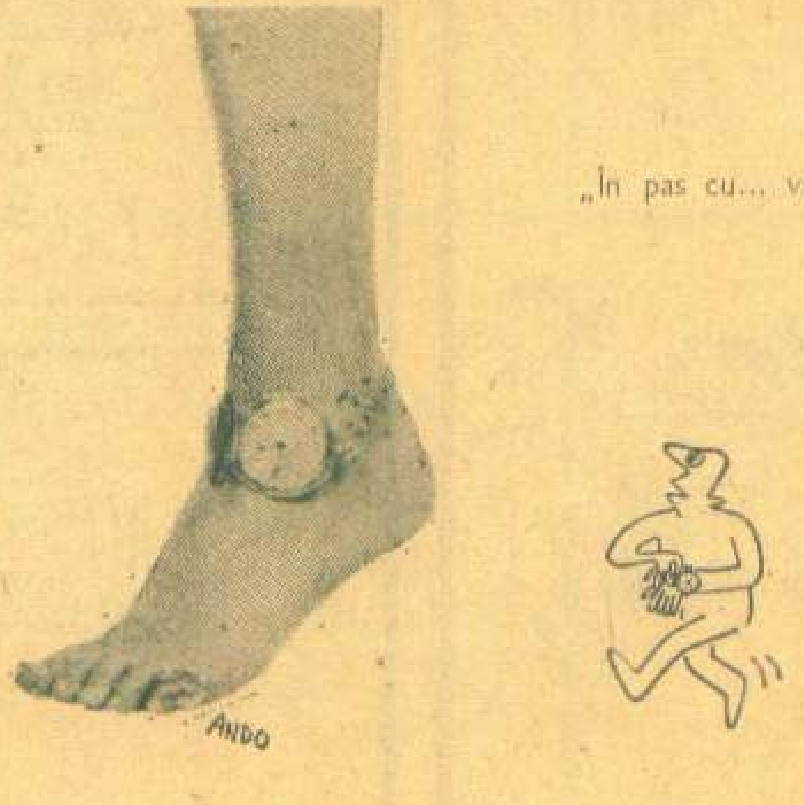

„În pas cu... vremea"

OCTAVIAN ANDRONIC

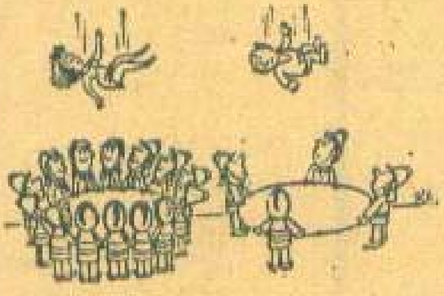

(„Heures Claires")

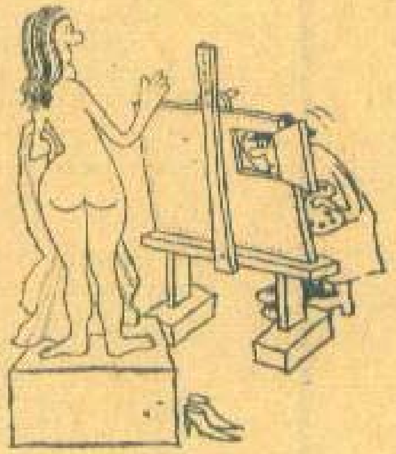

MOSS

Centru nudist — Şcoală de arte plastice

(„Stimme der Frau")

GINO RICCA

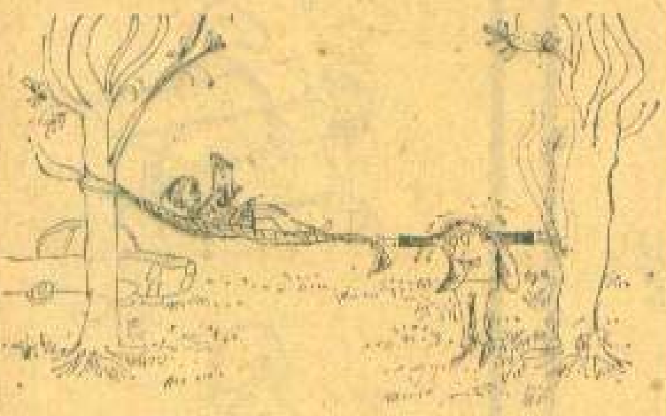

Fără cuvinte

— Doamne, ce fericire: mă iubește!

VASILE CRĂIȚĂ MÎNDRA

Publicitară

Iată cum arată afișul unui cabaret de mare succes:

„Super-spectacol! 12 fete magnifice și 11 costume superbe!"

★

Culinară

O molie intră în dulapul de haine și se așază pe un costum de tweed. De la prima înghițitură face o grimasă, exclamînd:

— Oh, bucătăria asta englezească!

★

Medicală

O doamnă se plînge unui doctor că de cîte ori își bea seara cafeaua, ceva o deranjează la ochi.

— Dar este foarte simplu, doamnă. Înainte de a bea, scoateți lingurița din ceașcă...

★

Relativitate

Într-o seară de iarnă, un necunoscut intră într-o cafenea, lăsînd ușa deschisă:

— Închideți ușa, vă rog, este frig afară.

— Și crezi că dacă o închid, va fi mai puțin frig?

★

Psihologică

— Tată, strigă fiul unui îmblînzitor, mama a intrat în cușca leului!

— Nu mă interesează. N-are decît să se descurce singur!

★

Scoțiană

Un scoțian se prezintă la ghișeu și cere un bilet pentru o cursă cu vaporul. El întinde casieriței o monedă.

— Domnule, spune ea, mi-ați dat doar costul a o jumătate de bilet!

— Știu, răspunde calm acesta, dar eu nu merg pînă la capăt, căci intenționez să mă arunc în apă la mijlocul drumului...

PORUNCI

pentru uzul soțului ideal

Caricaturistul JACQUES CHARMOZ a pus la îndemîna soților dornici să păzească liniștea căminelor lor o suită de porunci

Vă facem cunoscute cîteva din ele... poate se vor găsi amatori să le urmeze.

Să fii atent cu soția la orice oră din zi și din noapte

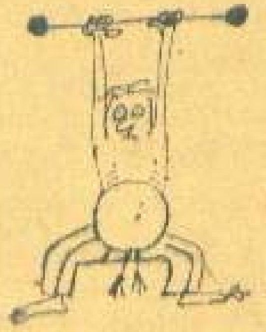

Să-ți menții silueta

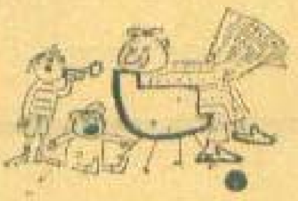

Să ai grijă de copii

Să-i observi și să-i lauzi noua coafură

Să-ți placă tot ce a gătit

Să fii mereu grijuliu și cavaler cu ea

Să-ți supraveghezi limbajul în prezența ei

Să-i oferi un mic autoturism

Inconsecvență

— *Ei, Popescule, cum îți place la noul serviciu? Șeful e mulțumit?*

— *Nu știu. Nu-mi dau seama. Ieri mi-a spus că nu sînt bun de nimic, iar azi că sînt în stare de orice.*

★

Dai un ban, dar face!

Domnul Blaireau intră într-un magazin de pompe funebre din Lyon și vrea să cumpere urgent un coșciug.

— *Costă 150 de franci și veniți peste 5 zile după el, îi răspunde plictisit un vînzător.*

Nemulțumit, Blaireau intră în alt magazin de pompe funebre, situat nu prea departe de primul, și repetă cererea.

— *Achitați 300 de franci la casă și puteți să-l luați imediat.*

— *Bine, dar alături costă mult mai ieftin?!*

— *Da, dar ăla e coșciug? Dai de două ori din coate și ieși afară.*

★

Eroare judiciară

Într-o celulă, la închisoare, stau de vorbă doi deținuți:

— *Pentru ce te-a condamnat?*

— *Era o festivitate pe malul mării. Se aruncau flori în apă. Soția mea se numea Roza...*

★

Consultație

— *Doamnă, nu aveți nimic, dar ar trebui să vă odihniți.*

— *Bine, dar uitați-vă ce limbă încărcată am...*

— *N-aveți decît să vă odihniți și limba!*

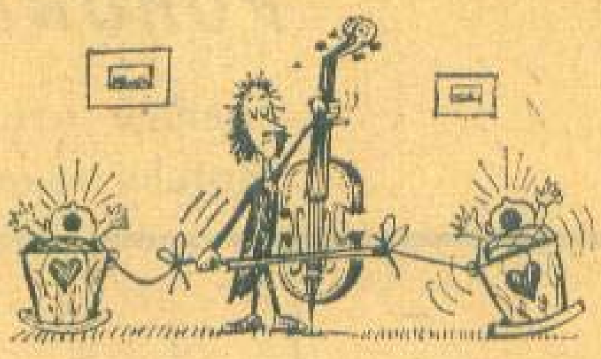

(„Stimme der Frau")

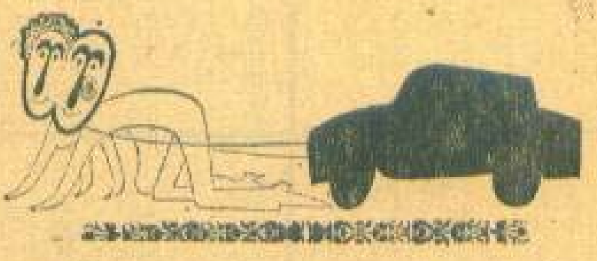

HANA STEPÁNOVA

— Am confundat Ziua Mamei cu Ziua Tatei.

DERAN

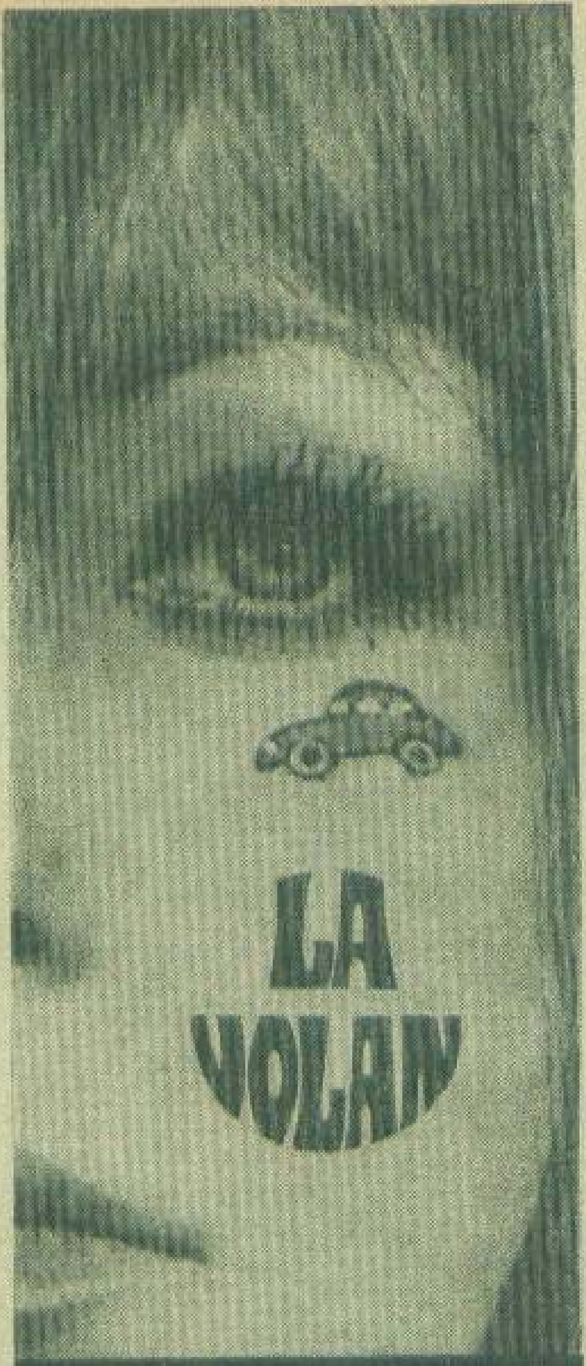

PRUDENȚA E DE GENUL FEMININ

Femeia la volan a devenit o componentă obișnuită a peisajului contemporan. Din trei carnete de conducere auto, cel puțin unul se află în mîinile unei femei. Dar, ca în toate domeniile unde prezența femeii este relativ recentă, n-au întîrziat să apară întrebări și rezerve. Are femeia aptitudinile necesare pentru a deveni o bună șoferiță?

PORTRETUL IDEAL

Opiniile sînt multe și felurite. Nici n-ar putea fi altfel, fiindcă fiecare — conducător auto sau pieton — se grăbește să emită o părere. Pentru a stabili portretul ideal al femeii la volan, ne vom adresa însă acelora îndrituiți s-o facă: agenți de circulație, medici, psihologi, instructori auto, șoferi cu îndelungată experiență și... bărbați de bună-credință. Iată părerile unora dintre aceștia.

Colonelul VICTOR BEDA, șeful direcției de circulație din Inspectoratul general al miliției: „Din observațiile noastre, conducătoarele auto sînt mai atente, mai perfectabile. În general, ele nu consideră obținerea carnetului de conducere ca sfîrșitul perioadei de «ucenicie». Acordă mai multă atenție calificării și rezultatele sînt elocvente. Pe de altă parte însă, ele dovedesc o emotivitate mai mare, care poate afecta acuratețea reflexelor; rezistența lor — fizică și psihică — este mai redusă la oboseală. Mai se cuvine menționat că femeile care prin natura ocupațiilor lor nu au tangență cu tehnica își apropie ceva mai greu «tainele» motorului, în timp ce muncitoarele, inginerele, tehnicienele deprind perfect și în timp record arta conducerii auto. Ca profesioniste — căci în ultima vreme numărul șoferițelor de meserie a crescut — putem aprecia că au trecut de faza cînd afirmam că «promit» și putem spune în prezent că se țin cu cinste de promisiune."

Colonelul CONSTANTIN IORDACHE, adjunctul șefului direcției de circulație din I.M.M.B.: „Femeile la volan produc, comparativ cu bărbații — raportat la numărul total —, mai puține accidente: și pentru că sînt mai prudente, și pentru că res-

ping tentația alcoolului. Sînt perseverente în însușirea cunoștințelor."

Publicația de specialitate italiană „*QUATTRORUOTE*": „Ele au avut dintotdeauna mai dezvoltat simțul măsurii și al prudenței și dovedesc din plin dorința de a-și revedea familia, copiii, de a nu se expune primejdiei în mod gratuit. S-ar zice că nu manifestă gustul aventurii și că viteza excesivă mai degrabă le inhibă."

„Femeia este cea care verifică cantitatea de benzină din rezervor, se îngrijește de securitatea pasagerilor, controlînd portierele, își ia măsuri de prevedere la intersecții și depășiri, ca și la trecerile peste calea ferată" — constatare a Organismului național de securitate rutieră (Franța).

MARIE CLAUDE BEAUMONT, campioana raliului Franței (proba femei) — 1970, răspunde la una dintre întrebările adresate de publicația „Constellation":

— Care este opinia dv. asupra acestui subiect atît de mult discutat, „femeia la volan"?

— Nu înțeleg de ce se discută atîta. Afirm fără nici o rezervă că femeile pot să conducă tot atît de bine ca și bărbații! Vreau să explic numai de ce o femeie este condamnată să conducă mai puțin bine decît un bărbat: în șoferie, ca și în alte îndeletniciri, numai practica este cea care poate duce la perfecționare. Or, femeile conduc mai ales în oraș. Cînd este vorba de o rută mai îndelungată, soțul este cel care ia volanul. Cum este posibil, în aceste condiții, să acumuleze experiență?

*

O psihologie specială? Avem motive să ne îndoim. Particularități în raport cu sexul opus? Cu siguranță. Dar particularități care ne îndreptățesc să afirmăm că femeii nu-i este interzis de natură să devină un conducător model: prudent, conștiincios, prompt, inteligent. Îi sînt deschise, în egală măsură, toate drumurile și toate perspectivele.

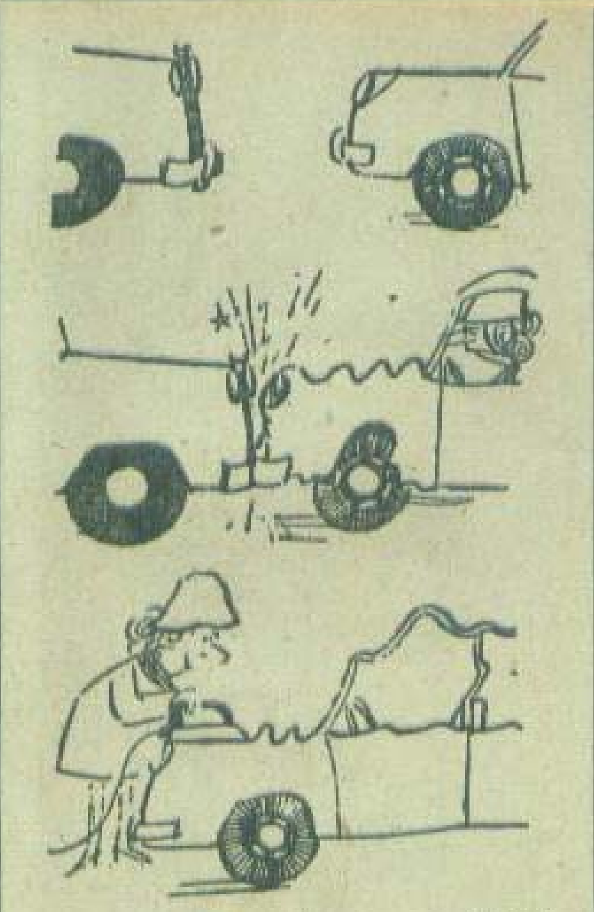

(„Elle")

Prea multe accidente!

„Dacă la fiecare două zile, cu regularitatea unui metronom, un «Caravelle» ar cădea undeva în Franța și toți pasagerii ar pieri, ce măsuri credeți că s-ar lua? Evident, s-ar suspenda zborurile. La fiecare două zile, cu regularitatea unui metronom, numărul victimelor de pe rutele Franței echivalează cu numărul pasagerilor unui avion «Caravelle», avertiza de curînd, — pentru a cîta oară? — o publicație franceză de mare tiraj. Într-adevăr, în țările cu circulație intensă, accidentele de automobil, alături de maladiile secolului — cancerul și infarctul cardiac — provoacă cele mai multe decese. Statisticile anunță că în Europa occidentală 50% din accidentele mortale ale persoanelor pînă la 45 de ani sînt provocate de automobil. Această cifră o furnizează Centrul de cercetări pentru securitatea rutieră din Statele Unite ale Americii.

CITEVA MICI SECRETE... PE CARE UN ȘOFER CU EXPERIENȚĂ LE ȘTIE DEJA

● Se povestește că posesoarea unei „Dacia"—1 100 a constatat într-o dimineață că mașina nu mai pornește, cu toate insistențele ei asupra demarorului. Hotărîtă să cerceteze cauza defecțiunii, a ridicat capota din față pentru a examina mai îndeaproape motorul. După un moment de surpriză și stupoare, a iz-

bucnit în plîns. „Ce s-a întîmplat, dragă" — a întrebat-o o prietenă ce trecea tocmai atunci pe acolo la volanul unei alte „Dacia" — 1 100. „Nu vezi! Mi-au furat motorul..." „Lasă, dragă, nu te mai necăji — i-a replicat amica —, mai am eu un motor de rezervă la spate!" Bineînțeles, această anecdotă a fost inventată de un bărbat. Este recomandabil totuși să cercetați motorul din cînd în cînd, nu numai în momentele în care vă provoacă necazuri. La circa 500 km parcurși, verificați nivelul uleiului cu ajutorul jojei, aruncați o privire asupra nivelului lichidului de răcire și al celui de frînă.

● Dacă motorul nu pornește imediat, nu forțați inutil demarorul. Este bine să acționați asupra lui cca. 15 secunde neîntrerupt. Dacă nu a pornit, faceți o pauză de cca. 60 de secunde, apoi încercați iar. Altfel riscați să descărcați acumulatorul.

● Cînd porniți motorul, debreiați; ușurați astfel sarcina demarorului, care nu mai trebuie să acționeze cutia de viteze.

● „Încălziți" motorul 90—120 de secunde, apoi puteți porni, dar nu demarați „în trombă", ca în filme. Eroii de pe ecran au motive suficiente ca să nu-și pună problema cruțării mașinii. Dacă nu vreți s-o uzați prematur pe a dv., porniți încet, cu viteza a II-a, parcurgînd astfel 150—200 de metri, timp în care motorul va ajunge la temperatura normală de regim.

● Cel mai periculos moment pe șosea e cel al începerii ploii. Reduceți imediat viteza. (Se formează atunci un strat de mîzgă, pe care apoi valurile de apă îl vor curăța.)

● În virajele strînse nu se intră în priză directă. Este una dintre cele mai frecvente greșeli comise de începători. Frînați înaintea curbei, treceți într-o treaptă inferioară de viteză și la intrarea în viraj accelerați iar. Nu se frînează niciodată în curbe! Este bine să rețineți că în viteza a III-a, la 60 km/h, de pildă, sînteți mult mai sigură în curbă decît la 60 km/h, dar în priză directă.

● Cînd mergeți cu spatele, țineți piciorul pe ambreiaj, ca să puteți opri mai repede.

● Dacă vi s-a oprit motorul pe calea ferată, pe linia de tramvai sau în alt loc periculos și nu-l puteți porni imediat, cuplați viteza I-a și acționați continuu demarorul pînă vă deplasați cei cîțiva metri necesari.

● Cînd vreți să depășiți și aveți o viteză moderată (40—60 km/h), dacă

sînteţi în viteza a IV-a sau a III-a, treceţi într-o treaptă inferioară. Vă asiguraţi astfel un demaraj mai puternic.

● Dacă vi s-a rupt cureaua de ventilator şi motorul s-a supraîncălzit (s-a aprins becul roşu de alarmă), o puteţi înlocui provizoriu cu un ciorap de nylon, legat strîns.

● Alături de roata de rezervă e bine să aveţi o cameră în plus. Veţi găsi totdeauna pe cineva care să vă ajute s-o montaţi şi e mai sigură decît peticele calde.

● Noaptea, pe serpentine, la intrarea în viraj, treceţi pe faza scurtă. Puteţi observa astfel eventualele lumini ale maşinilor cu care vă încrucişaţi. Înaintea unui viraj fără vizibilitate este recomandabil să claxonaţi.

● Una dintre cele mai frecvente şi mai riscante greşeli este aceea de a coborî pantele cu motorul stins.

● Pornind încet, ţinînd piciorul pe ambreiaj, evitaţi ca maşina să patineze cînd demaraţi pe noroi sau polei.

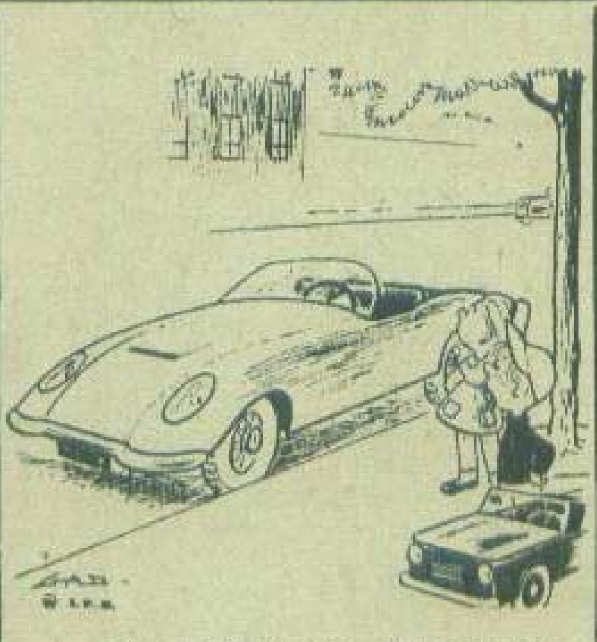

— Şi atunci? A mea este mai sport pentru că trebuie să pedalezi.

GAD

SUGESTIILE NOASTRE, SUGESTIILE ALTORA

— Nu este nevoie ca husa să fie impermeabilă. Rolul ei de bază este să protejeze mașina împotriva razelor solare.

— Cînd aveți mai mult bagaj, evitați să-l îngrămădiți deasupra mașinii. Chiar bine fixat, el deplasează centrul de greutate al mașinii și la curbele scurte stabilitatea vehiculului este serios periclitată de acest lucru.

— Cum plasăm pasagerii? Ei nu trebuie să contribuie la dezechilibrarea mașinii, ci, dimpotrivă, la stabilitatea ei. Deci: dacă aveți un pasager, el se poate așeza lîngă dv. sau în diagonală; în nici un caz în spatele dv.; dacă aveți mai mulți pasageri, așezați-i pe cei mai grei în față.

— Mulți conducători preferă să încuie portierele în timpul drumului. Mai ales cînd transportă copii. Măsura este discutabilă, fiind o securitate iluzorie, iar în caz de accident de-a dreptul periculoasă. Neputîndu-se deschide portiera din exterior, cel care încearcă să dea o mînă de ajutor va fi într-o situație destul de grea. Există soluția de a sparge geamul (care comportă riscuri pentru cel dinăuntru)... iar în caz de incendiu fiecare secundă contează!

AVEȚI GRIJĂ DE DUMNEAVOASTRĂ...

Puteți conduce o zi întreagă cu condiția să respectați ritmurile biologice normale. Luați mese ușoare. Organizați-vă pauze active: coborîți, alergați o sută de metri sau faceți exerciții de gimnastică. Țineți-vă drept. Atenție la poziția cefei, care obosește mai ușor. Găsiți-vă o poziție comodă. Relaxați-vă la volan.

— Lăsați la plecare ambițiile și exibiționismul. Se fumează numai în timpul staționării. Este preferabil să aveți în mașină o pereche de pantofi speciali pentru condus, fără tocuri. Evitați convorbirile, care riscă să vă

SEMNE DE CIRCULAȚIE

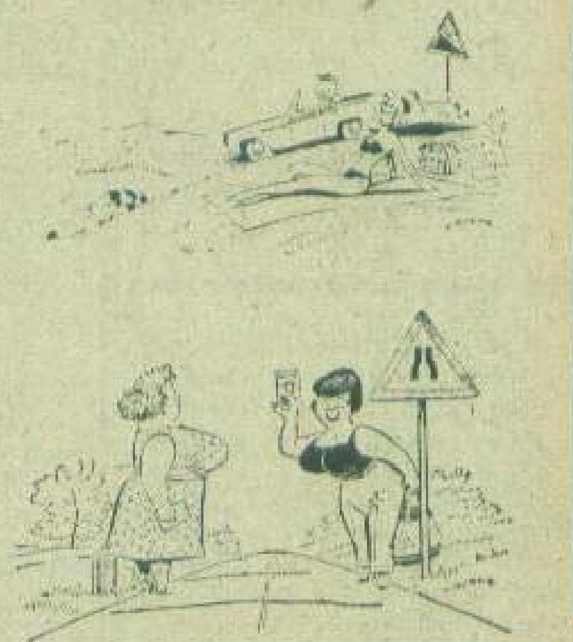

— *Eu am mers cu viteză? Credeți că sînt atît de grăbită să mă întorc din concediu?*

KIRAZ

„Sănătatea" vehiculelor

...și examinarea periodică a parcului. Se practică deja din trei în trei ani în Suedia, Marea Britanie, U.R.S.S.; la doi ani — în Japonia, Franța. Noul Regulament privind circulația pe drumurile din România prevede anual un control tehnic obligatoriu al mașinii. Tot aici, specialiștii subliniază folosirea mijloacelor antișoc, și în special a centurii, care reduce mortalitatea, în caz de accident, în proporție de 30%.

distragă atenția. Alegeți cu grijă emisiunile de radio care vă pot însoți la drum. La drum lung, monotonia este mai periculoasă decît excesul de stimulenți. Atenția scade și se alunecă foarte ușor în somnolență.

...ȘI DE MAȘINĂ!

— Curățați săptămînal interiorul mașinii cu ajutorul unui aspirator de praf. Nu plecați la drum fără: un bidon de benzină, un cablu de nylon, o lampă electrică, un cric. Spălarea simplă a mașinii se face cel puțin o dată la 10 zile, iar dacă plouă și e noroi — zilnic. Pe timp ploios evitați derapajea neîncărcînd partea din spate a automobilului.

FIȚI ȘI FEMEIE, NU NUMAI ȘOFER!

...chiar dacă exigențele volanului ne privesc în egală măsură cu bărbații. De aceea acordați atenția cuvenită ținutei dv. în ipostaza de conducătoare auto. Nu abandonați feminitatea sub nici un pretext, dar aveți grijă să nu cădeți în extrema cealaltă, a sofisticăriei. Protejați neapărat tenul împotriva prafului, soarelui arzător, curenților puternici de aer cu o peliculă invizibilă de cremă; aplicați apoi un machiaj ușor, fără stridențe. Optați hotărît pentru o coafură strînsă, evitați șuvițele rebele, care la capătul călătoriei sînt îmbîcsite de praf și decolorate de soare. Mai degrabă recurgeți la o șepcuță sau la un batic asortat. Ținuta cea mai potrivită este, desigur, cea sport. Cel mai indicat este pantalonul; fusta-pantalon pentru femeile pe care pantalonul nu le avantajează. Jerseul sau bluza care completează această ținută poate fi ușor agrementat cu o broșă discretă, un medalion etc.

ELISA MADOLCIU
ANDREI BANC

(„Heures Claires")

— ... Și cînd nu sînt stîlpi, cum te oprești?

(„Grazia")

Oboseala

„L'Organisme national de sécurité routière" din Franța, cu ajutorul experiențelor făcute cu un automobil-laborator, a declarat oboseala printre principalele cauze de accidente.

Din ce se compune ea? Cifrele sînt categorice: 2/8 oboseală musculară (imobilitate, anumite grupuri de mușchi solicitați fără încetare); 1/8 oculară (soarele, semnale luminoase); 5/8 nervoasă (atenție distribuită și în același timp concentrată, lipsă de somn, stimuli suplimentari etc.). Concluziile: oboseala apare mai ușor la cei fără antrenament, tineri și vîrstnici. Vîrsta ideală, cînd se manifestă cel mai puțin și provoacă numărul cel mai mic de accidente: 25—35 de ani. Rezultate similare a publicat și Laboratorul de cercetări rutiere din Londra.

Alcooltestul

„Dintr-o sută de conducători implicați într-un accident mortal de circulație, peste 40 prezintă semnele intoxicației alcoolice" (revista „L'Automobile"). „50% din victimele volanului sînt de fapt victimele alcoolului" — anunța și publicația americană „Look". Eficacitatea alcooltestului este, evident, cu atît mai mare cu cît proporția de alcool admisă în sînge este mai scăzută și cu cît infracțiunea este mai aspru pedepsită. Cîteva țări socialiste, printre care și România, se dovedesc aci foarte severe: depășind o medie de 1‰ îmbibație alcoolică în sînge, șoferul riscă să-și piardă dreptul de a conduce. Cît despre legenda „Reflexele mele nu sînt niciodată mai prompte decît atunci cînd mă încălzesc cu un păhărel!" se pare că nu mai are credit nici chiar la... șoferi.

Arta de a frîna

A conduce bine o mașină înseamnă, evident, a o conduce într-un mod în care să rămîneți oricînd stăpînă pe situație. Frînarea este una din manevrele de pilotaj în care o pierdere a controlului este oricînd posibilă. Pentru mulți conducători, răspunsul la întrebarea „cum frînăm?" pare foarte simplu. Este de ajuns să apăsăm pe pedala frînei. Privită mai de aproape, manevra de frînare este ceva mai complicată.

— Există pericolul de a apăsa pe frînă timp îndelungat (pe terenuri în pantă). Temperatura frînelor crește repede și randamentul lor scade proporțional. Preferabil în acest caz este să slăbiți acceleratorul compresorului care provoacă o încetinire a roților.

— Nu trebuie să debreiați niciodată frînînd, pentru a obține oprirea, cu excepția ultimului moment.

— În condiții de ploaie, zăpadă, moină, pneuri uzate, un frînaj brusc produce cu ușurință deraparea.

— În caz de frînare urgentă, în viteză mare, este preferabil să frînați prin presiuni succesive, care permit menținerea echilibrului și direcției mașinii. În felul acesta se asigură un mai bun control al vehiculului.

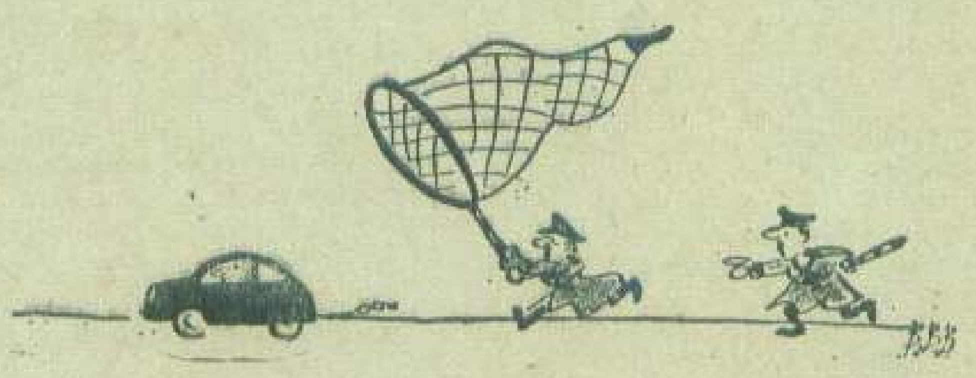

(„Ogoniok")

Breviar juridic

Rubrică tradițională a almanahului nostru, Breviarul juridic și-a selecționat tematica la sugestia cititoarelor, la solicitările și întrebările lor. Pe lîngă-interpretarea, lămurirea conținutului și semnificației unor legi apărute în cursul acestui an, revenim cu precizări asupra unor articole din Codul Muncii *cerute de către un mare număr de corespondente.*

munca și maternitatea

Un capitol special din *Codul Muncii* specifică măsurile și reglementările privind activitatea profesională a femeilor gravide și mame cu copii mici. Le reamintim:

- Începînd cu luna a șasea de sarcină, femeile gravide care lucrează la munci grele trebuie să fie repartizate la altele mai ușoare, fără să li se scadă salariul. Tot din aceeași lună, nu pot fi trimise în delegații în alte localități decît cu consimțămîntul lor.

- Se știe că **o gravidă are dreptul la un concediu prenatal de 52 de zile și postnatal de 60 de zile.** Ne oprim la această prevedere binecunoscută pentru că sînt cazuri cînd femeile înseși nu respectă normativele în vigoare. Multe scrisori ni se adresează pentru a interveni pe lîngă întreprinderi și instituții de a li se da acest concediu cumulat, postnatal. O greșeală capitală, care dăunează atît sănătății mamei cît și a copilului.

- Orice mamă beneficiază prin lege de pauze pentru alăptarea copiilor, o jumătate de oră la interval de trei ore; durata pau-

zelor și orele cind se acordă se stabilesc prin regulamente de ordine interioară. Pentru evitarea întreruperilor repetate și ținînd seama de distanțele de la locul de muncă la locul de alăptare, acestea se pot cumula, reducîndu-se timpul de lucru cu pînă la două ore pe zi.

- Femeilor care au copii bolnavi, mai mici de doi ani, li se dau — pe baza avizului medical — concedii plătite pentru îngrijirea lor; acestea nu se includ în concediul legal de odihnă, de care salariatele vor beneficia în întregime potrivit vechimii în muncă a fiecăreia.

O serie de prevederi din *Codul Muncii* au fost modificate prin legea nr. 1/1970, aducînd și alte înlesniri mamelor salariate pentru creșterea și educarea copiilor.

- Salariata care și-a încetat activitatea, fiind gravidă ori pentru a-și crește copilul pînă la împlinirea vîrstei de 7 ani, beneficiază, la reînceperea activității, de vechime neîntreruptă, cu condiția ca reîncadrarea să se facă în termen de 90 de zile și la același loc de muncă ori în altul, dacă unitatea în care a lucrat confirmă în scris că nu îi este necesară.

noul contract de muncă

Legea nr. 1/1970 a organizării și disciplinei muncii în unitățile socialiste de stat a dat un nou contur — superior — relațiilor de muncă, drepturilor și obligațiilor salariaților pentru o cît mai bună desfășurare a procesului de producție. La solicitarea cititoarelor, menționăm următoarele aspecte:

- Față de vechile dispoziții legale, noua lege prevede că *încheierea contractului de muncă se face numai în formă scrisă*, creîndu-se astfel condițiile ca salariații să cunoască de la început *obligațiile pe care și le asumă și drepturile de care beneficiază.*

În capitole speciale sînt fixate obligațiile conducerilor de unități față de angajați, recompensele pentru conduită ireproșabilă, procedura stabilirii și aplicării sancțiunilor.

Multe cititoare ne-au cerut lămuriri cu privire la *vechimea neîntreruptă în muncă în aceeași unitate*, la situațiile limitative prevăzute de lege.

- Este socotită vechime neîntreruptă în aceeași unitate timpul lucrat de salariat într-o singură întreprindere, pe baza contractului său de muncă încheiat pe o durată nedeterminată, precum și dacă a lucrat în mai multe unități pe o durată nedeterminată, ca urmare a transferării sale în interesul serviciului.

  Noua lege precizează însă *noțiunea de transfer*, condițiile în care acesta poate să aibă loc. Transferul de la o întreprindere (instituție) la alta se poate face în *interesul serviciului* sau la *cererea salariatului*. Numai în primul caz contează ca vechime neîntreruptă în aceeași unitate.

- Sînt situații cînd un salariat, din motive obiective (a fost trimis să urmeze o școală, a îndeplinit sarcini cu caracter permanent în cadrul unor organizații obștești, serviciul militar ș.a.m.d.), nu și-a continuat munca în aceeași unitate. El beneficiază de prevederea pe care o discutăm, dar cu condiția ca reîncadrarea în unitatea din care a plecat sau în alta (dacă prima confirmă în scris că nu-i este necesar) să se facă în termen de 90 de zile.

- Ca o dovadă a grijii statului nostru pentru consolidarea familiei, în aceeași categorie se înscriu și cazurile cînd *unul din soți îl urmează pe celălalt, care a fost transferat* în interesul serviciului sau mutat cu unitatea în altă localitate ori a fost trimis în misiune specială în străinătate. De asemenea, beneficiază de vechime neîntreruptă în aceeași unitate cei cărora li s-au desfăcut contractul de muncă din cauza încetării activității întreprinderii ori a reducerii personalului, cu condiția de a se reîncadra în muncă în termen de 90 de zile de la data desfacerii contractului.

ocrotirea minorilor

Recenta *Lege privind regimul ocrotirii unor categorii de minori* ne suscită un memento special, un studiu atent din partea fiecăruia dintre noi. Ea se înscrie în contextul larg al problemelor legate de grija partidului și statului nostru pentru creșterea și educarea tinerei generații. Este vorba în această lege de copiii lipsiți de familie, cei cu anumite deficiențe psihofizice, cei a căror familie nu oferă un cadru corespunzător creșterii și educării lor, precum și despre cei care au comis infracțiuni pînă la vîrsta de 14 ani, a căror comportare prezintă un pericol social pentru alți copii (vicii, imoralitate).

Pentru fiecare din categoriile de minori amintite, noua lege prevede măsuri de ocrotire diferențiate: *plasamentul familial, încredințarea minorului unei persoane sau familii, internarea într-o instituție de ocrotire.*

- *Plasamentul familial.* După însăși denumirea ei, această măsură de ocrotire constă în plasarea minorului orfan, ca și a aceluia a cărui sănătate este primejduită (în familia lui) într-o altă familie care consimte să-i creeze cadrul dezvoltării lui normale și armonioase. Consimțămîntul fiind dublat de *garanția morală și materială* pe care familia trebuie să le îndeplinească. Prin profundul ei umanism și analiza atentă a psihologiei copilului, legea urmărește *crearea legăturilor afective* dintre minor și noua lui familie, prevăzînd posibilitatea de a fi plasat chiar la rude (bunici, frați), cu obligația legală de a-l întreține. Dacă acestea nu au posibilitățile materiale corespunzătoare, primesc o alocație din partea statului. *Menționăm că oricărei familii care ia în plasament un minor i se acordă o alocație lunară al cărei cuantum a fost majorat odată cu apariția legii.*

- *Încredințarea minorului unei familii sau persoane* are loc atunci cînd dezvoltarea copilului este primejduită în casa părintească, aducînd după sine *pierderea autori-*

tății părintești. Noua familie dobîndește față de minorul ocrotit drepturile și îndatoririle ce revin părinților. Ca și în cazul precedent, familia căreia i s-a încredințat minorul are drept la o alocație de stat.

- *Încredințarea minorului unei instituții de ocrotire.* Minorii deficienți ori cei care n-au putut fi plasați în familii sînt încredințați unor instituții de ocrotire (leagăne, creșe, cămine, case ale copilului, școli) diferențiate după vîrstă, dezvoltarea psihosomatică și situația concretă a fiecăruia.

- Părinții sau cei care au datoria de întreținere a minorului față de care s-a luat o măsură de ocrotire sînt *obligați, prin lege, să suporte o contribuție bănească în raport cu cîștigul și posibilitățile lor de plată.*

civilizația conviețuirii cetățenești

„A-i respecta pe cei din jur înseamnă a te respecta în primul rînd pe tine." Un aforism popular care exprimă inteligența și civilizația noastră cetățenească. Din păcate, mai sînt indivizi care tulbură ordinea și liniștea publică, încălcînd cu voință elementarele norme și reguli de conviețuire socială.

În scopul lichidării unor asemenea manifestări incompatibile cu ținuta morală și cu demnitatea omului societății noastre socialiste, a fost elaborat *Decretul nr. 153 pentru stabilirea și sancționarea unor contravenții privind regulile de conviețuire socială, ordinea și liniștea publică.*

- Sînt contravenții și se pedepsesc cu închisoare sau cu amendă de la 1 000 la 5 000 de lei acele fapte de parazitism social ca: cerșetoria, prostituția, jocurile de noroc, grupurile de persoane anarhice sau parazitare.

- Se sancționează cu închisoare contravențională de la 20 de zile la 3 luni sau cu amendă de la 300 la 2 000 de lei alun-

garea din locuință a soției sau a soțului, a copiilor, precum și a altor persoane aflate în întreținere, măsură menită să stăvilească abuzurile, să educe, îndemnînd la reflecție și rațiune în relațiile familiale.

- Tot cu aceeași pedeapsă se sancționează faptele care violentează ordinea și liniștea publică: expresii indecente, triviale, jignitoare, gesturile obscene, scandalurile în localuri și locuri publice; purtarea fără drept a armelor albe (cuțit, pumnal, șiș, box) ca și folosirea armelor de tir cu aer comprimat în locuri în care s-ar putea primejdui viața unor persoane; comportarea jignitoare față de organele de miliție.

- Pentru urmărirea sau acostarea unei persoane prin gesturi sau cuvinte necuviincioase, pentru tulburarea fără drept a liniștii locuitorilor și pentru alarmarea publicului fără motiv întemeiat se aplică amendă de la 300 la 1500 de lei sau închisoare de la 10 zile la o lună.

- Constituie de asemenea contravenție manifestarea unei atitudini de dezinteres în luarea măsurilor necesare de către părinți sau persoane cărora li s-a încredințat spre creștere și educare un minor ori au sub îngrijire un alienat sau debil mintal pentru împiedicarea acestuia de la fapte de vagabondaj, cerșetorie sau prostituție, ca și lăsarea fără supraveghere a unui bolnav mintal periculos sau neanunțarea organelor sanitare ori ale miliției în cazul în care a scăpat de sub pază. Aceste fapte se pedepsesc cu amendă de la 300 la 1 000 de lei.

- De asemenea, legea prevede pedepse pentru vînzarea sau darea de băuturi alcoolice spre consum unui minor sub 14 ani într-un local sau în alt loc public de către orice persoană. Observăm încă o dată atenția legiuitorului față de copii, față de sănătatea fizică și dezvoltarea psihică normală a tinerei generații.

Procedura rapidă de judecată și de sancționare a contravențiilor face ca măsurile ce se iau să fie pe deplin eficiente, să se bareze astfel calea infracțiunilor de mai mare amploare și să se realizeze pe deplin caracterul educativ al decretului.

RODICA GETTA CONSTANTINESCU

UMOR STRĂIN

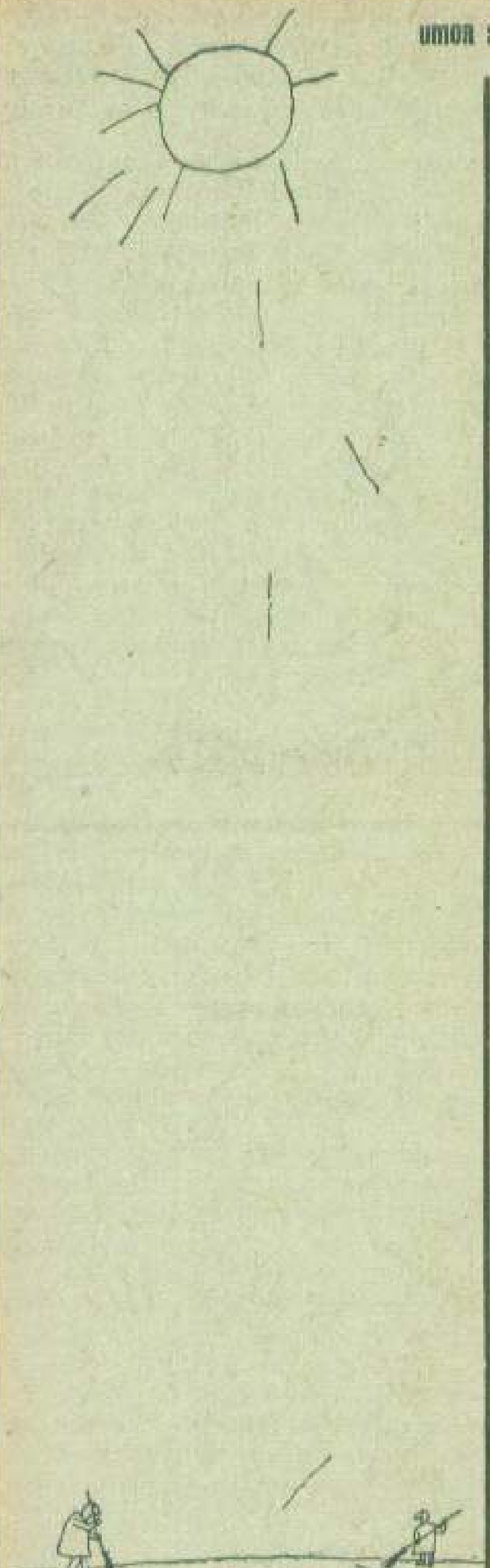

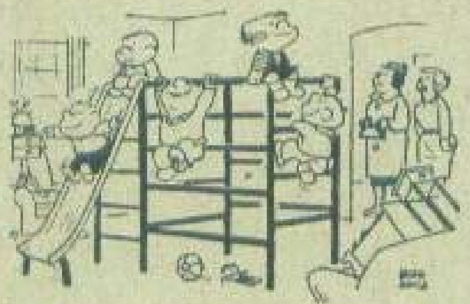

— *Tu nici nu-ţi poţi imagina cît de mult doresc primăvara.*

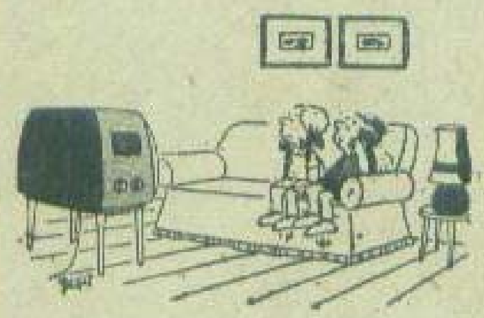

— *M-am plictisit de televiziunea asta. E timpul să se inventeze ceva nou!*

— *Să facem tot ce putem ca să-l încurajăm.*

- *Care sînt vîrstele-cheie*
- *Minciunile copiilor sînt întotdeauna nevinovate?*
- *Un copil timid... Ce înseamnă un copil timid?*
- *Copilului dv. îi este frică de întuneric?*
- *Cîteodată adolescența este într-adevăr o „vîrstă ingrată"*
- *Da, iubirea părintească este cheia de aur a educației*

Memento pedagogic
de
CICI IORDACHE

Dacă ne gîndim bine, aproape nu există scriitor — luați oricare literatură — care să nu fi imortalizat, într-un fel sau altul, COPILĂRIA.

Senină, fericită, zburdalnică, plină de farmec și de dragoste ori, dimpotrivă, înnorată, tristă, chinuită, dramatică pînă la tragism ori pînă la negare, copilăria este una dintre eternele și marile teme ale artei.

Avem în față copilării care au crescut și înflorit frumos, ca florile în grija unor geniali grădinari (prin vocație, devotament și infinită iubire), și copilării care au ofilit florile tinereții ori au ratat rodul maturității...

Dragostea *ori* indiferența *maternă rămîne totdeauna în noi, este matricea vieții noastre afective.*

Defectele de caracter le reproșăm, uneori, părinților noștri și nu o dată avem dreptate, armonia personalității depinzînd esențialmente de echilibrul și veghea familiei.

Un mitoman ridicol de care facem haz ori îl disprețuim e, în fond, o eroare socială, o carență educativă, *cum ar spune pedagogul.*

(Nici un copil nu se naște mitoman, dar poate deveni...)

O carență educativă este și timidul, paralizat de defectul lui, care nu poate acționa cum ar dori, nu se poate realiza pe măsura potențelor lui, precum și tînărul cu adevărate infirmități psihice exacerbate de sentimentul inferiorității, de trauma anormalului.

Și asta pentru că părinții, educatorii nu l-au vegheat la epoca pubertății, nu i-au urmărit seismograful zguduirilor lui fiziologice și psihologice, n-au corectat la timp eventualele întîrzieri ori precocități pubertare.

Iată de ce ne-am propus ca în acest scurt „memento pedagogic“ *să amintim părinților tocmai cîteva dintre acele lucruri care, neobservate, negîndite, necunoscute ori neluate în serios la vîrstele copilăriei, în momentele ei decisive, pot ajunge deficiențe mai mult sau mai puțin grave ale adultului, pot alimenta veritabile drame interioare.*

Care sînt vîrstele-cheie?

...aceste momente decisive ale vieții și care adesea sînt definite ca perioade de criză?

Sînt acele faze determinante ale omului — hotare de trecere dintr-o vîrstă-ntr-alta — ce corespund unor evoluții importante și care se traduc adesea prin crize (crize de creștere și crize psihologice, cu alte cuvinte sînt praguri în acumulările cantitative ale organismului și psihicului omenesc).

Aceste *crize evolutive* sînt în mod esențial marcate de nevoia de autonomie a copilului, la dublu pol: *biologic și social*, condiționînd comportamentul lui (în special în cursul „crizei de la 7 ani" și al „crizei adolescenței"). În cea din urmă, o personalitate ajunsă biologic la maturitatea sa puberală, psihologic poate să se afirme prin opoziții față de mediul în care trăiește, acesta apărîndu-i dintr-o dată mai neînțeles, mai exigent, mai decepționant, mai bogat în tentații.

Perioada de înțărcare (separarea parțială de mamă), *intrarea la școală* (adaptarea la orarul și disciplina clasei), *adolescența* (separarea parțială de grupul familial) constituie, de asemenea, *momente-cheie*, susceptibile de a declanșa crize reacționale mai mult sau mai puțin intense. Ele pot fi însă atenuate, dirijate, canalizate pozitiv prin acțiunea educativă a familiei și a școlii.

Pubertatea este cea mai tipică dintre *vîrstele-cheie*, dar nu trebuie așteptate de la ea minuni, o transformare radicală sau o „vindecare". „Nimic nu trece odată cu pubertatea, în afară de lunga perioadă a copilăriei, în care se mai putea face cîte ceva pentru a vindeca, a ameliora sau reeduca" — spunea un pedagog. La pubertate tind mai mult să se fixeze trăsăturile de caracter, să se agraveze o eventuală inadaptare, defectele sau maladiile, decît să se atenueze sau să se șteargă.

Vîrsta ingrată, denumită astfel perioada adolescenței, este marcată prin dificultăți educative declanșate de așa-zisa criză a originalității juvenile.

Nedoritele carențe...

Cunoscînd influența carențelor afective și educative asupra formării personalității tinerei generații, părinții pot în mai mare măsură evita erorile educative.

● *Carențele afective precoce* concentrează tulburările copilului lipsit în primii ani ai vieții — temporar ori definitiv — de

prezența și îngrijirea mamei, de acel *liant afectiv* care condiționează în mare măsură toate relațiile lui de mai tîrziu, caracterul și trăirile lui emoționale de adult, disponibilitățile sufletești.

● *Carențe afective' provocate* de răceala și rigiditatea părinților, și mai ales a mamei, în educația copiilor, cîteodată „justificate" de „principii de creștere". Mereu brutalizat, impunîndu-i-se „tipare", copilul poate să ajungă pînă la stări de neliniște, de instabilitate, la un „*temperament acaparator*" — să fugă mereu după capturarea unor legături afective în afara familiei — ori, dimpotrivă, la indiferență, la retragerea apatică în sine, ori la polul celălalt — agresivitatea și complexele.

● *Carențele educative*, adică insuficiențele calitative și (sau) cantitative ale *aportului educativ* în diferite medii de viață ale copilului (de exemplu, familia, școala..., nepermițîndu-i satisfacerea diferitelor lui necesități: fizice, afective, intelectuale, culturale, morale, sociale). Carențele educative pot provoca mecanisme psihice nedorite, care pot merge pînă la fenomene de inadaptare a copilului.

● *Cum se pot preîntîmpina?*

— printr-o legătură afectivă intimă, permanentă și bine înțeleasă cu părinții, atît de necesară în dezvoltarea armonioasă a copilului, prin asigurarea unui climat afectiv armonios în familie;

— prin evitarea supraîncărcării cu sarcini: grădinița (căminul) constituie pentru copilul între 3 și 6 ani o experiență de importanță

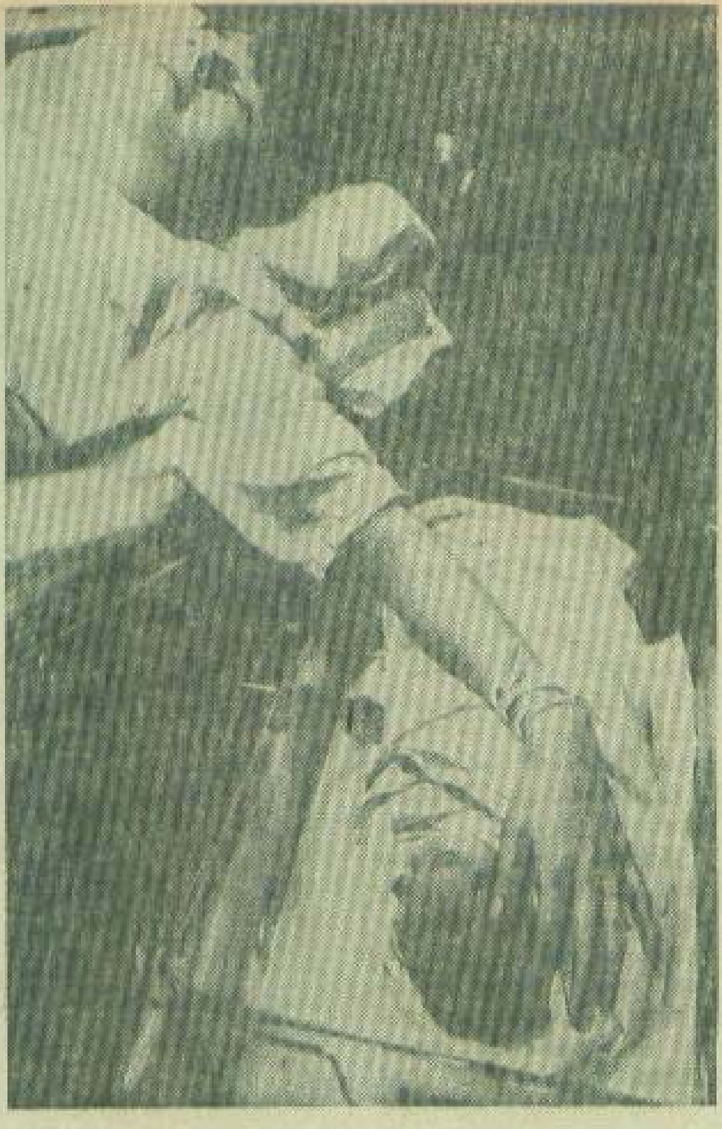

capitală, susceptibilă de a influența întreaga perioadă școlară de mai tîrziu. Această încercare prin care trece este cu atît mai dificilă cu cît copilul este mai mic. De aceea este necesară multă atenție la cerințele față de el; de asemenea la pedepse, la justificarea acestora. „*De ce? Pentru ce?...*" sînt tulburătoarele și iminentele întrebări ale copilăriei. „De ce să mă bată cînd nu sînt de vină?", „Înseamnă că nu mă iubește!", „De ce?", „Pentru ce?...".

— prin pregătirea părinților în vederea cunoașterii și educării copilului.

Afectivitatea: imperiul dragostei și al urii

„*Nu te mai iubesc!*" Care mamă nu a rostit această pedeapsă capitală la adresa copiilor ei pentru că n-au fost cuminți, n-au ascultat, pentru că și-au murdărit hainele, nu mănîncă tot etc. ... Pentru lucruri mari ori mici rostim

inconștientul „Nu te mai iubesc", care, cu cît copilul e mai mic, înseamnă o lovitură mai mare asupra afectivității sale, care pune la grea încercare legătura lui cu mama, cu tata, cu fratele etc. Uneori duce la stări de izolare a copilului, de anxietate, la sentimentul singurătății, la deziluzii. *„Dragostea educă mai mult decît orice metodă educativă"* — spunea un pedagog.

● *Dar ce înseamnă afectivitatea copilului?* Ca și *inteligența*, cu care se întrepătrunde intim în toate actele omului, constituie acel „specific uman", este imperiul dragostei și al urii, de la emoția cea mai simplă la sentimentele cele mai complexe și mai rafinate.

Ecuator al sufletului nostru, afectivitatea condiționează calitatea dialogului emoțional cu lumea. Ea se îmbogățește, se rafinează, se stăpînește în decursul vieții, în care educația și zestrea emoțională pe care ni le dau părinții contează enorm.

● *Cum are loc dezvoltarea afectivității?* Creșterea afectivă este „o evoluție în contact cu alții" — cum spun psihologii — care permite copilului, în intimitatea ființei lui, de a se strecura, de a se interioriza, de a-și crea scara de valori.

Două atitudini ale adulților pot stingheri evoluția normală a vieții afective a copilului: *carențele* (așa, cum arătam mai sus) ori *excesul de dragoste*, de grijă pentru emoțiile și sentimentele acestuia.

— *De la 0 la 1 an:* reacțiile afective sînt primare, dar foarte însemnate. Totul în primul an este dominat de relația aproape parazitară cu mama. Ea ține loc de Eu al copilului. După cum vom vedea, *raportul mamă-copil* va fi pînă foarte tîrziu pivotul progreselor lui afective. După cîteva săptămîni, și mai ales după 3 luni, apar *nuanțe ale vieții emoționale*, bunăoară zîmbetul, care apare după 4—5 zile de la naștere, capătă cîteva nuanțări, în funcție de comportamentul față de el.

Între 3 și 6 luni, omulețul manifestă mirarea, frica, rîsul, simpatia și antipatia, curiozitatea (afectivă) față de persoane străine, iar după 7 luni începe *jocul afectiv* (la apariția unei persoane nesimpatizate întoarce capul să n-o vadă). Tot acum apar primele manifestări de gelozie. La 8—9 luni se rușinează dacă e certat, la 9 luni știe să simuleze supărarea, la 10—11 luni plînsul, la un an nu mai vrea să se uite la persoanele care l-au supărat... Își folosește reacțiile emoționale ca *mijloc de comunicare intențională.*

— *În prima copilărie (1—3 ani)*, experiența proprie îi îmbogățește viața afectivă. Lumea începe să-și piardă cîte puțin misterele, răspunsurile lui emoționale se multiplică. Dar aceste noi posibilități au reversul lor: ele îl separă de mamă, care, la rîndu-i, se teme să nu-l „piardă". El se arată exigent, posesiv și gelos. Vîrsta de doi ani este și *ucenicia curățeniei*, cînd apar conflictele cu mama dacă ea n-are tact și răbdare.

Vîrsta preșcolară (3—6 ani) este o etapă decisivă. În funcție de *relația tată-mamă-el însuși*, copilul își organizează persoana lui. Atașat de mamă, el vrea să fie totul pentru ea. Dar prezența tatălui, atitudinea lui față de mamă și față de copil îi formează „imaginea tatălui", care cel mai adesea este aceea de „stăpîn", cel care deține *puterea și autoritatea*. Dacă relațiile tată-mamă nu sînt dintre cele mai calme, mai firești, iar unul dintre ei nu se comportă bine față de copil, se nasc sentimentele de *gelozie* pînă la complexul Oedip sau complexul Electrei (atracția foarte puternică a unui copil față de părintele de sex opus).

În această etapă a vieții copilului i se cristalizează atitudini morale, deprinderi, norme, reguli de comportare și de disciplină. La început, copilul crede tot ceea ce-i spun părinții; există în mintea lui o conformitate totală între ceea ce i se spune și realitate. Dacă descoperă opoziții (dacă sînt îndrumați greșit), se produc fisuri în legăturile afective cu familia; copilul odată dezamăgit nu va mai crede nimic. Perioada 3—6 ani este și *etapa sociabilității*, a relațiilor lui cu alți copii.

Vîrsta școlară: 6—11 ani. Odată cu școala pășește într-o măsură mai mare în lumea extrafamilială: apare nevoia de a-și crea și alte atașamente. Clasa îi aduce experiența grupului (dacă nu a fost la grădiniță) și a perechii (colegul, colega de bancă). El poate să se adapteze vieții în comun, acceptă disciplina. Prin intermediul colegilor descoperă și alte moduri de relații părinți-copii pe care le compară cu cele din familia lui. Grupului impus, care este clasa, i se vor suprapune grupurile de prieteni după alegere și preferințe, compuse în general din copii de același sex. Este nevoie de multă atenție, supraveghe-

re și tact față de ele. În tot acest context, copilul evoluează și se afirmă. Sentimentele și emoțiile lui se diversifică și se adîncesc, se multiplică nu numai cele legate de persoane, dar și cele sociale, artistice etc. Are conduite de solidaritate, atitudini de reciprocitate și de respect reciproc. Realismul moral al primei copilării mai durează un timp, treptat el interiorizează regulile, normele, legile; conformitatea de drept între ceea ce este prescris și sancțiunile primite nu mai este automată. Capătă nuanțe, după echitate — ține cont de circumstanțe. Conștiința de sine este mai întîi narcisistă (admirație exagerată față de propria persoană fizică) și egocentrică, apoi laudă și critică pe alții, își apreciază singur munca școlară. Către 9 ani începe a se situa în cadrul grupului. El realizează atunci o inserție socială din ce în ce mai conștientă și obiectivă: aplică îndrumările bune asupra a ceea ce întreprinde, se conformează ideilor sale. Cu cît crește, are nevoie tot mai multă de înțelegerea, aprobarea, ajutorul și căldura ambilor părinți, a educatorilor, a adulților în general.

Și mai ales să fie bine cunoscut: Cîți puberi, adolescenți, tineri nu trăiesc pur și simplu șocuri afective pentru că cei din jur nu le cunosc și recunosc emotivitatea lor naturală, o sensibilitate mai ascuțită, o cultură intelectuală mai vastă și, în consecință, nu adoptă relații corespunzătoare cu ei...

Timiditatea este sau nu o calitate?

Ați observat, desigur, copii care ezită să răspundă la întrebări, care roșesc puternic sau devin subit palizi într-o situație anume. Sînt copiii timizi...

● Semnele timidității:

Tulburările vasomotorii ale feței (mai ales înroșirea, care riscă să se transforme într-o fobie a înroșirii, denumită eritrofobia), asudarea mîinilor (de aici teama de a întinde mîna), dorința de a urina (și angoasa de a nu putea da curs satisfacerii acestei nevoi), tulburările limbajului, mai ales bîlbîiala (de unde teama de a vorbi), multiple inhibiții psihice și fizice, tulburări ale conduitei, efortul de a trece neobservat (și teama de a fi remarcat ori de a atrage atenția).

Rezultatul îl constituie cel mai adesea obrăznicia (insolența), inacțiunea, fuga, retragerea în sine, refuzul și imposibilitatea relațiilor cu alții, de unde eșecul, sentimentul de inferioritate văzut chiar ca anomalie pînă la sentimentul de vinovăție. Timidul este cîteodată exclus de alții, ceea ce-i accentuează și mai mult tulburarea.

● Formele timidității:

— *Timiditatea normală.* O oarecare timiditate (modestie sau rezervă), care se opune insolenței sau aroganței, este normală la copil. Ea poate să se accentueze tranzitoriu la pubertate.

— *Timiditatea uzuală*, atunci cînd copilul este pus în condiții neobișnuite, afectînd orientarea lui în cadrul material și social (toată lumea este timidă în întuneric sau într-un loc necunoscut).

— *Timiditatea ocazională și circumstanțială*, apropiată de precedenta, mai ales în cazul bruscheții unei situații noi.

— *Timiditatea profesională*, care nu survine decît în anumite împrejurări (condiționată de sensibilizarea la o situație, ca, de exemplu, în aceea de familiarizare): tracul actorilor, elevii care au o poezie de recitat.

— *Timiditatea constituțională*, esențială la hiperemotivi; ea se manifestă prin puternice stări inhibante.

— *Timiditatea acumulată prin erori educative*, proprie copilului greșit pregătit pentru viață. O pot provoca și timiditatea părinților, care o induc ca pe o adevărată boală de familie, incurabilă și inevitabilă; neliniștile și preocuparea excesivă a părinților față de copii (frica de boli, de accidente, de prietenii inadecvate, de proaste maniere, de jocuri periculoase, de parcă totul ar risca o catastrofă); hiperprotecția asociată unei dorințe incomensurabile de a fi indispensabili copilului pentru a-i păstra toată afecțiunea; ambiția și orgoliul excesiv al unor părinți care cer copilului mai mult decît poate da. La fel, schimbările în relațiile familiale (nașterea unui alt copil, certurile, divorțul, recăsătorirea unuia dintre părinți etc.); criticile permanente, exagerarea lipsurilor, supravegherea obositoare și reprimările (pedepsele excesive); hiperocupația părinților care ignoră copilul sau îl strivesc de-a dreptul cu activitatea lor; abandonul educativ, neglijențele sau absențele școlare.

— *Timiditatea* datorată unor adevărate nevroze obsesive și fobice (eritrofobia), unui sentiment de inferioritate.

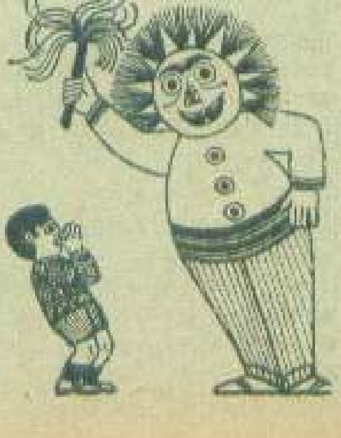

● Tratamentul timidității

În cele mai multe cazuri este numai de natură educativă. Constă, în mod special, în reaclimatizarea și așa-numita resocializare progresivă a copilului prin revalorizarea, descoperirea forțelor și calităților pozitive, escamotate sub fațadele negative ale timidității. Copilul trebuie ajutat să-și stăpînească reacțiile, să se dezvolte prin mijloace fizice (relaxarea sau exercițiile sportive), iar în cazurile-limită prin mijloace medicamentoase (sedative, tranchilizante, calmante) și psihoterapie, numai sub prescripția și supravegherea psihiatrului.

Trebuie evitată încurajarea pur verbală, inutilă și periculoasă, suplinind-o cu căutarea reușitelor, a succeselor, a progreselor evidente.

Frica – o stare normală a copilăriei?

Frica este inerentă naturii umane (primul strigăt al noului-născut este explicat de unii psihologi ca fiind neliniștea luptei împotriva morții). În primele zile ale vieții, reacțiile de teamă sînt numeroase: sugarul tresare și plînge la un zgomot violent sau neobișnuit, de pildă. Apoi vine etapa denumită „neliniștea celei de-a VIII-a luni", care-l face să țipe și să se ascundă la apariția unei persoane necunoscute. Mai tîrziu se nasc temerile legate de experiențe (teama de un anumit joc, de cîini, de apă, de foc...) și, concomitent cu progresele imaginației, teama de lup, de bau-bau, scorpie, căpcăun, de întuneric... Pe măsură ce anii trec, aceste temeri dispar ori se transformă pentru a face loc altora... și tot așa pînă la sfîrșitul vieții. Nu există în aceste mecanisme nimic anormal, totul este în funcție de intensitatea lor, de durată, de manifestările fricii. Dacă copilul alunecă de la o stare normală la una maladivă, printr-o serie de nuanțe adesea foarte dificile de sesizat, este indiciul unor grave erori educative.

● De ce îi este teamă copilului?

Neavînd nici experiența și nici puterea noastră de gîndire, temerile lui ni se par adesea stranii sau lipsite de fundament: toate obiectele noi, chiar cele mai inofensive, pot fi pentru el surse de frică. În fața lor, micuțul țipă, plînge, gesticulează, se ascunde, se retrage lîngă mama (ca să-l apere). Sugarului îi este frică de orice — de zgomot, de retragerea biberonului, de fețe necunoscute, de brusca variație de lumină, cîmpul lui de cunoaștere fiind restrîns. Cu timpul, ajutat de părinți, pe măsură ce sesizează semnificația lor, va face puțin cîte puțin de-

osebire între obiecte, dar îi rămîne teama față de ceea ce nu înțelege, cînd nu-și poate da seama de originea ori de distanța unor lucruri, situații, fenomene (frica de lună, de furtună, grindină, tunet...). Cîteodată noi nu ne putem explica aceste temeri pentru că nu putem, la rîndu-ne, să

sesizăm asociațiile gîndirii copilului. Un copil speriat de un cîine care latră în spatele unui gard, după un timp, poate manifesta frică în fața altui gard ce-i amintește de primul. Teama lui vine de la o eroare de înțelegere: pune asupra gardului pericolul care-i venea de la cîine.

Cîteodată manifestările de frică se reproduc sistematic în prezența aceluiași obiect sau în fața unei situații bine precizate: aceste neliniști iraționale se numesc *fobii*. Psihologii afirmă că, în mod practic, nici un copil nu scapă de una sau alta dintre aceste temeri instinctive în cursul primilor cinci ani ai vieții. Cele mai curente sînt *fobiile de singurătate*, *de întuneric*, *de persoane străine*, *de animale* (mai întîi animalele domestice mari, apoi cele mai mici). Frica de întuneric este, în mod cert, cea mai răspîndită dintre fobii și nu se poate ascunde (fobia nopții, a spațiilor sumbre, a spațiilor disimulate — frica de a privi după o perdea, de a deschide o ușă care dă într-un loc necunoscut —, fobia spațiului din urma lui...). În timp ce aceste fobii nu dau loc la tulburări care să dezorganizeze viața copilului, altele, ca teama de cîini, de pildă, poate conduce la refuzul total de a ieși din casă ori la părerea că zărește mereu un cîine pe stradă, țipă de frică la vederea animalului chiar cînd se află foarte departe...

Dacă copilul dv. își manifestă anxietatea, seara, la culcare la ideea că dv. mergeți să stingeți lumina, nu-i refuzați o veioză, dar nu-i acordați prea multă importanță, nu faceți un subiect de discuție din frica lui, aceasta i-o va accentua. Diminuați puțin cîte puțin intensitatea lămpii pînă la stingerea completă și nu va observa. În caz contrar nu cedați la capricii: sub pretextul că-i e frică de întuneric cere să vă țină de mînă pentru a vă simți alături de el ori să-i spuneți o poveste pînă ce adoarme. Va profita repede de circumstanțe. Trebuie deci să găsiți măsura între sănătoasa toleranță și intoleranța nefastă.

● Anxietatea naște un sentiment de pericol interior

Cîteodată copiii au temeri fără cauze aparente: obiectul real al fricii a dispărut, dar ea persistă, fie la amintirea acestui obiect, fie după transpunerea fricii prin simplul joc al imaginației. Erorile percepției, imaginile aduse de amintiri vagi și deformate, de situații anterioare neplăcute se învălmășesc în mintea lui pentru a-i alimenta noi temeri. Mai mult, copilul are tendința de a generaliza: i-a fost o dată frică de un medic în halat alb, se va teme de toate persoanele îmbrăcate în alb; i s-a interzis de cele mai multe ori să-și manifeste instinctele cu agresivitate? Nu va mai îndrăzni să-și arate forța în nici o circumstanță și va deveni timid și fricos. Astfel, în anxietate, teama este legată de un sentiment de pericol interior. Această formă de frică se manifestă adesea la copiii emotivi sau imaginativi. În aceste cazuri, copiii trebuie tratați cu blîndețe, pentru ca anxietatea să nu ia proporții alarmante — refuzul de a mînca (anorexie mintală), de a dormi, de a urina...

● Cînd părinții întrețin sentimentul de teamă

Anumite temeri pot părea anormale prin frecvența (copilul căruia îi este frică de orice, fără înce-

tare) și intensitatea lor (țipete, paloare sau înroșire subită și intensă) ori prin persistența lor de la o anumită vîrstă. Astfel, copilul de 8 ani care are încă nevoie de veioză pentru a adormi seara manifestă o teamă anormală, ca și copilul care urlă la vederea îndepărtată a unui cîine. Din fericire nu sînt patologice, întrucît nu se diferențiază de temerile normale decît prin intensitate, iar copilul are un comportament obișnuit.

Exagerarea fricii banale, intensitatea și persistența ei sînt datorate, în cele mai multe dintre cazuri, unei greșite atitudini a părinților: a mamei care își amenință băiatul de a-l da să-l mănînce un cîine mare dacă nu-și „papă" supa, a părinților care-și forțează fiul să meargă să caute noaptea un obiect într-o cameră neluminată ori în grădină. Părinții sînt aceia care, fără a acorda atenție urechilor care ascultă, vorbesc despre propriile lor temeri și le transmit astfel copiilor, căci nimic nu este mai contagios decît teama. Copiii nu au, în mod normal, teamă de boală; părinții însă, cel mai adesea, prin atitudinea lor anxioasă, prin grijile lor neobișnuite și exagerate, prin întrebări neliniștitoare, fac să se nască la copil un sentiment de neliniște.

● **Frica excesivă, bizară, anormală** se caracterizează prin mare intensitate (tulburări grave de comportament general), tenacitate (fobii intense, persistente), prin perseverența ei chiar după dispariția cauzelor (veritabilă criză de frică). Toate fobiile care ating corpul — crede în transformările corporale, că va pierde o parte a corpului —, teama de a roși (eritrofobie) trebuie supravegheate cu atenție, deoarece ele sînt adesea (la adolescenți mai ales) semnul unei eventuale schizofrenii (tulburare psihică ce se caracterizează prin inconsecvență mintală). Nu trebuie să neglijăm niciodată o stare mai mult sau mai puțin permanentă de neliniște; tresărirea la cel mai mic zgomot, avînd impresia că bubuie, timiditatea sau agresivitatea excesivă, ticurile, bîlbîiala, maniile, inadaptarea școlară, semne de oboseală (mai ales în perioada pubertară), căci pot fi simptomele unei tulburări nervoase. În acest caz nu trebuie întîrziat de a consulta psihiatrul, singurul în măsură să judece manifestările de teamă și să indice tratamentul.

● **Originile fricii la copil**

Constatăm că teama este intim legată de cunoașterea vieții și, prin urmare, un copil fără frică este un copil anormal. Dar modul în care se manifestă ea depinde considerabil de „te-

renul personal". Anumiți copii sînt mai sensibili, mai nervoși, mai emotivi, mai impresionabili decît alții. La ei frica se grefează cu mai multă intensitate, este stimulată sau întreținută de atitudini greșite ale părinților. În fine, la alții „terenul" este net favorabil dezvoltării unor tulburări obsesive, ale căror manifestări sînt dificil de înlăturat.

● **Erorile educative** care fac din copil un fricos sînt numeroase și foarte răspîndite. Cele mai frecvente sînt *pedepsele* pentru lucruri mai mult sau mai puțin grave. În fața lor, copilul poate reacționa în diverse maniere: cînd este foarte sensibil și impresionabil, va fi speriat pentru mult timp de ideea pedepsei. De asemenea, *lipsurile*: dacă ele sînt exagerate de adulți, dacă i se amintesc prea des, copilul va sfîrși prin a-și pierde din ce în ce mai mult încrederea în sine, îl va stăpîni o permanentă teamă interioară.

● **Importanța climatului afectiv familial**

Pentru a învinge teama, copilul are nevoie de dragostea, de solicitudinea familiei, de calm și seninătate. Are nevoie să fie liniștit, încurajat, dar nu cocoloșit. „Unde mergi? Ce faci? Fii atent! Fii prudent! Este periculos! Vrei să cazi?...", repetate epuizant, cît rău aduc copilului!

Minciuna – simplu joc sau adevărat defect?

În fond, minciuna este prima manifestare de independență a copilului. El ne relevă o lume necunoscută în care ne oprește să pătrundem (ceea ce, de fapt, ne indignează.) Este totodată un semnal de alarmă, dovadă că o „impuritate" a pătruns în angrenajul unui spirit pînă atunci atît de candid, de spontan, și avem, într-adevăr, pentru ce să fim neliniștiți.

● **Către ce vîrstă apare minciuna?** Către 3–7 ani, înainte de „vîrsta rațiunii", înainte de schimbarea dinților de lapte și cînd domină... *pseudominciuna* sau *capcanele imaginației*. Copilul fabulează, își imaginează istorii extravagante, inventează un „dublu-fictiv": este cînd un văr imaginar, cînd un prieten întîlnit nu se știe unde, cînd chiar un animal. Cărei mame nu i s-a întîmplat să găsească un vas spart, un obiect demontat, casa în dezordine, iar cînd îl întreabă copilul să răspundă: „A făcut-o prietenul meu X...". Dacă îl întreabă cine este acest prieten și-i spune cu asprime: „L-ai inventat tu...", el confirmă cu teamă, printre lacrimi, „Da, eu l-am inventat..." Copilul proiectează asupra lui propriile-i sentimente, experiențe, responsabilități. În această perioadă, confuzia dintre real și imaginar este însă accentuată de către legendele, poveștile, filmele, miturile de care ia cunoștință. Moș Gerilă, de pildă, lupul cel rău, scorpia, muma-pădurii și alte fantastice personaje din poveștile copilăriei sînt în-

tru totul confundate cu realitatea. Atunci să nu mai spunem copiilor povești? Nu, dar cu timpul să le explicăm sensul și limitele metaforelor, să afle, la timp, că Moș Gerilă este un joc și o tradiție plăcută. Pentru că, la această vîrstă, copilul se mulează fără dificultate lumii imaginare. El spune serios „Am văzut o prăjitură mare cît o casă"; să nu trecem neobservate aceste afirmații.

Dacă este mai puțin gravă decît adevărata minciună, pseudominciuna nu este adesea mai puțin periculoasă; creează teren favorabil celui de-al doilea tip:

● **Adevărata minciună** — cea „socială", aceea care se raportează la tot ceea ce facem. Dacă micuțul învață repede să pună o distanță între imaginație și real, dacă la vîrsta rațiunii nu mai crede în lumea lui inventată, este salvat. În caz contrar este vorba fie de un semn de *imaturitate afectivă*, fie de *inadaptare la mediu*; în clasă el va inventa pentru a se arăta interesant în ochii colegilor lui, față de care are complexe de inferioritate. Elevul „rău" va născoci aventuri extraordinare pentru a-și justifica notele lui proaste; copilul prea cocoloșit acasă se va refugia în visele sale, copilul ai cărui părinți nu se ocupă suficient de el își va îndrepta afecțiunea asupra unor persoane fictive. Ajungînd pînă la cazul patologic — din fericire foarte rar — cînd acest tip de minciună poate deveni schizofrenie sau mitomanie. Copilul sau adolescentul mitoman va încerca să-i facă și pe alții să participe la materializarea viselor lui.

● **Minciuna scuză** este cea mai simplă dintre minciuni și, în majoritatea cazurilor, determinată de credința într-o pedeapsă prea severă. Ea devine mai gravă cînd se dublează cu o acuzație, relevînd gelozie față de un frate, un coleg, un profesor... Se întîmplă mai ales cu copiii ajunși „capul răutăților", al tuturor greșelilor și defectelor.

● **Minciuna imitație** este foarte frecventă, mai ales, la copiii mici. Neavînd alt criteriu de a-i judeca pe adulți, ei vor minți pentru „a face ca ei" sau „ca alții". Dacă părinții mint în fața copiilor ori îi pun pe aceștia să mintă în numele lor, dacă povestesc în prezența lor avantajele unei „bune afaceri", situații etc. „prin mijloace nedrepte", îi conduc în mod sigur pe copiii lor la minciună. Ei înțeleg foarte repede avantajele pe care le poate aduce o minciună și nu vor întîrzia să se folosească de această armă. Odată cu ea învață demagogia.

● **Minciuna generoasă**, imitînd eroii din legende. Copilul va minți pentru a-și proteja un coleg mai slab sau pentru a face plăcere tatălui supărat, mamei sensibile.

Noi știm că lumea copilăriei este foarte diferită de a noastră. Cînd încercăm să pătrundem în ea cu stîngăcie, cu brutalitate, copilul reacționează ca o caracatiță, aruncînd asupra noastră cerneala lui de minciuni. Atunci...

● **Cum prevenim minciuna?** Mai întîi încercați totdeauna să înțelegeți motivele care-l determină să mintă (acordați-i atenție: simpla indiferență poate să-l pună pe copil în situația de a minți prin exagerare, lăudăroșenie ca să *atragă atenția*, vrînd să *fie important* în ochii părinților). Nu-l mențineți la condiția lui de copil „care nu știe, care va înțelege mai tîrziu, care nu are dreptul să-și spună părerea, să-și dea avizul..." Nu întrețineți sentimente de revanșă ori de gelozie; copiilor le place să fie tratați „ca ceilalți". În concluzie, copilul trebuie să trăiască într-un climat de franchețe, de autenticitate, să-și simtă părinții disponibili pentru a-i răspunde la întrebările lui privind adevărul despre.... Nu multiplicați observațiile, reamintirile, reproșurile, nu-l umiliți în fața altora. Dacă exagerează, arătați-i realitatea, faceți-l să-și lucreze inteligența și memoria.

Adolescențe dificile

Imaginea romantică a lui Chateaubriand „*te culci copil și te trezești bărbat*" este foarte departe de adevăr. Științific definită ca o criză, cum știm, adolescența nu este nici bruscă, nici lentă, nici scutită de anumite dezechilibre. Pentru unii este chiar mai mult. E vorba de cei cu pubertăți dificile, întîrziate sau prea timpurii.

● **LA BĂIEȚI**, anumite pubertăți par ușor întîrziate. Se prelungesc ca și cum organismul ar șovăi în fața efortului ce-l așteaptă și n-ar găsi suficiente forțe pentru a-l întreprinde. Cauzele acestor întîrzieri cînd nu depășesc un an sînt, în general, ușor de descoperit și de remediat. Uneori, la începutul pubertății, se constată la băieți o *umflare a sînilor*. Dacă e de scurtă durată și neînsemnată, este aproape normală și nu trebuie să ne alarmeze. Dacă, dimpotrivă, persistă, existînd perioade alternante de umflare și dezumflare, trebuie să fim foarte atenți, căci constituie dovada unor tulburări endocrine care pot contracara întreaga maturație sexuală și psihică a tînărului. Printr-un tratament medical simplu, se poate intra repede în normal, uneori fiind nevoie doar de corectarea unei erori de igienă, a unei stări de oboseală, a unei hrane necorespunzătoare, a unui șoc emotiv, a unei ușoare insuficiențe hormonale. Trebuie consultat neapărat medicul. *Ectopiile* (adică rămînerea testiculelor în abdomen și vacuitatea scrotului) netratate sînt destul de frecvente. Ele împiedică în cele mai multe cazuri evoluția pubertară normală. Pînă la 10—11 ani este suficient un tratament hormonal, după a-

ceastă vîrstă e necesară o intervenție chirurgicală. Dacă se face prea tîrziu, după 14 ani, riscă să fie inutilă.

Obezitatea simplă este una dintre cele mai frecvente tulburări, începînd chiar din perioada prepubertară și accentuîndu-se progresiv pînă la 15 ani. Obrajii se rotunjesc și lucesc, au pielea întinsă, membrele inferioare sînt acoperite de un strat gros de grăsime tare și violacee. Sînii crescuți ca volum arată feminoizi. Organele sexuale rămîn multă vreme minuscule. Evoluția pubertară întîrziată se efectuează încet. Cauzele? Supraalimentația excesivă ori insuficiența glandulară. Remediul? Tratament hormonal ori regim alimentar sever. Consultați medicul. *Sindromul adipos-genital*, adică o obezitate foarte pronunțată, a cărei instalare continuă mai tîrziu și riscă să se mențină și după încheierea pubertății. Se datorează unei dereglări funcționale a hipofizei. Surplusul adipos ajunge pînă la 50% din greutatea inițială. Se fixează mai ales pe trunchi, fese, pulpe, sînii devin voluminoși, obrajii rotunzi, pielea este uscată, mîinile moi, flasce și roșii. Pofta de mîncare considerabilă, inteligența pare amorțită, mișcările lente, vorba înceată... Remediul? Tratament hormonal bine echilibrat, întreprins la timp și numai după recomandarea medicului.

Slăbiciunea — fenomen mai rar decît obezitatea. Oboseala și hrana insuficientă sînt de vină mai curînd decît dereglările hormonale.

● **LA FETE** perturbările ciclului menstrual sînt cele care semnalează pubertăți dificile. Oboseala, bolile suferite în această perioadă, alimentația (excesivă, insuficientă, neechilibrată în principii alimentare) determină, de asemenea, încetiniri în evoluție. Ca și dereglările în funcționarea glandelor, mai ales a hipofizei. Anomaliile menstruale ale fetelor sînt privite de multe mame ca fiind „normale" pînă „s-or mărita" ori sînt pur și simplu necunoscute. În schimb, medicii precizează că 97% dintre tulburările menstruale din perioada pubertară se datoresc unor dereglări hormonale.

●

Lipsa de menstruație poate coexista cu o totală lipsă de activitate pubertară, neapărînd nici unul dintre semnele dezvoltării normale (creșterea sînilor, apariția pilozităților, înălțimea și greutatea rămîn staționare, inteligența împrăștiată). Întregul organism pare cufundat în letargie. Cauzele? În cele mai multe situații, tulburările trecătoare ale funcțiunilor glandulare, pe care un tratament bine condus le poate înlătura. Dar numai medicul poate hotărî terapeutica endocrină. Sfatul lui trebuie cerut neapărat cînd o fată de 12—13 ani nu prezintă nici un început de modificare mamară ori puf pubian, de asemenea cînd o tînără de 15 ani nu a avut încă menstruație.

Menstruații insuficiente, neregulate, dureroase sau foarte abundente. Primele cicluri pot fi neregulate, se poate „sări" peste o lună, insuficiențele de acest fel nu au nimic dramatic în primele 6 luni. Dar persistența lor indică existența unor tulburări și impune examenul medical. Durerile nu sînt un fenomen rar; dacă nu sînt foarte acute și persistente, sînt aproape normale — efecte ale congestiilor ovariene. Simple calmante, ușoare sedative locale sînt adesea suficiente pentru a face suportabile aceste dureri. Pentru adolescentele nervoase în această perioadă trebuie odihnă și atmosferă calmă în familie.

Precocitatea sexuală și pubertatea precoce. O dezvoltare generală de tip adult în cursul primilor zece ani ai vieții denotă o precocitate sexuală, iar pubertatea precoce este realizată și prin apariția în același timp a menstruației. Fetele sînt supuse mai curînd acestei precocități decît băieții. Cercetările au arătat că acestea nu se explică prin leziuni organice, ci mai curînd prin frecvența unor alte anomalii pubertare în familie. Dacă nivelul mintal nu este în general perturbat, afectivitatea are uneori de suferit din cauza interesului stîrnit în afară. Copilul se simte „anormal", uneori i se arată prea mult acest lucru și-și creează sentimente de inferioritate, tot felul de frămîntări. Alteori o asemenea precocitate este efectul unor tumori ovariene ori suprarenale și, foarte rar la fete, spre deosebire de băieți, unor leziuni ale sistemului nervos central.

În concluzie: nu neglijați perioada pubertară a copiilor dv., supravegheați-o de aproape, ceea ce nu exclude tactul și discreția. Înainte de a vă pregăti copiii pentru surprizele pe care această „deșteptare" fiziologică le va aduce, străduiți-vă să vă pregătiți dv. înșivă pentru a vi le putea explica.

SONDAJE PENTRU COPIII DV.

AU O IMAGINAȚIE BOGATĂ!

Li se dau desene ce urmează a le decupa, fie decupate gata și închise într-un pliculeț, cu următoarele imagini, realizate cît mai aproape de natură ca formă și colorit: *o pisică, un șoricel, un cocoș, o vrabie, o vulpe, un cîine* etc.

Copilului pînă la 9 – 10 ani, dar nu mai mic de 4 ani, i se dau aceste imagini, rugîndu-l să facă o poveste cu ele. Dacă preferă să aleagă doar una sau două dintre imagini, dacă mai adaugă personaje sau obiecte care nu sînt desenate, este liber s-o facă. Nu-l întrerupem și nici nu-l forțăm să continue cînd se oprește singur. Nu ne supărăm cînd povestirea ni se pare cam lipsită de logică. Lăsăm copilul să se manifeste cum poate și cît poate.

Avem, însă, grijă să observăm: 1) *cît de diferite combinații reușește să realizeze între „personajele" oferite prin imagini*; 2) *cît de originale sînt construcțiile astfel obținute* (de exemplu: „pisica a mîncat șoricelul" este o afirmație logică, confirmată de experiența curentă, în schimb nu este originală). Deci cu cît va fi mai multă fantezie în alcătuirea povestirii, cu atît vom avea dovada bunei dezvoltări a imaginației copilului.

AU ÎNCLINAȚII SPRE ACTIVITĂȚI PRACTICE?

(Pentru 7—10 ani)

Construiți din hîrtie în prezența copilului o bărcuță, un avion, o solniță, astfel ca el să poată observa toate operațiile făcute de dv.

Dați și copilului să facă o construcție asemănătoare. Dacă după 1—5 încercări nu reușește, aveți un indiciu că are anumite dificultăți pe această linie.

VERIFICAȚI-LE MEMORIA!

Anunțați-le un joc (jocul este **pentru copii sub 7—8 ani,** dar nu mai mici de 4 ani): „Îți voi citi niște cuvinte, să le asculți atent, ca să mi le repeți și tu."

Lemn, șarpe, ploaie, ciorap, radio, mașină, casă, ureche, floare, iepuraș, apă, copil, sus, ninge, stradă.

Pentru copiii mai mari, sporim numărul cuvintelor, adăugînd pînă la dublare. De exemplu: *pămînt, șoșon, sac, somn, albină, iarbă, garoafă, uscat, roată, fier, piatră, vulpe, sat, operă, cavor.*

(După cum se poate observa, am ales cuvinte obișnuite, cunoscute copiilor, dar așezate unul după altul în așa fel încît să nu fie vreo legătură directă între ele.) Le citim clar și rar (cu un interval de 5—6 secunde între cuvinte), de la început pînă la sfîrșit. Apoi mai dăm o dată citire

listei. După aceea cerem copilului să spună sau să scrie, fără vreun ajutor, cuvintele pe care și le aduce aminte. Cu cît reține mai multe, cu atît putem spune că memoria lui e mai bună.

Dacă se respectă și ordinea din listă, atunci avem un semn al unei memorii mecanice de calitate. Dar atenție și la memoria logică. Cereți copiilor peste 5 ani să grupeze cuvintele după înțelesul pe care il au (de exemplu: iepuraș, șarpe, copil, toate fiind nume de ființe).

AU ÎNCREDERE ÎN EI ?
(Pentru copii între 7 și 10 ani)

Urmăriți, fără să vă observe, ce face cînd are de suportat o situație mai grea în relațiile cu alți copii. Să spunem că este nedreptățit (i se dă mingea mai rar, nu este primit la joc etc.): plînge, vă cheamă, caută să se răzbune, lovind sau insultîndu-i pe copii? Dacă da, fiți atenți: toate aceste reacții pot să indice o insuficientă încredere în puterile proprii.

Semnul încrederii în sine, în acest caz, ar fi mai degrabă retragerea demnă și căutarea altor parteneri de joc.

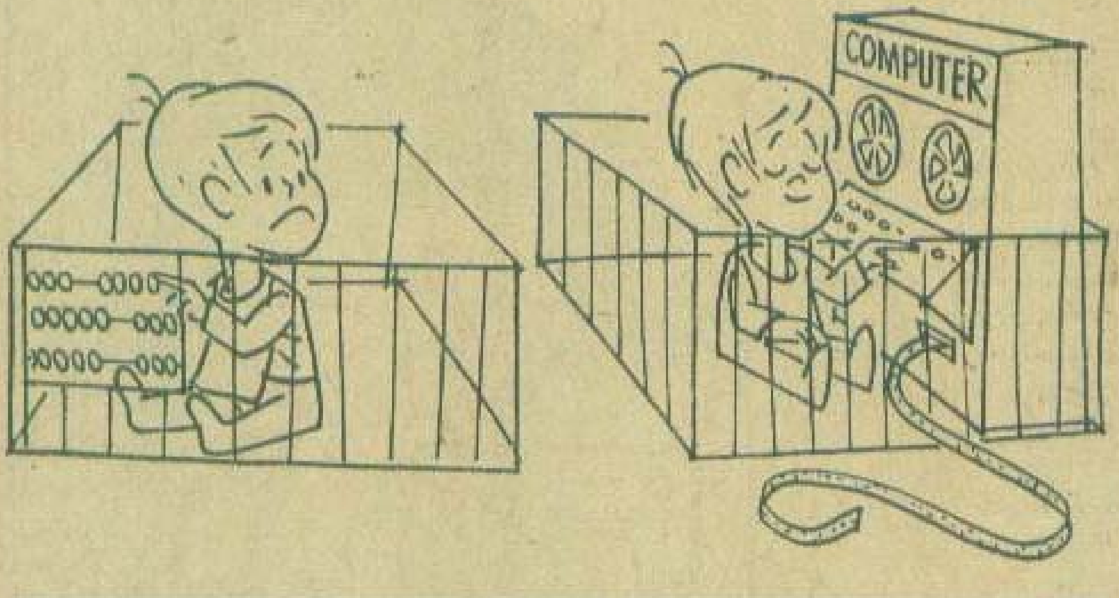

Reguli generale de aplicare a sondajului

— Nu vă puneți copiii la încercare spre a face „demonstrații" în fața rudelor și cunoștințelor.

— Nu le provocați sentimentul că sînt la examen. Prezentați-le totul ca un joc, pe care-l jucați și dv.

— Nu rîdeți de rezultatele mai slabe și nu-i pedepsiți pentru ele.

— Nu le dați odată toate aceste probe.

— Dacă sînteți atenți la felul de alcătuire a probelor, puteți crea chiar dv. altele asemănătoare (în special la primele patru), pe care să le folosiți din timp în timp (la interval de 6 luni, de pildă), spre a urmări evoluția copiilor. Notînd rezultatele pe un carnețel, veți avea un reper al acesteia pe o perioadă de timp. Nu le puteți repeta pe cele date de noi, căci se învață.

Stop! numai pentru TINERELE FETE

Ca în fiecare an, Almanahul «Femeia« vă rezervă cîteva pagini, dorind ca ele să răspundă unora din întrebările și preocupările voastre. Avînd plăcerea să mă îngrijesc de întocmirea lor, mi-am amintit de un tînăr prieten care mi-a vorbit adesea despre «idealul» său și m-am gîndit că ar fi foarte bine să vă împărtășesc unele din opiniile lui. La urma urmelor, nu vă interesează ce gîndesc băieții despre voi?

DAN BIHOREANU

Confesiunile unui băiat

Poate că greșesc, dar așa îmi închipui eu că și fetele, înaintea oricărei experiențe, își fixează un fel de ideal de băiat (din filme sau din cărți, din auzite sau mai știu eu cum, dar cred că își încropesc și ele așa ceva). El trebuie să semene cu Belmondo sau Delon, eventual cu Florin Piersic, să fie deștept sau blond, curajos sau cult. Așa cred eu. În orice caz, în ceea ce îi privește, vă jur că băieții au un ideal sau o idee foarte exactă despre ea cu mult înainte de a vă întîlni. Nu cunosc un singur băiat care să nu știe, în cele mai mici detalii, cum trebuie (neapărat!: în direcția asta nu există concesii) să arate fata pe care o visează.

Să vă spun, de pildă, cam ce visez eu. Eu, de pildă, cred că trebuie să fie blondă (un blond cu sclipiri metalice, rece și strălucitor). Ar trebui să aibă ochi albaștri (puși în valoare de gene uriașe și naturale), cu niște irizări de verde, cum să vă explic, care să joace teribil de frumos, ca niște steluțe, cînd este bucuroasă sau pur și simplu veselă. În ceea ce privește buzele, mi-ar plăcea nuanța 27 Revlon, bineînțeles fără Revlon. Cred că ar trebui să fie nu prea înaltă, dar să aibă ceva de balerină; nu de balerină, mai bine de liană, sau nu... De fapt, nu pot descrie lucrul acesta exact, dar știu că merge frumos, zboară, plutește, abia atinge covorul moale și, în orice caz, mătasea sună sub picior.

Cam asta ar trebui. Mai exact ar fi trebuit. Așa ar fi

trebuit să fie, pînă cînd... Pînă cînd! Acum discutăm cinstit, prietenește, ca (hai să zicem) între băieți. Să vă descriu cum arată în realitate. E brunetă, are ochi căprui, mici și migdalați (ca o japoneză) și fără steluțe. E foarte înaltă. În ceea ce privește mersul și plutitul, merge foarte drept și cred că e suficient să vă spun că face sport de performanță: aruncătoare de disc. Nu glumesc de loc.

Pot să vă asigur că majoritatea prietenilor mei au realizat armonii asemănătoare între ideal și realitate. Curios că nici unul din noi nu are impresia că și-a trădat idealul. M-am gîndit foarte mult la ciudățenia asta și cred că am ajuns la niște concluzii.

Am citit de curînd rezultatele unei anchete realizate în Franța de revista **Marie Claire** și în R.F.G. de magazinul **Quick.** La întrebarea: «Care este pentru dv. calitatea esențială dorită la o fată», cu răspunsuri indicate: «1. frumusețe; 2. feminitate; 3. inteligență; 4. cultură; 5. personalitate», rezultatele erau (la peste 5 000 de băieți întrebați):

Franța: 32% feminitate; 28% personalitate; 15% inteligență; 15% cultură; 10% frumusețe.

R.F. a Germaniei: 35% personalitate; 30% feminitate; 18% cultură; 10% frumusețe; 7% inteligență.

Eu cred (tot ce spun mai departe sînt părerile mele

personale) că procentele sînt foarte adevărate și pentru noi. Deși toți băieții își proiectează un ideal pornind de la o prezență fizică, atunci cînd e vorba să-și facă o prietenă sînt impresionați de cu totul alte calități decît frumusețea. Nu cunosc unul singur care să recunoască, măcar în vorbe, că ar vrea să cultive prietenia unei fete, vă rog să mă iertați, prostuțe numai fiindcă e frumoasă. (Că în realitate se mai întîmplă și așa, asta e cu totul altceva: sînt încă destule lucruri nelămurite din punct de vedere științific în acest domeniu gingaș.)

Sigur însă că numai rezultatele anchetei și constatarea că nu frumusețea contează în primul rînd nu lămuresc mare lucru.

CE ÎNSEAMNĂ, ÎN DEFINITIV, PERSONALITATE?

Repet că tot ceea ce urmează sînt părerile mele și atît.

Mă gîndesc că lucrul cel mai important rămîne totuși personalitatea, suma calităților prin care te definești în raport cu ceilalți, complexul de trăsături proprii care face ca să fii altfel decît alții. Cred că au cu adevărat personalitate oamenii care izbutesc să-și dezvolte deplin și unitar însușirile naturale, cu alte cuvinte cred că personalitatea este o chestiune de voință și educație. Pentru băieți ca și pentru fete. Aici, nu prea sînt de acord cu sugestiile de răspuns la ancheta de care vorbeam, fiindcă inteligența și cultura, și nu numai ele, definesc o personalitate, fac parte din suma acelor calități care impun o prezență. O fată care asistă mută la o discuție interesantă sau care se amestecă în discuție doar pentru a pierde încă un prilej de tăcere e oricum un lucru nu prea plăcut. Sigur că nu oricine știe tot despre tot și sînt multe împrejurări în care e mai bine să asculți, dar eu cred că a asculta este deseori o chestiune de tact și tactul este o foarte mare calitate.

Unele fete înțeleg să aibă personalitate contrazicînd permanent, ceea ce e cît se poate de enervant. Poți fi sigur, cînd e vorba de un asemenea caz, că ea va spune automat «nu» așa cum există oameni banali și șterși care spun automat «da». Mi-ar plăcea, într-o discuție, să am impresia că un «da» sau un «nu» exprimă o părere gîndită, înseamnă o opinie sau chiar un sfat și, mai ales, că nu sînt un simplu capriciu sau un sistem de a deveni «interesantă». «Interesantă» (cu ghilimele), afară de faptul că nu e nimic interesant în asta, toată lumea simte că se poate deveni fără efort și fără fantezie.

Aici e, cred eu, o sursă bogată de confuzii. A avea personalitate înseamnă a-ți afirma nota personală, a te distinge prin ceva. A te distinge nu e același lucru cu a te deosebi. Nimic mai ușor decît a te deosebi de alții. N-ai decît să te îmbraci foarte ciudat sau să-ți vopsești exagerat ochii, sau să-ți faci o culoare de păr imposibilă (și sînt mulți, băieți și fete, care-și «fac» — cred ei — o «personalitate» în felul ăsta). Dar falimentul unei asemenea concepții apare foarte limpede atunci cînd constați că cei care vor să se «deosebească» seamănă atît de mult între ei încît nu-i mai deosebești pe unul de altul.

A te distinge înseamnă să exiști cu modestie, să fii remarcat prin eleganță în cea mai obișnuită rochie și chiar să fii inteligent tăcînd. Sînt puțini oamenii (sau sînt mai puțini) care pot înfrunta opinia celorlalți fără ostentație și fără ajutorul unor artificii exterioare. Dar numai un om sigur de forța sa interioară, adică un om cu personalitate, poate să-și permită luxul să o facă. Trebuie să fii realmente cult și sigur de cunoștințele tale ca să nu faci paradă de cultură, trebuie să crezi în calitatea ta umană și în valoarea ei adevărată pentru a nu considera că ea poate fi înlocuită de pantaloni cu niște flori cum nu mai are nimeni.

Personalitatea adevărată se conturează și se impune ceva mai greu și este, desigur, mai puțin bătătoare la ochi decît o croială exagerată sau o culoare exagerată. O rochie țipătoare costă cîteva sute de lei, iar o prezență modestă, de calitate și profund personală, cîțiva ani de educație a voinței, de educație a gustului, de citit și de gîndit pe marginea a ceea ce citești. Dar, vă jur, credeți-mă, în afară de rezultatele anchetei, orice băiat visează o fată în care să

poate fi înlocuită de pantaloni cu niște flori cum nu mai are nimeni.

Personalitatea adevărată se conturează și se impune ceva mai greu și este, desigur, mai puțin bătătoare la ochi decît o croială exagerată sau o culoare exagerată. O rochie țipătoare costă cîteva sute de lei, iar o prezență modestă, de calitate și profund personală, cîțiva ani de educație a voinței, de educație a gustului, de citit și de gîndit pe marginea a ceea ce citești. Dar, vă jur, credeți-mă, în afară de rezultatele anchetei, orice băiat visează o fată în care să descopere, sub mereu alte înfățișări, inteligență, voință, caracter, tact, blîndețe, intransigență, cultură, lirism, bunătate, camaraderie, înțelegere, frămîntare, liniște...

Fiecare din băieți, chiar cei care (10%) au votat pentru frumusețe.

ȘI FEMINITATEA?

Aici cred iar că ar trebui îndreptată o a doua greșeală strecurată în întrebările anchetei. Ceea ce am spus despre personalitate se referă, într-un fel, la fete și la băieți, în aproape egală măsură. În personalitatea unei fete intră însă obligatoriu și o notă de feminitate. Eu, unul, și cred ca nu numai eu, n-aș despărți în nici un caz feminitatea de personalitatea unei fete. Cred că prietenii mei băieți, pe care mi-i aleg după niște criterii ale mele, dacă mi se potrivesc sau nu se potrivesc, dacă avem sau nu interese și preocupări comune, îmi dau suficiente satisfacții camaraderești. Asta nu înseamnă însă că fata pe care o doresc (ca să vorbim ca în muzica ușoară) nu trebuie să fie și o bună camaradă, ba chiar aș vrea să fie cea mai bună camaradă. Dar altfel decît oricare din băieți.

Și, la urma urmei, de ce trebuie să confundăm «camaraderia» cu gesturile sau vorbele «băiețești»? La urma urmei, nu-mi plac nici băieții care dau ghionturi, care scuipă pe stradă, care vorbesc la «mișto» și fac golănii.

Camaraderia unei fete trebuie să aibă niște note de gingășie, de blîndețe, de bunătate, de lirism, de înțelegere pe care nu le poate avea, sau le are mai puțin sau altcumva, orice legătură prietenească cu un băiat.

Puteți să mă credeți sau nu, dar gesturile voit băie-

teşti, tutuitul şi spusul pe nume din primele minute ale unei întîlniri întîmplătoare, afectarea «camaraderiei» (sub orice formă, ea rămîne tot afectare) plac băieţilor tot atît de puţin ca şi ţinuta căutată, distantă cu ostentaţie, afişarea «distincţiei» şi snobismului.

A fi deschis, loial, corect, apropiat şi devotat, acestea sînt, cred eu, trăsăturile camaraderiei. Dar toate sînt subliniate, valorificate şi mai bine de o atitudine civilizată, adică într-adevăr cultă, înţeleasă în resorturile ei intime. Iar unei fete i-aş pretinde ca în plus să dea dovadă de o anumită discreţie — de gest, de gînd sau de sentiment — care să păstreze legăturilor cu ea un anume aer de poezie şi (mie nu mi-e ruşine să spun, ca multora dintre băieţii care fac pe vitejii, dar care în fond cred la fel ca mine), de romantism. Da, de romantism. Toţi băieţii vor, vă asigur eu, să întîlnească o fată romantică, cu valenţe deschise la visare, la poezie, la muzică şi la toate lucrurile frumoase pe care le ţinem, că aşa ni se pare nouă mai demn, ceva mai ascunse în noi. Dar asta visăm: fata care să ştie, nu prin vorbe, ci mai ales prin atitudine, să ne facă să ne descoperim pe noi, cei adevăraţi.

Vă daţi seama că orice băiat ar respecta o asemenea fată, ar iubi-o, s-ar simţi fericit s-o întîlnească. Şi nu pentru că există un cîntec care spune că «băieţii sînt de vină», dar — vă rog să nu vă supăraţi — de multe ori şi fetele sînt de vină. Am să vă mărturisesc că mi s-a întîmplat şi mie să «agăţ» o fată pe stradă şi că «mi-a mers». Credeţi însă că puteam realmente s-o respect?

Sau credeţi că atunci cînd am spus odată unei fete «Vai, ce drăguţă eşti azi» n-am observat că avea pantofii cam prăfuiţi şi două ochiuri de ciorap fugite? Sau, dimpotrivă, credeţi că nu m-am simţit prost şi nu mi-a părut teribil de bine cînd, înainte de a intra la cinema, «ea» s-a oprit o clipă să-mi îndrepte cravata şi să-mi culeagă o scamă de pe haină?

Nu ştiu să definesc aşa, ca la şcoală, ce înseamnă exact «feminitatea». Dar cred că toate răspunsurile implicate în întrebările de mai sus se apropie de ea. De multe ori un gest mărunt, un detaliu neînsemnat o trădează în cel mai banal moment, alteori ea fuge sau nu există, chiar invocată cu vorbe mari. Şi aici cred că este vorba, ba chiar într-o măsură mult mai mare, de o educaţie a gestului şi atitudinii, de o dorinţă de a acţiona frumos în conformitate cu propria natură. Fiindcă o fată vulgar machiată, sau neîngrijită, sau cu oja de pe unghii căzută nu pierde (poate) nimic din personalitate, din valoarea ei intrinsecă. Dar aceste detalii nu trădează oare mari carenţe de educaţie, de autoeducaţie? Şi nu sînt ele prin definiţie «antifeminine»? Căci există desigur nişte reguli de comportament care, valabile pentru toţi, sînt mai ales valabile pentru fete.

Şi, în ceea ce priveşte asemenea lucruri, încercaţi să vă faceţi voi înşivă un punct de vedere foarte ferm, al vostru, şi nu contaţi prea mult pe ceea ce vă spun băieţii.

Fiindcă să ştiţi că adesea şi băieţii spun altceva decît ceea ce cred cu adevărat, cîteodată ca să facă pe grozavii, altă dată pentru că, pur şi simplu, n-au chef să spună ce cred. Dar acum, cînd sper că am devenit oarecum prieteni, credeţi-mă că — dincolo de răspunsurile la diverse anchete — noi asta visăm: o fată cu multă personalitate, cu nota ei de feminitate, inteligentă şi cultă.

Cred că au dreptate cei 10% care au votat pentru frumuseţe, fiindcă de fapt adevărata frumuseţe s-ar putea să fie aceasta, interioară. Şi iată cum se explică poate şi contradicţia dintre ideal şi real despre care vorbeam la început şi care nici nu mai e contradicţie.

DE 35 DE ORI NU

sau ce mi-ar place să nu facă o anumită persoană despre care v-am vorbit în rîndurile de mai sus.

Nu *vă prezentați niciodată numai cu prenumele (Mioara sau Vasilica).*

Nu *utilizați (mai ales) diminutivele familiare (Miorița sau Silicuța) și nici formele străine ale numelui adevărat (Mary sau Sily).*

Nu *vă exteriorizați bucuria (dacă e cazul) atunci cînd faceți o nouă cunoștință.*

Nu *răspundeți salutului unor oameni necunoscuți.*

Nu *vă opuneți intenției de a vi se săruta mîna, dar nici nu impuneți lucrul acesta.*

Nu *mulțumiți niciodată pentru că vi s-a sărutat mîna.*

Nu *mestecați «chewing» nici pe stradă și nici în locuri publice.*

Nu *mîncați pe stradă.*

Nu *vă «aranjați» ținuta pe stradă sau în locuri publice.*

Nu *fumați în nici un caz (dar în nici unul!) pe stradă.*

Nu *intrați prima (lăsați să intre primul însoțitorul dumneavoastră) într-o cofetărie, cafe-bar sau restaurant.*

Nu *faceți niciodată invitații la dans. Așteptați să fiți invitată.*

Regulile de politețe spun că băiatul este prezentat fetei.

Nu *dansați cu o altă fată. O pereche de fete dansînd nu e un spectacol de bun gust.*

Nu *încercați să «conduceți» dansul sau să vă «impuneți» stilul personal. Adaptați-vă partenerului dumneavoastră.*

Nu *faceți conversație excesivă în timpul dansului și mai ales nu vă antrenați*

Niciodată cuțitul nu ține loc de furculiță.

în discuție cu alte perechi (strict interzis!).

Nu *fredonați, nu cîntați și (am văzut un caz) nu fluierați în timpul dansului.*

Nu *faceți «demonstrații» de virtuozitate în timpul dansului. Orice asemenea manifestare de acest gen se exclude singură din sfera bunului gust.*

Nu *vorbiți cu voce tare în locuri publice. Orice întoarcere de cap spre locul unde sînteți trebuie să fie un semnal de alarmă.*

Nu *gesticulați exagerat. Gesturile largi și vizibile nu sînt o notă prea bună pentru băieți și cu atît mai puțin pentru fete.*

Nu *intrați în conversație brutal, întrerupînd vorbitorul sau, pur și simplu, impunînd odată cu venirea dv. un alt subiect.*

Nu *acaparați conversația. Lăsați și pe alții să vorbească.*

Nu *lăsați o frază fără sfîrșit. Dacă ați început să spuneți ceva, continuați și duceți ideea pînă la capăt.*

Nu *angajați, în grupurile mari, conversații aparte, discuții în doi sau trei, și mai ales nu faceți acest lucru pe șoptite, creînd impresia că «bîrfiți».*

Nu *utilizați fraze, expresii sau chiar cuvinte străine în grupuri formate și din necunoscători. Iar dacă o faceți cu intenția expresă ca unii să nu înțeleagă, săvîrșiți un grav delict de politețe.*

Nu *faceți semne de la un grup la altul.*

Nu *rîdeți zgomotos.*

Nu *faceți exces de podoabe și fard.*

Nu *lăsați niciodată machiajul (dacă vă machiați) să se «învechească». Rimelul care «curge», rujul șters pe jumătate sau care se «întinde», oja pe jumătate căzută etc. sînt lucruri care afectează grav ținuta feminină.*

Nu *vă împrospătați ma*

chiajul și nu vă pieptănați în public. Căutați (și găsiți) un loc mai retras.

Nu urmați orbește moda. *Sînt lucruri care «merg» de minune la 98% din fete (pantaloni sau «mini», sandale sau pantof cu toc foarte lat) și care nu «merg» de loc pentru restul de 2%. Înainte de a le purta, gîndiți-vă dacă nu faceți parte din cele 2%.*

Nu *purtați lucruri albe sau deschise decît fiind sigure că ele sînt realmente imaculate. O simplă urmă de bilet de tramvai pe o mănușă albă face o impresie detestabilă.*

Nu *vă lăsați sedusă de desenul imprimeurilor, oricît ar fi ele de frumoase. Într-o ținută compusă un singur material poate fi imprimat, restul trebuie să fie asortat pe «uni».*

Nu *puneți prea multe «flori». Dacă aveți flori pe rochie, nu le purtați și pe ciorapi sau în coafură.*

Nu *faceți exces de parfum.*

Nu *uitați niciodată că și un singur om este din punctul vostru de vedere un «public». Nu fiți neglijentă cu nimeni, nici în ținută, nici în gest, nici în vorbă.*

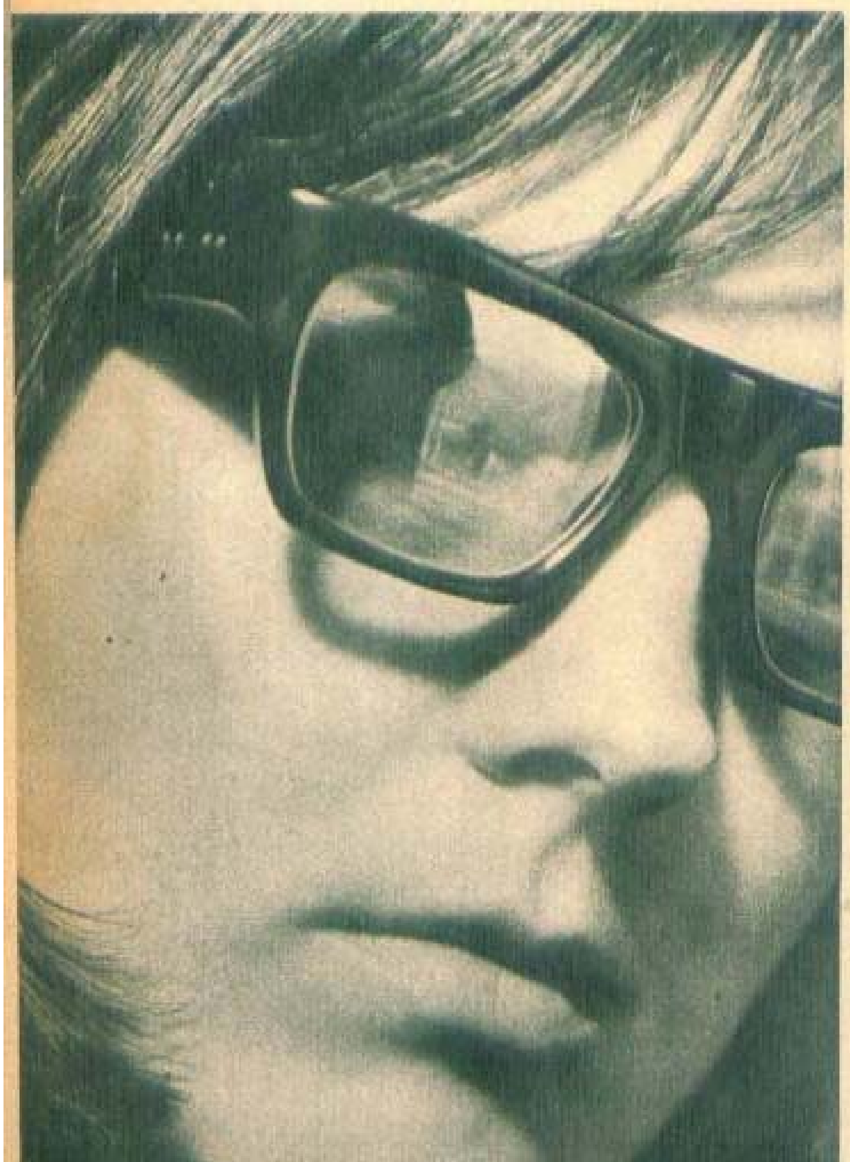

armonia dintre față și ochelari

- fața prelungă, ovală, îngustă — lentile alungite și ușor ridicate către tîmple; ramele pot depăși pomeții obrajilor.
- fața rotundă — rame și lentile pătrate.
- fața triunghiulară — rame fine, discrete, încorporînd bine lentilele.
- față gravă, serioasă — lentile largi cu ramele ușor ridicate către tîmple.
- față pătrată cu maxilarele puternice — rame drepte în înălțime, jos rotunjite.
- fața oval perfect — orice fantezie — chiar și ochelarii cosmonaut.

sînteţi romantică...

● *Vreţi să fiţi o CLASICĂ?* Fiţi calmă, prudentă, aveţi gesturi măsurate, cu o graţie mascată. Purtaţi taioare, fuste drepte cu pulovere uni, mantouri drepte, o singură bijuterie sau accesoriu.

● Sînteţi visătoare, fină, delicată? Purtaţi stofe uşoare, broderii. Numai culori pastelate. Veţi fi o *ROMANTICĂ*.

● *SPORTIVA* arborează fuste scurte, fuste pantalon, bluze şemizetă, ansamblu pantalon; aer dinamic, alură degajată.

● Sobrietate, aer meditativ, figura concentrată (rugăm nu exageraţi!), cămăşi bărbăteşti, pulovere groase, rochii simple şi drepte = *INTELECTUALĂ*.

a căuta coafura ideală

...e tot o chestiune de stil ● Nu înseamnă a fi la modă, ci a adapta coafura figurii ● Renunţaţi la coafurile complicate, supraetajate sau la pletele prea lungi în favoarea coafurii practice, tinereşti ● Coafura depinde de: A — *talia dv.* — slabă şi înaltă — coafură semilungă (fără coc, fără cupă, foarte scurtă); mică şi proporţionată — coafura scurtă şi în vînt; B — *de faţa dv.: faţa rotundă* — onduleuri scurte, coc nu; *faţa lungă* — scurt, olandez şi breton, nu lung pe lîngă urechi şi nici dat peste cap; *faţa pătrată* — ondulat lung olandez, cu părul pe frunte într-o parte, nu scurt, ţepos, cu breton pînă la ochi.

IMPECABILĂ

ȘI MODERNĂ

N-ar fi rău ca atît sora mea cît și prietenele ei să nu uite că o fată foarte tînără și drăguță nu are nevoie de artificii și că e mai bine să evite machiajul și fardurile. Stilul propriu, elegant și discret în ținută, îmbrăcăminte în consonanță cu caracteristicile fizice dau personalitate oricărei fete.

Silueta îți indică stilul

Cum ești	**Ce caracteristici ai**	**Te avantajează**
foarte tînără (14–15 ani)	piept mic, talie abia formată, fire veselă	stilul băiețesc, tineresc; bluze șemizetă, pulovere groase lucrate mate, fuste scurte, pantalon și vestă, cizme, pantofi cu tocuri joase, pătrate
Tînără (16 ani)	Înălțime potrivită, greutate proporțională. Feminină, veselă,dar ușor timidă	stil feminin discret, țesături uni, culori vesele,dar nu țipătoare, pliseuri, linii drepte, ornamente simple și puține; pantofi mocasini cu tocuri late sau fine, dar joase; fustă-pantalon, fuste scurte
Tînără (16–17 ani), dar prea dezvoltată	Sinii și șoldurile mari (a se evita obligatoriu cordoanele și rochiile foarte mulate)	Rochii din 2 piese; ansamble uni, țesături aspre, linia dreaptă, cu gîtul degajat.
Tînără (16–17 ani), dar prea slabă	Inaltă, osoasă, făcută din unghiuri, care trebuie rotunjite	Țesături groase, mătăsuri pline, corsaje ample, culori contrastante (fusta și bluza sau puloverul în culori diferite), veste scurte, costume ansamblu, fuste largi, mantouri largi
Tînără (18 ani), arătînd însă mai mulți ani decît ai	Stilul unei tinere femei; aer sigur; înfățișare fizică plăcută	taioare, jerseuri a căror sobrietate va fi îndulcită cu o mică bijuterie sau un colier, cercei (nu toate deodată); cordoane late, rochii de vară mătăsoase sau lucioase

Desigur că eleganța presupune o armonie între culoarea pielii, părului și țesăturile pe care le porți. Nu oricărei fete îi stă bine verde sau galben. Deci:

Tipul	**Tonul de piele**	**Culori de țesături**
brună, cu ochii de culoare deschisă	deschis mat-inchis	bleu transparent **bleu-vert** galben pai, galben oranj, gri, nu țipător

IMPECABILĂ ȘI MODERNĂ

N-ar fi rău ca atît sora mea cît și prietenele ei să nu uite că o fată foarte tînără și drăguță nu are nevoie de artificii și că e mai bine să evite machiajul și fardurile. Stilul propriu, elegant și discret în ținută, îmbrăcăminte în consonanță cu caracteristicile fizice dau personalitate oricărei fete.

Silueta îți indică stilul

Cum ești	**Ce caracteristici ai**	**Te avantajează**
foarte tînără (14–15 ani)	piept mic, talie abia formată, fire veselă	stilul băiețesc, tineresc; bluze semizeță, pulovere groase lucrate mate, fuste scurte, pantalon și vestă, cizme, pantofi cu tocuri joase, pătrate
Tînără (16 ani)	Înălțime potrivită, greutate proporțională. Feminină, veselă,dar ușor timidă	stil feminin discret, țesături uni, culori vesele,dar nu țipătoare, pliseuri, linii drepte, ornamente simple și puține; pantofi mocasini cu tocuri late sau fine, dar joase; fustă-pantalon, fuste scurte
Tînără (16–17 ani), dar prea dezvoltată	Sînii și șoldurile mari (a se evita obligatoriu cordoanele și rochiile foarte mulate)	Rochii din 2 piese; ansamble uni, țesături aspre, linia dreaptă, cu gîtul degajat.
Tînără (16–17 ani), dar prea slabă	Înaltă, osoasă, făcută din unghiuri, care trebuie rotunjite	Țesături groase, mătăsuri pline, corsaje ample, culori contrastante (fusta și bluza sau puloverul în culori diferite), vesta scurtă, costume ansamblu, fuste largi, mantouri largi
Tînără (18 ani), arătînd însă mai mulți ani decît ai	Stilul unei tinere femei; aer sigur; înfățișare fizică plăcută	taioare, jerseuri a căror sobrietate va fi îndulcită cu o mică bijuterie sau un colier, cercei (nu toate deodată); cordoane late, rochii de vară mătăsoase sau lucioase

Desigur că eleganța presupune o armonie între culoarea pielii, părului și țesăturile pe care le porți. Nu oricărei fete îi stă bine verde sau galben. Deci:

Tipul	**Tonul de piele**	**Culori de țesături**
brună, cu ochii de culoare deschisă	deschis	bleu transparent **bleu-vert** galben pai, galben oranj, gri, nu țipător
	mai-închis	

brună, cu ochii de culoare închisă	mat	toate nuanțele de roșu, negru, **verde, roz tare**
blondă, cu ochii de culoare deschisă	deschis	toate nuanțele de bleu, roz pur, culori **pastelate**, roșu aprins, gri deschis, negru, alb
blondă, cu ochii de culoare închisă	deschis spre auriu	oranj, coral, maron, auriu, bej, roșcat
roșcată, cu ochii de culoare deschisă	deschis, aproape palid	**ochii verzi** – toate nuanțele de verde (velur, jerse) **ochii albaștri** – toate nuanțele de bleu și albastru
roșcată, cu ochii de culoare închisă	deschis	brun auriu, culoarea alunei, maron luminos, turquoise

îndrăzniți să surîdeți

Este unul din cele mai fermecătoare atribute feminine • Regăsiți obișnuința de a SURÎDE și cultivați-o • SURÎSUL este o emanație a spiritului, a vieții interioare și înfrumusețează figura • Încercați să nu vă simțiți agresivă față de oameni necunoscuți sau față de o vînzătoare, SURÎDEȚI! • Gîndiți cu amabilitate, asta se va reflecta pe fața dv. și imediat va apare SURÎSUL